МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему «Ефективність управління активами
ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» та шляхи її підвищення»

Виконав: студент 2 курсу групи 8.0723-фк
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
освітньої програма Фінанси і кредит
Є.О. Расулов

Керівник к.е.н., доцент Щебликіна І.О.
Рецензент к.е.н., доцент Лепьохін О.В.

Запоріжжя
2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економічний
Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку
Рівень вищої освіти другий (магістерський)
Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
Освітня програма Фінанси і кредит

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____А.В. Череп

«____»_____2024 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТОВІ

Расулову Євгену Олександровичу

1. Тема роботи: «Ефективність управління активами ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» та шляхи її підвищення»
керівник роботи: Щебликіна Інна Олександрівна, к.е.н., доцент
затверджені наказом ЗНУ від 29 грудня 2023 р. № 2252-с.

2. Строк подання студентом роботи: 11 листопада 2024 р.

3. Вихідні дані до роботи: дані фінансової звітності ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод», Державної служби статистики України, а також монографічні дослідження та наукові статті вітчизняних і зарубіжних авторів.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): визначити економічну сутність та значення активів підприємства; дослідити механізм управління активами підприємства та підходи до оцінювання ефективності управління ними; здійснити організаційну характеристику та провести аналіз економічних показників діяльності ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод»; визначити шляхи підвищення ефективності управління активами підприємства.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): кваліфікаційна робота містить 17 рис., 37 табл. і 46 формул.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Щебликіна І.О., доцент	05.08.2024 р.	05.08.2024 р.
2	Щебликіна І.О., доцент	09.09.2024 р.	09.09.2024 р.
3	Щебликіна І.О., доцент	03.10.2024 р.	03.10.2024 р.

7. Дата видачі завдання: 24 червня 2024 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання бібліографії та вивчення літературних джерел	24.06.2024 р. – 30.07.2024 р.	виконано
2.	Виконання вступу	01.08.2024 р. – 04.08.2024 р.	виконано
3.	Виконання розділу 1	05.08.2024 р. – 08.09.2024 р.	виконано
4.	Виконання розділу 2	09.09.2024 р. – 02.10.2024 р.	виконано
5.	Виконання розділу 3	03.10.2024 р. – 20.10.2024 р.	виконано
6.	Формулювання висновків	21.10.2024 р. – 27.10.2024 р.	виконано
7.	Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії	28.10.2024 р. – 10.11.2024 р.	виконано
8.	Подання роботи на кафедру	11.11.2024 р.	виконано

Студент _____ Є.О. Расулов
(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____ І.О. Щебликіна
(підпис) (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ І.О. Щебликіна
(підпис) (ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 128 с., 17 рис., 37 табл.,74 джерела, 9 додатків

Об’єктом дослідження є процеси управління активами підприємства ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних засад та прикладних проблем, пов’язаних із організацією процесу управління активами підприємства з метою підвищення її ефективності.

Метою роботи є аналіз теоретико-методичних та організаційних положень та розробка практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності процесу управління активами підприємства.

Завдання: 1) визначити сутність та значення активів підприємства та особливості організації механізму управліннння ними; 2) здійснити аналіз організаційно-економічних показників діяльності підприємства; 3) розробити заходи щодо підвищення ефективності процесу управління активами підприємства.

Методи досліджень: діалектичний метод пізнання, системний, комплексний та структурно-функціональний підхід, кількісний аналіз, методи дедукції та індукції, аналізу та синтезу, логічний метод.

Одержані результати та їх новизна: 1) досліджено сучасні підходи щодо підвищення ефективності управління активами підприємства; 2) запропоновано заходи щодо оптимізації структури оборотних активів підприємства; 3) удосконалено механізм управління основними засобами підприємства.

Практичне значення одержаних результатів. Пропозиції щодо оптимізації механізму управління активами підприємства можуть бути використані в його практичній діяльності.

АКТИВИ, ПАСИВИ, ОСНОВНІ ЗАСОБИ, АМОРТИЗАЦІЯ, ЗНОС, ВІДТВОРЕННЯ, ОБОРОТНІ ЗАСОБИ, ПРИБУТОК, ВИТРАТИ, РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ

SUMMARY

Qualifying work: 128 p., 17 fig., 37 tab., 74 references, 9annex.

The object of the research is the asset management processes of PJSC «Pologivsky Oil Extraction Plant».

The subject of the study is a set of theoretical principles and applied problems related to the organization of the enterprise's asset management process in order to increase its efficiency.

The purpose of the work is the analysis of theoretical, methodological and organizational provisions and the development of practical recommendations for increasing the efficiency of the enterprise's asset management process.

Tasks: 1) determine the essence and value of the company's assets and the peculiarities of the organization of the mechanism of their management; 2) analyze the organizational and economic indicators of the enterprise; 3) develop measures to improve the efficiency of the enterprise's asset management process.

Methods of research: a systematic approach to the study of economic events and processes. During research performance scientific methods of cognition were used: methods of induction and deduction, terminological analysis and comparison, calculation methods, theoretical generalization; cause-effect relationship methods, abstract-logical method and logical method.

The results obtained and their novelty: 1) modern approaches to improving the efficiency of enterprise asset management were investigated; 2) proposed measures to optimize the structure of the company's current assets; 3) the mechanism of managing the company's fixed assets has been improved.

Practical significance of the obtained results. Suggestions for optimizing the enterprise's asset management mechanism can be used in its practical activities.

The results of the study are aimed at evaluating the assets of the enterprise and ensuring the improvement of the efficiency of their use and reproduction in the activity of the industrial enterprise and can be implemented in the practice of other enterprises. The results of the study can be used by the heads of the financial

divisions of enterprises to develop tactical and strategic decisions regarding the optimization of the asset management mechanism, reproduction of fixed assets, optimization of the structure of current assets, which will allow optimization of the production, financial and investment activities of the enterprise.

ASSETS, LIABILITIES, FIXED ASSETS, DEPRECIATION, DEPRECIATION, RECOVERY, CURRENT ASSETS, PROFIT, COSTS, PROFITABILITY

ЗМІСТ

ВСТУП ……. 8
1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА……..... 12
1.1 Економічна сутність та значення активів підприємства…… 12
1.2 Механізм управління активами підприємства……. 21
1.3 Методичні підходи до оцінювання ефективності управління активами підприємства …… 31
2 АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «ПОЛОГІВСЬКИЙ ОЛІЙНО-ЕКСТРАКЦІЙНИЙ ЗАВОД» …… 38
2.1 Загальна характеристика ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод»……. 38
2.2 Аналіз майна ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод»…….. 55
2.3 Аналіз джерел формування капіталу ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод»…….. 70
3 ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПРАТ «ПОЛОГІВСЬКИЙ ОЛІЙНО-ЕКСТРАКЦІЙНИЙ ЗАВОД»……..... 88
3.1 Підвищення ефективності управління активами підприємства у сучасних умовах …….. 88
3.2 Заходи щодо оптимізації структури оборотних активів підприємства…. 94
3.3 Удосконалення механізму управління основними засобами підприємства …… 107
ВИСНОВКИ……. 115
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ…… 121
ДОДАТКИ……. 129
Декларація академічної доброчесності здобувача…… 147

ВСТУП

Ефективне управління активами стає надзвичайно важливим для стійкого розвитку та підвищення конкурентоспроможності підприємств в умовах відновлення економіки. Цей період супроводжується як викликами, так і новими можливостями, що вимагають від бізнесу стратегічного підходу до оптимізації використання ресурсів задля досягнення максимальної ефективності та збільшення вартості.

Українські підприємства в умовах економічного відновлення змушені переглядати свої підходи до управління активами. Диверсифікація та підвищення ліквідності стають ключовими аспектами, адже вони дозволяють підприємствам бути більш гнучкими й адаптуватися до змін. При цьому зростає значення інновацій і технологій, які допомагають оптимізувати процеси управління активами.

Міжнародний досвід підтверджує важливість стратегічного підходу до управління активами, особливо в складних економічних умовах. Планування, раціональне розміщення активів і впровадження найкращих практик та стандартів є невід'ємною частиною успішної стратегії. На жаль, українські підприємства поки що недостатньо приділяють увагу цьому напряму, що робить дослідження теми ефективного управління активами актуальним і необхідним.

Дослідженням питань щодо механізму управління активами підприємств займались такі видатні вчені, як: І.О. Бланк, Ф.Ф. Бутинець, А.Г. Загородній, І.Ю. Єпіфанова, В.М. Жук, М.Я. Дем'яненко, Г.Г. Кірейцев, Л.О. Коваленко, М.В. Лотюк, П.П. Михайленко, А.М. Поддєрьогін, М.П. Поліщук, К.А. Пріб, О.Л. Ремньова, Ю.М. Тютюнник, А.І. Склабінська, С.А. Дражниця, Л.Д. Федорук, Н. М. Урбан, І. Д. Фаріон, В.І. Федько, О.С. Філімоненков, А.В. Череп та інші вчені.

Проте, вивчення наукових праць засвідчує, що існує потреба в узагальнені існуючих підходів до управління активами у діяльності

вітчизняних підприємств, що створить передумови для виявлення проблем та можливих перспектив в управлінні активами вітчизняних підприємств в умовах повоєнного відновлення економіки України.

Метою кваліфікаційної роботи магістра є аналіз теоретико-методичних та організаційних положень та розробка практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності процесу управління активами підприємства.

Виходячи з цієї мети, були розроблені такі основні задачі дослідження:

– дослідити економічну сутність, значення, роль активів підприємства;

– дослідити особливості механізму управління активами підприємства в сучасних умовах;

– дослідити методичні підходи до оцінювання ефективності управління активами підприємства;

– провести комплексний аналіз фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод»;

– здійснити аналіз майна підприємства;

– оцінити показники ефективності використання основних засобів ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод»;

– дати оцінку ефективності формування запасів оборотних активів підприємства;

– здійснити аналіз джерел формування капіталу підприємства;

– визначити шляхи підвищення ефективності управління активами підприємства;

– визначити сучасні підходи щодо підвищення ефективності управління активами підприємства;

– обґрунтувати напрями удосконалення механізму управління основними засобами підприємства;

– розробити заходи щодо оптимізації структури оборотних активів підприємства.

Об’єктом дослідження є процеси управління активами підприємства ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних засад та прикладних проблем, пов'язаних із організацією процесу управління активами підприємства з метою підвищення її ефективності.

Теоретичною та методологічною основою дослідження є праці вітчизняних і зарубіжних фахівців в галузі теорії та практики організації процесу управління активами підприємства. У роботі використані методи: логічного узагальнення – для узагальнення наукового досвіду з досліджуваної проблематики й викладання послідовності положень кваліфікаційної роботи; дедуктивний – для дослідження теоретичних аспектів організації та управління активами підприємства; фінансово-економічного та статистичного аналізу, порівняння, зведення – при оцінюванні фінансового стану підприємства; критичного аналізу та узагальнення теоретичних досліджень – для теоретичного узагальнення одержаних результатів та формулювання висновків.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти, фахова література, матеріали наукових конференцій та періодичних видань, дані фінансової звітності ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод», результати власних досліджень та проведеного аналізу.

Наукова новизна отриманих результатів визначається наступними основними положеннями:

– запропоновано до впровадження на підприємстві модель управління оборотним капіталом підприємства;

– запропоновано заходи щодо оптимізації структури оборотних активів підприємства, а саме, використання механізму оптимізації структури оборотних активів в якості фактора конкурентоспроможності підприємства;

– розроблено організаційно-економічний механізм підвищення ефективності управління основними засобами підприємства, а саме, рекомендовано до впровадження на підприємстві модель управління ефективністю використання основних засобів.

Значення результатів кваліфікаційної роботи магістра полягає у тому, що

результати дослідження спрямовані на оцінку стану активів підприємства та забезпечення підвищення ефективності їх управління в діяльності підприємства і можуть бути впроваджені в практику інших підприємств. Результати дослідження можуть бути використані керівниками фінансових підрозділів підприємств для розробки ефективних управлінських рішень щодо оптимізації механізму управління активами підприємств, що дозволить оптимізувати їх виробничу діяльність.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дослідження доповідалися й обговорювалися на XIX Міжнародній науково-практичній конференції «Виклики та перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях» (Запоріжжя, 17-18 жовтня 2024 р.).

Публікації. За матеріалами дослідження опубліковано 1 друковану працю – тези за матеріалами наукової конференції.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Економічна сутність та значення активів підприємства

У сучасних умовах господарювання підприємства мають швидко та ефективно адаптуватися до змін у політиці управління активами. Це визначає їхню стабільність, здатність підтримувати фінансову стійкість і максимізувати прибуток. Раціональне формування та ефективне використання активів безпосередньо впливає на рівень ліквідності, платоспроможності та загальний фінансовий стан компанії.

Щоб уникнути проблем із нестачею або надлишком активів, які можуть призвести до збитків чи втрати потенційного прибутку, необхідно постійно вдосконалювати підходи до управління ними. Комбінування перевірених методів із впровадженням новітніх рішень дозволяє оптимізувати використання активів і забезпечувати їх максимальну віддачу. Це не лише підвищує потенціал підприємства, але й позитивно впливає на кінцеві результати його діяльності в довгостроковій перспективі.

«Поняття «активи» є надзвичайно важливою категорією у обліковій, фінансовій, управлінській, правовій та інших аспектах практичної економічної роботи будь-якого підприємства [1].

Активи – це майно підприємства в його матеріальній і нематеріальній формах, придбане за рахунок власних або залучених ресурсів, що перебувають у розпорядженні підприємства та призначені для використання у фінансово-господарській діяльності з метою отримання прибутку.

Згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку «Загальні вимоги до фінансової звітності», активи – це ресурси, контрольовані підприємством в результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до надходження економічних вигод у майбутньому [2].

Економічну сутність активів підприємства неодноразово досліджували у своїх працях зарубіжні та вітчизняні вчені. Здійснюючи узагальнення різних трактувань щодо визначення сутності активи підприємства можна виділити декілька основних підходів (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Підходи до визначення терміну «активи»

Автори	Визначення
П(С)БО 2 «Баланс» [2]	Активи становлять собою ресурси, що контролюються підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до надходження економічних вигод у майбутньому
Бланк І.О., Урбан Н.М., Фаріон І. Д., Філімоненков О. С. [3,4]	Активи являють собою економічні ресурси підприємства у формі належних йому сукупних майнових цінностей, що використовуються у господарській діяльності з метою отримання доходу
Михайленко П.П., Поддєрьогін А.М., Поліщук М.П. [5,6]	Активи являють собою ресурси, контрольовані підприємством , використання яких призводять до збільшення економічних вигод у майбутньому
Коваленко Л.О. Ремньова О.Л. [7]	Активи, це всі види майна підприємства, що належать йому на праві власності й використовуються для здійснення статутної діяльності
Тютюнник Ю.М. [8]	Активи – це все те, що має вартість, належить підприємству та відображається в активі бухгалтерського балансу
Склабінська А.І., Дражниця С.А., Федорук Л.Д. [9]	Усе майно, яке належить підприємству і яке відображено в його балансі, називається його активами. Активи – це економічні ресурси підприємства у формі сукупних майнових цінностей, які використовуються в господарській діяльності з метою отримання прибутку
Пріб К.А.,ФедькоВ.І.[10]	Активи – це ресурси, використання яких, як очікується, приведе до отримання економічних вигод у майбутньому
Великий Енциклопедичний Словник [11]	Активи – це частина бухгалтерського балансу (його ліва сторона), що відображає на певну дату в грошовому вираженні всі засоби: матеріальні цінності, боргові вимоги підприємства, їх склад і розміщення.

Узагальнюючи проведені дослідження, можна виділити шість основних концепцій стосовно сутності активів.

Перша концепція, якої притримується абсолютна більшість вчених – це активи як об’єкт власності. Серед вітчизняних вчених дану точку зору поділяють Пріб К.А., Федько В.І., Губачова О.М., Мельник С.І. Зокрема, розглядаючи сам об’єкт власності, активи інтерпретуються як майно, майнові права, блага, економічні ресурси і, нарешті, як власність. При цьому більшість

авторів роблять спробу розкрити зміст основних складових активів, на які розповсюджується право власності [12].

Представники другої концепції вважають, що активи є об'єктом обліку. При цьому майже всі вказують, що активи є частиною бухгалтерського балансу. В усіх підручниках з бухгалтерського та фінансового обліку в Україні активи вказуються саме як об'єкт обліку, а власне визначення активів дається саме на основі П(С)БО 2. Вітчизняні вчені, що притримуються даної концепції – Пушкар М.С., Фаріон І.Д., Урбан Н.М. Точку зору, що активи є частиною бухгалтерського балансу, наводить також «Сучасна енциклопедія» та «Великий Енциклопедичний Словник».

Згідно з третьою концепцією, активи є об'єктом управління. І це справді вірно, оскільки ведення операційного процесу передбачає використання переважної більшості видів активів підприємства. Слід зауважити, що серед усіх функцій управління у визначенні активів найбільша увага приділяється саме функції контролю. Сере авторів найбільше уваги управлінню активами в цілому, а не за їх окремими складовими приділяє І.О. Бланк [3].

Згідно четвертої концепції, активи розглядаються з точки зору об'єкту інвестування. Так, за своєю суттю, будь-який актив, що є об'єктом купівлі-продажу, може розглядатись як потенційний об'єкт інвестування, а придбання активу – кінцевою метою інвестиційного процесу. Тобто, за допомогою даної концепції можна прослідкувати зв'язок між капіталом, інвестиціями та активами, що допомагає науковим теоріям різних напрямків дійти єдиного методичного підходу з існуючими нормативними актами, що регулюють фінансову діяльність та бухгалтерський облік в Україні.

У відповідності до п'ятої концепції, активи розглядаються як економічний потенціал. Концепцію активів як економічного потенціалу підтримують Сопко В.В., Пріб К.А., Федько В.І., Губачова О.М., Мельник С.І., Бункіна М.К., Семенов А.М. та принципи МСФЗ і П(С)БО 2. Дана концепція виходить із розуміння сутності активів з точки зору економічної теорії і розуміє досить широке і абстрактне їх розуміння.

То ж до активів відносяться всі види майна підприємства, що належить йому на правах власності і використовуються для здійснення статутної діяльності.

Саме розуміння активів як джерела отримання грошових потоків є основою політики управління активами будь-якого підприємства [13].

Управляючи своїми активами підприємство визначає необхідність попередньої їхньої класифікації, зокрема за характером участі у господарському процесі та швидкості обороту на оборотні та необоротні активи. На рис. 1.1 зображено склад активів підприємства.

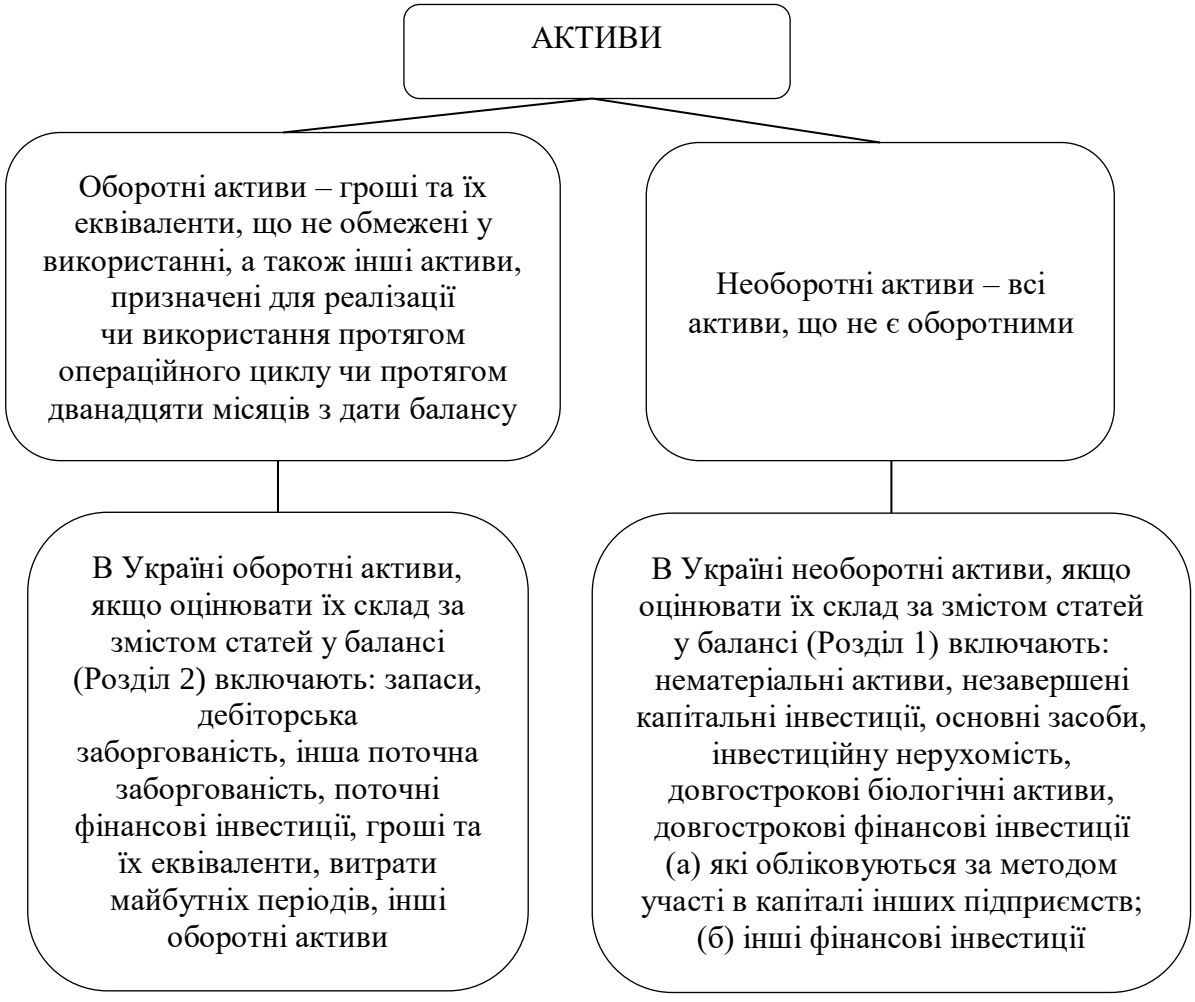

Рисунок 1.1 – Класифікація активів підприємства відповідно до Національного положення бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»

Розглянемо активи підприємства за елементами. Необоротні активи підприємства – це сукупність матеріально-фінансових ресурсів, що використовуються в його господарській діяльності у своїй натуральній формі тривалий час (більше року) і мають значну вартість окремого об’єкта, а також довгострокове відчуження майна в підприємницьку діяльність інших суб’єктів господарювання. Вона складаються з таких елементів [14-16].

Нематеріальні активи – це об’єкти промислової та інтелектуальної власності без фізичної субстанції, які необхідні для здійснення господарської діяльності.

Незавершене будівництво (інвестиції) – об’єкти матеріальних і нематеріальних необоротних активів, які не введені в експлуатацію.

Основні засоби – сукупність матеріально-речових цінностей, що діють у натуральній формі протягом тривалого часу як у сфері матеріального виробництва, так і у невиробничій сфері.

Довгострокові фінансові інвестиції – це активи, які передані підприємством іншим суб’єктам господарювання з метою збільшення прибутку за рахунок відсотків, дивідендів тощо, зростання вартості капіталу або отримання інших вигод для інвестора.

Довгострокова дебіторська заборгованість – це заборгованість підприємству фізичних та юридичних осіб, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після дванадцяти місяців з дати її нарахування.

Інші необоротні активи – це необоротні активи від розстрочки зобов’язань перед підприємством.

До оборотних активів належать такі елементи. Виробничі запаси – запаси сировини, основних і допоміжних матеріалів, палива, покупних напівфабрикатів і комплектуючих виробів, запасних частин, тари, будівельних матеріалів та інших матеріалів, призначених для споживання в ході нормального операційного циклу, які входять до складу продукції, що виготовляється, або є необхідними компонентами при її виготовленні.

Незавершене виробництво – це витрати, які утворились при використанні майнових, трудових та фінансових ресурсів в господарській діяльності, і не перетворились в готову продукцію на певну календарну дату.

Готова продукція – запаси виробів на складі, обробка яких закінчена та які пройшли випробування, приймання, укомплектовані згідно з умовами договорів із замовниками і відповідають технічним умовам і стандартам.

Товари – це вартість товарів, придбаних підприємствами для наступного продажу.

Поточні біологічні активи – біологічні активи, здатні давати сільськогосподарську продукцію та/або додаткові біологічні активи, приносити в інший спосіб вигоди протягом періоду, що не перевищує 12 місяців, а також тварини на вирощуванні та відгодівлі [17].

Векселі одержані – заборгованість (боргові зобов'язання) покупців, замовників та інших дебіторів за відвантажену продукцію (товари), виконані роботи та надані послуги, яка забезпечена векселями (борговими розписками).

Дебіторська заборгованість – це заборгованість підприємству на відшкодування вартості його майна та одержання вигоди від продажу покупцям.

Поточні фінансові інвестиції – фінансові інвестиції (активи), які передані підприємством іншим суб'єктам господарювання, на строк, що не перевищує один рік.

Грошові кошти та їх еквіваленти – кошти в касі, на поточних та інших рахунках у банках, які можуть бути використані для поточних операцій, а також еквіваленти грошових коштів в національній та іноземній валютах. Кошти, які не можна використати для операцій протягом одного року, включаються до складу необоротних активів [18].

Витрати майбутніх періодів – витрати, що мали місце протягом поточного або попередніх звітних періодів, але належать до наступних звітних періодів (наприклад, наперед сплачені орендна плата, страховка, рекламні послуги).

Інші оборотні активи – оборотні активи, як зобов'язання перед підприємством за його майно.

Для забезпечення ефективного та цілеспрямованого управління активами на підприємстві з'являється потреба в систематизації основних понять, що використовуються в практичній діяльності. Така класифікація виділяє найголовніші ознаки, за якими активи, як керована підсистема, найбільш чітко будуть відповідати управлінським цілям і завданням підприємства (табл. 1.2).

Таблиця 1.2 – Класифікація активів підприємства [12]

Ознаки	Види активів				
За формами функціонування	матеріальні	нематеріальні	фінансові		біологічні
За характером участі у господарському процесі	оборотні		необоротні		
За характером участі в різних видах господарської діяльності	операційні		інвестиційні		
За можливістю амортизації	амортизовані		неамортизовані		
За ступенем цінності	цінні		малоцінні		
За ступенем ліквідності	абсолютно ліквідні	високоліквідні	середньоліквідні	малоліквідні	неліквідні
За джерелами формування	валові		чисті		
За чутливістю до інфляційних процесів	монетарні		немонетарні		
За характером володіння необротними активами	власні		орендовані		

Кожне підприємство розробляє власну політику управління активами, яка враховує його специфіку, потреби у ресурсах, структуру активів та джерела їх фінансування. Ця політика формується з урахуванням впливу зовнішніх та внутрішніх факторів і визначає оптимальні шляхи використання активів для забезпечення ефективної діяльності підприємства.

Активи підприємства, як правило, являють собою капітал, інвестований у виробничий процес. Вивчення історичної еволюції поняття «капітал» дозволяє виділити три основні підходи до його трактування:

1. Грошовий підхід – капітал розглядається як фінансовий ресурс, а гроші вважаються головним чинником виробництва.

2. Матеріально-речовий підхід – капітал визначається як сукупність матеріальних цінностей і послуг, що беруть участь у створенні нового доходу.

3. Соціально-економічний підхід – капітал розглядається як виробничі відносини, що виникають унаслідок монополізації засобів виробництва підприємцями.

Узагальнюючи ці підходи, капітал можна визначити як сукупність благ, створених працею, що використовуються для виробництва товарів і послуг з метою отримання доходу. Такий комплексний підхід дозволяє ефективно формувати та використовувати активи, забезпечуючи стабільний розвиток підприємства [19].

Також в процесі управління активами підприємства важливу роль відіграє співвідношення між оборотними та необоротними активами.

Баланс у структурі активів є ключовим чинником для ефективного функціонування підприємства. Нестача або надлишок як оборотних, так і необоротних активів може негативно позначитися на роботі компанії.

Нестача оборотних активів викликає періодичні перебої у діяльності підприємства, знижує його ліквідність і фінансову стабільність. Це може призводити до неможливості вчасно виконувати зобов’язання перед постачальниками чи клієнтами.

Нестача необоротних активів обмежує виробничі можливості через недостатність обладнання чи робочих приміщень, що, у свою чергу, знижує обсяги виробництва і ринкову вартість підприємства.

Надмірний обсяг оборотних активів створює ситуацію, коли частина активів залишається тимчасово вільною та не використовується ефективно. Це веде до додаткових витрат на фінансування і, зрештою, до зниження прибутку.

Надмірний обсяг необоротних активів спричиняє зниження ефективності їх використання, що негативно впливає на загальну рентабельність і вартість підприємства.

Таким чином, оптимізація структури активів і забезпечення їх ефективного використання є важливими завданнями для підтримання стабільності, рентабельності й конкурентоспроможності підприємства на ринку [20-22].

Тому аналіз та оцінка оборотних та необоротних активів підприємства є комплексним процесом, який передбачає досягнення ряду завдань.

Основні завдання аналізу необоротних активів підприємства [20-22]:

– аналіз динаміки (за видами у натуральному та вартісному виразах);

– оцінка складу та структури шляхом визначення структурних показників (питомої ваги);

– оцінка стану необоротних активів;

– оцінка забезпеченості окремими видами активів (основними засобами,

– земельними ресурсами тощо);

– аналіз ефективності використання (показники рентабельності, а також строки окупності необоротних активів);

– виявлення резервів інтенсивності оновлення та поліпшення використання необоротних активів, темпів і способів їх відтворення, визначення напрямів майбутніх інвестицій.

Основні завдання аналізу оборотних активів підприємства [23]:

– аналіз динаміки за видами активів та в цілому;

– аналіз складу та структури (питома вага);

– розрахунок коефіцієнтів – відношень між окремими видами активів та джерелами їх формування;

– оцінка забезпеченості окремими видами ресурсів (виробничими запасами, грошовими коштами тощо) та планування потреби в оборотному капіталі;

– аналіз оборотності за показниками, шо дають оцінку ефективності використання оборотного капіталу та його елементів за фактором часу;

– аналіз ефективності використання, який передбачає визначення показників рентабельності капіталу підприємства та його складових.

1.2 Механізм управління активами підприємства

Управління активами підприємства – це багатогранний процес, спрямований на формування та раціональне використання активів з урахуванням їх обсягу, складу та структури. Цей процес враховує численні фактори, що впливають на активи як із внутрішнього, так і зовнішнього середовища.

Суть управління активами полягає у застосуванні системи принципів і методів для розробки та реалізації управлінських рішень. Вона включає оптимальне формування активів із різноманітних джерел фінансування та забезпечення їх ефективного використання в усіх видах господарської діяльності підприємства. Основна мета такого управління – досягнення максимальної продуктивності активів, забезпечення фінансової стабільності та зростання ринкової вартості підприємства [24]. Таким чином, управління капіталом – це процес, у якому підприємство як суб’єкт ринку здійснює цілеспрямований вплив на капітал як об’єкт управління. Метою цього впливу є забезпечення ефективного та оптимального використання капіталу для досягнення максимальної результативності господарської діяльності підприємства.

Ефективність господарської діяльності підприємства значною мірою визначається рівнем розвитку та вдосконалення системи управління активами. Управління активами є невід’ємною частиною господарського процесу і охоплює всі етапи існування підприємства – від його створення до реорганізації чи ліквідації.

Цей процес тісно пов’язаний із прийняттям управлінських рішень, оскільки обсяг і динаміка активів виступають ключовими критеріями для оцінки їх оптимальності. Управління активами включає вплив на їх структуру, обсяг і джерела фінансування. Головною метою є підвищення ефективності використання активів і раціоналізація їх залучення, що сприяє стабільності й зростанню підприємства.

Управління активами підприємств є складним питанням, як з теоретичної, так і з практичної точок зору. Так, у П(С)БО 2 «Баланс» [принцип відповідності елементів підходу до управління активами напрямку розвитку міжнародного та національного законодавства [24]:

– принцип відповідності елементів підходу до управління активами напрямку розвитку міжнародної та національної політики;

– принцип комплексності управління активами, що базується на використанні провідних методик, методів дослідження середовища функціонування підприємств, методів та інструментів управління, які враховують сучасні інноваційні підходи до управління;

– принцип системності при формуванні підходу до управління активами, що визначає підприємство як єдину систему, яка має зовнішні та внутрішні зв’язки;

– принцип узгодженості стратегічних та тактичних напрямків управління активами підприємств;

– принцип об’єктивності, що базується на використанні достовірної інформації із перевірених джерел;

– принцип комплексності, який формує підхід до управління активами за всіма складовими активів підприємств;

– принцип гнучкості та адаптивності, що передбачає швидку реакцію на зміну зовнішнього та внутрішнього середовища діяльності підприємства, надає можливості адаптуватись до можливих змін;

– принципи точності та надійності, що визначають необхідність обґрунтування елементів підходу до управління активами із урахуванням можливості наявної дезінформації;

– принцип зворотнього зв'язку, який при управлінні активами повинен ураховуватись у всій системі управління підприємством;

– принцип безперервності управління активами, що означає постійний моніторинг стану активів, виявлення недоліків та перспектив, їх корегування на постійній основі;

– принцип ефективності управління активами, який базується на меті підвищення загальної ефективності діяльності підприємства та збільшенні вартості його активів.

Налагоджений механізм управління активами передбачає, зокрема [25]:

– чітку постановку цілей і завдань управління активами, а також контроль за їх дотриманням у плановому періоді;

– удосконалення методики визначення і економічного аналізу ефективності використання всіх видів активів;

– розроблення напрямів оптимізації процесу управління активами, а також їх аналізу і впровадження;

– використання у процесі управління активами економічних методів та моделей, зокрема під час аналізу і планування;

– розроблення методики оперативного управління високоліквідними обіговими активами;

– розроблення загальної стратегії управління активами;

– орієнтацію на використання внутрішніх важелів впливу на процес управління активами.

Управління активами підприємства скероване на вирішення таких основних завдань:

– формування достатнього обсягу фінансових ресурсів, що забезпечить необхідні темпи економічного розвитку підприємства;

– оптимізація розподілу сформованого капіталу за видами діяльності та напрямами використання;

– забезпечення умов досягнення максимальної дохідності активів при запланованому рівні фінансового ризику;

– забезпечення мінімізації фінансових ризиків, пов'язаних з використанням активів, при запланованому рівні їх дохідності;

– забезпечення постійної фінансової рівноваги підприємства у процесі його розвитку;

– забезпечення достатньої фінансової гнучкості підприємства;

– оптимізація оборотності активів;

– забезпечення своєчасного реінвестування доходів.

Розглядаючи сучасні методи управління активами підприємств, слід зазначити наступне. Управління активами підприємств може бути досліджене через різні наукові підходи: фінансовий, стратегічний, оптимізаційний. Кожен із зазначених підходів має власні методи управління активами.

Фінансовий підхід вивчає ефективність та рентабельність активів, засновуючись на фінансових показниках, які можна знайти у фінансовій звітності підприємства.

Стратегічний підхід вимагає аналізу стратегічного плану підприємства та визначення, як активи сприяють досягненню поставлених цілей.

Оптимізаційний підхід може включати математичні моделі для максимізації використання ресурсів та оптимального розподілу активів [26].

Вдосконалення системи управління активами підприємства, зокрема їх формування та ефективного використання, є важливим фактором сталого економічного зростання. Створення надійної фінансової бази сприяє розвитку підприємства і забезпечує його стійкість на ринку.

Розробляючи фінансову політику, підприємство має обирати таку структуру активів, яка при мінімальній вартості капіталу дозволяє максимізувати ринкову вартість. Оптимальною вважається структура активів, яка забезпечує зниження середньозваженої вартості капіталу до мінімуму,

зберігаючи водночас кредитну репутацію на рівні, що дозволяє залучати додаткові ресурси на вигідних умовах.

Структура активів безпосередньо пов’язана з мобілізацією капіталу, оскільки ці категорії взаємозалежні та невіддільні. Таким чином, управління активами підприємства можна розглядати як складову управління його капіталом. Інвестований капітал підприємства завжди спрямовується на формування та розвиток його активів, що забезпечує ефективне функціонування бізнесу. З позиції фінансової політики підприємства, існують такі базові стратегії управління капіталом [27]:

– консервативна (мета – отримання дохідності вищої, ніж за банківськими депозитами за значно менших ризиків, ніж на фінансовому ринку);

– збалансована (де очікується отримання дохідності, що порівнюється з середньоринковою за найліквіднішими фінансовими інструментами, але з меншим ризиком);

– ризикова (де метою є отримання максимального приросту активів);

– індексна (призначена для потенційних інвесторів, які ставлять за мету одержання інвестиційного доходу з інвестиційного портфеля фінансових інструментів, сформованого на основі індексу).

Політика управління активами підприємства охоплює як оборотні, так і необоротні активи, і зосереджується на забезпеченні їх оптимального використання для досягнення стратегічних цілей підприємства. В управлінні необоротними активами основна увага приділяється їх оновленню та підвищенню ефективності використання, що забезпечує довгострокову стабільність і конкурентоспроможність. Що стосується оборотних активів, то тут важливим є забезпечення безперебійного виробничого процесу та прискорення оборотності, щоб підвищити ліквідність і рентабельність цих активів. Це дозволяє знижувати ризики та мінімізувати втрати, що має безпосередній вплив на фінансову стабільність підприємства.

В умовах відновлення економіки країни важливо розглядати управління активами як інструмент для приваблення інвестицій.

Забезпечення ефективного управління та підвищення вартості активів створює позитивний інвестиційний клімат, який важливий для сталого економічного розвитку.

Управління активами в умовах відновлення економіки потребує врахування ризиків, оскільки зміни в економічному середовищі, курсові коливання та зміни попиту можуть суттєво вплинути на вартість та ліквідність активів. Тому важливо використовувати стратегії ризик-менеджменту, які дозволяють адаптуватися до цих змін. Гнучкий підхід до управління активами допомагає підприємствам ефективно реагувати на економічні виклики та мінімізувати можливі втрати.

Аналізуючи сучасний стан підприємств в Україні та їх підходи до управління активами, можна виділити кілька основних проблем. Це, зокрема, недостатній рівень інновацій у використанні активів, відсутність належної диверсифікації активів, а також недостатня увага до оптимізації структури капіталу. Крім того, багато підприємств не мають чіткої стратегії управління ризиками, що ускладнює їх здатність ефективно реагувати на змінювані економічні умови.

На основі наукових досліджень і сучасних практик, можна рекомендувати впровадження більш системного підходу до управління активами, який враховує як внутрішні, так і зовнішні фактори, а також активно використовує інноваційні методи для покращення ефективності та стабільності підприємств в умовах відновлення економіки.

Дослідивши сучасні підприємства України, їх діяльність та підходи до управління активами, також сучасні наукові напрацювання у сфері управління активами, можна узагальнити основні наявні проблеми управління активами на українських підприємствах [28]:

– неефективне використання активів. Недостатність теоретичної обізнаності щодо питань управління активами, невикористання сучасних методик дослідження активів та некероване використання призводять до неефективного управління активами сучасних українських підприємств.

Недостатній моніторинг та некероване використання активів призводять до їхнього неоптимального використання;

– фінансові труднощі. Неадекватне фінансування та обслуговування зобов'язань призводять до проблем в управлінні активами та негативних наслідків у показниках ефективності діяльності підприємств;

– відсутність стратегічного підходу. Брак стратегічного бачення питань управління активами заважає досягненню довгострокових цілей підприємства;

– низька інноваційність. Відсутність інновацій у використанні активів призводить до втрат конкурентоспроможності підприємств на ринку;

– правові та регуляторні обмеження. Непередбачувані зміни в законодавстві та регулюванні створюють труднощі в управлінні активами.

Підсумовуючи зазначені проблеми, слід додати, що окреслені проблеми не є вичерпними, проте їх вирішення стане підґрунтям для подальшого розвитку сучасних українських підприємств, можливого нівелювання негативних наслідки впливу зовнішнього середовища та підвищення загальної ефективності управління підприємством.

В умовах відновлення економіки, ефективне управління активами підприємств стає ключовим елементом стратегічного розвитку. Існує ряд популярних у світі інструментів та моделей, які допомагають підприємствам управляти активами та забезпечити стійкий розвиток [29-31]:

1. Інтегрована система управління активами (EAM).

Системи EAM (Enterprise Asset Management) – це комплексна система, яка об'єднує в собі процеси планування, використання, обслуговування та видалення активів підприємства. Підприємства з різнорідними активами є основними користувачами EAM. Застосування EAM дозволяє ефективно виявляти та оптимізувати життєвий цикл активів, забезпечуючи максимальну ефективність та продуктивність. EAM сприяє оптимізації використання ресурсів та мінімізації зупинок виробництва.

2. Модель портфеля активів (CAPM). Модель портфеля активів є ефективним інструментом для підприємств, оскільки вона дозволяє

систематично оцінювати та розподіляти активи з метою досягнення стратегічних цілей. Ця модель допомагає визначити оптимальний розподіл ресурсів між різними видами активів, що дозволяє максимально ефективно використовувати наявні ресурси. Основною перевагою застосування моделі є її здатність забезпечити диверсифікацію, що допомагає зменшити ризики, пов'язані зі змінами в економічному середовищі. Розподіл ризиків та доходів між різними активами дозволяє знизити вплив нестабільності на підприємство.

Модель портфеля активів також дозволяє оцінити доходність і ризики використання активів під час підприємницької діяльності, що забезпечує підприємствам більш обґрунтовані рішення для оптимізації своїх фінансових стратегій. У результаті це сприяє підвищенню фінансової стійкості та конкурентоспроможності підприємства на ринку.

3. Модель оптимізації ліквідності. У умовах відновлення економіки зосередження на ліквідності стає важливим для забезпечення стабільності фінансового стану підприємства. Модель оптимізації ліквідності є корисним інструментом, який дозволяє підприємству ефективно розподіляти свої фінансові ресурси та підготуватися до можливих фінансових викликів.

Ця модель відображає всі можливі варіанти співвідношення активів і пасивів підприємства, що дає змогу варіювати ці дані залежно від бізнес-цілей підприємства. Такий підхід дозволяє визначити оптимальні межі ліквідності, сприяючи покращенню фінансової стійкості.

Адаптація моделі до вітчизняних умов потребує визначення суми найбільш строкових пасивів і зобов'язань. Після множення цих величин на відповідний коефіцієнт за моделлю, формуються суми активів і пасивів, що дозволяє вибрати оптимальне співвідношення для забезпечення ефективної ліквідності. Це допомагає підприємствам утримувати баланс між доступними фінансовими ресурсами та зобов'язаннями, мінімізуючи фінансові ризики та забезпечуючи стабільність у періоди економічної нестабільності.

4. Модель оцінки ризиків та планування невизначеності. Умови відновлення економіки часто пов'язані з високими економічними ризиками, що

можуть негативно вплинути на стабільність підприємства. Модель оцінки ризиків є важливим інструментом для ідентифікації потенційних загроз і розробки стратегій їх управління. Вона дозволяє підприємствам своєчасно визначати ризики, оцінювати їх вплив на діяльність та приймати необхідні заходи для мінімізації негативних наслідків.

Застосування методологій ризик-менеджменту є невід'ємною частиною практичного управління активами, оскільки дозволяє створити системний підхід до виявлення та оцінки ризиків, що виникають під час управління активами. Розробка стратегій управління ризиками допомагає підприємствам адаптуватися до економічної невизначеності, покращувати прийняття рішень і підвищувати ефективність використання ресурсів.

Оскільки ризики неможливо повністю усунути, основним завданням є зниження їх впливу через ефективне управління активами, що дозволяє підприємствам зберігати стійкість та адаптуватися до змін у ринковому середовищі.

В умовах сучасної економіки підприємствам необхідно проводити більш ефективну політику управління активами, враховуючи їх склад і структуру. Важливою задачею є підвищення рентабельності операційних необоротних активів, що можна досягти за рахунок збільшення середньої вартості цих активів та зростання періоду їх обороту. Це дозволяє підприємствам більш ефективно використовувати свої довгострокові ресурси та підвищити їх дохідність.

Щодо оборотних активів, стратегія повинна бути спрямована на скорочення тривалості операційного циклу. Це можливо через прискорення оборотності запасів і готової продукції. За допомогою оптимізації управління запасами та поліпшення процесів реалізації готової продукції підприємства можуть значно підвищити свою ліквідність і знизити витрати, що сприяє більш ефективному використанню оборотних активів і підвищенню загальної рентабельності.Для підвищення ефективності управління необоротними активами підприємства необхідно здійснити наступне [32]:

– оптимізувати склад і структуру основних засобів підприємства;

– покращити технічний стан основних засобів шляхом введення в експлуатацію нового обладнання й устаткування, проведення реконструкції та модернізації застарілого устаткування, що забезпечить швидке оновлення активної частини основних виробничих фондів;

– обрати альтернативні джерела фінансування основних засобів, які найбільш вигідні для підприємства;

– підвищити фондовіддачу шляхом освоєння нових потужностей;

– обрати оптимальні методи нарахування амортизації, які сприятимуть реалізації економічної та науково-технічної стратегії підприємства;

– придбати основні засоби за схемою фінансового лізингу, яка має переваги у порівнянні з банківським кредитом.

Для забезпечення ефективного управління оборотними активами підприємства необхідно здійснити наступне [33]:

– оптимізувати склад та структуру оборотних активів за допомогою прискорення їх оборотності в цілому та окремих їх елементів зокрема;

– оптимізувати розмір грошових коштів шляхом проведення постійного контролю за розміром оборотних активів у грошовій, абсолютно ліквідній формі, а також через забезпечення відповідної частини високоліквідних активів у формі поточних фінансових інвестицій та інших активів, які, при необхідності, можуть швидко трансформуватись у грошові кошти, дасть можливість підтримувати на належному рівні платоспроможність підприємства;

– оптимізувати запаси підприємства шляхом оцінки загальної потреби в сировині на плановий період, періодичного уточнення оптимальної партії замовлення сировини, регулярного контролю умов зберігання запасів;

– оптимізувати структуру товарів шляхом скорочення випуску товарів із низькою рентабельністю та збільшити випуск товарів, що мають позитивну рентабельність і належний рівень попиту;

– оптимізувати рівень дебіторської заборгованості шляхом проведення контролю за станом розрахунків з дебіторами, оцінки платоспроможності та ділової репутації дебіторів, страхування ризиків, тощо;

– скоротити тривалість фінансового циклу шляхом прискорення обороту виробничих запасів та дебіторської заборгованості й некритичного сповільнення оборотності кредиторської заборгованості підприємства постачальникам;

– підвищити рівень рентабельності підприєства шляхом своєчасного використання тимчасово вільних залишків грошових активів для формування ефективного портфеля поточних фінансових інвестицій.

Управління активами підприємства відіграє важливу роль в господарській діяльності підприємства, оскільки від прийняття ефективних управлінських рішень керівництва стосовно активів підприємства залежить його подальша діяльність та конкурентоспроможність. Процес управління активами підприємства ускладнюється частою зміною умов, в яких воно функціонує, необхідністю оперативного прийняття рішень.

1.3 Методичні підходи до оцінювання ефективності управління активами підприємства

Результати діяльності підприємства значною мірою залежать від ефективності використання його матеріальних та фінансових ресурсів. Ці ресурси, як основні складові життєво важливої системи, забезпечують стабільний розвиток підприємства. Тому управління активами є критично важливим для досягнення успіху в будь-якій сфері господарської діяльності, особливо в умовах сучасної економіки, де ефективне управління активами визначає конкурентоспроможність і фінансову стійкість підприємства [34].

Аналіз стану активів є важливою для підприємств будь-якої форми власності і умов господарювання і за останній час вона стала особливо актуальною. Активи підприємства виступають контрольовані підприємством

ресурсами, їх використання призводять до збільшення економічних вигод у майбутньому. Тому, методика оцінки стану активів повинна відповідати поставленій меті та включати відповідні інструменти. Інформаційною базою при проведенні оцінки стану активів підприємства слугують наступні джерела інформації: форма №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та форма №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)». Розглянемо структурно-логічну схему проведення оцінки стану активів підприємства (рис. 1.2).

Рисунок 1.2 – Структурно-логічна схема методики проведення оцінки стану активів підприємства [35]

Варто відмітити, що саме IV етап посідає ключове місце в схемі проведення оцінки ефективності формування і використання прибутку підприємства. Отже, зупинимося більш детально на кожній зі стадій IV етапу проведення оцінки ефективності формування і використання прибутку (рис. 1.3).

Рисунок 1.3 – Модель процесу оцінки стану активів підприємства [35]

Зазначена модель проведення аналітичних робіт з оцінки стану активів підприємства дозволить максимально повно нетільки проаналізувати стан та

ефективність управління активами, але і оцінити вплив можливих факторів на його ефективність.

Зупинимося більш детально на кожній стадії моделі оцінки стану активів підприємства [35-37]:

– процес дослідження основних показників діяльності, вузькі місця;

– аналіз стану та динаміки активів підприємства основною метою вбачає дослідження динаміки за три останні роки в цілому та за окремими складовими;

– аналіз структури активів підприємства вбачає здійснення оцінки фактичних значень структури за дослідження динаміки їх зміни;

– аналіз джерел формування активів підприємства передбачає виявлення всіх джерел, за рахунок яких формуються активи підприємства та оцінці розміру кожного;

– аналіз показників ефективності використання оборотних активів передбачає здійснення оцінки за досліджувані роки та динаміку їх зміни, визначення інтегрального показника ефективності;

– аналіз показників ефективності використання необоротних активів передбачає здійснення оцінки за досліджувані роки та динаміку їх зміни, визначення інтегрального показника ефективності;

– факторний аналіз активів підприємства. основною метою факторного аналізу активів підприємства є обґрунтуванню резервів підвищення ефективності його формування;

– кореляційно-регресійний аналіз активів підприємства представляє собою побудову та аналіз економіко-математичної моделі у вигляді рівняння регресії (рівняння кореляційного зв’язку), що виражає залежність результативної ознаки, тобто активів від однієї або кількох ознак-факторів і дає оцінку міри щільності зв’язку.

Можна виділити такі методики факторного аналізу для оцінки впливу факторів на активи підприємства [35]: метод ланцюгових підстановок; метод абсолютних різниць; метод відносних різниць; індексний метод; інтегральний

метод; метод пропорційного ділення; метод часткової участі; логарифмічний метод.

Оцінка активів підприємства ґрунтується на ефективності за основними складовими, зокрема оцінка ефективності необоротних та оборотних активів.

Показники, що характеризують стан і рівень забезпеченості основними засобами наведені у табл. 1.3.

Таблиця 1.3 – Показники, що характеризують стан і рівень забезпеченості основними засобами підприємства [35]

Показники	Формула розрахунку	Умовні позначення
1.Коефіцієнт оновлення (Ко)	$К_О$ = Фвв / Фк (1.1)	Фвв – вартість основних засобів, що знову надійшли за звітний період; Фк – вартість основних засобів на кінець періоду.
2.Коефіцієнт вибуття (Квиб)	Квиб = Фвиб / Фпоч (1.2)	Фвиб – вартість вибувших за звітний період основних засобів; Фпоч – вартість на початок періоду.
3.Коефіцієнт приросту (Кпр)	Кпр = Фпр / Фпоч (1.3)	Фпр – вартість приросту основних засобів; Фпоч – вартість на початок періоду.
4.Коефіцієнт відтворенняосновних засобів (Квідтв)	Квідтв = КВ / Фвв (1.4)	КВ – сума капітальних вкладень; Фвв – вартість основних засобів, що знову надійшли за звітний період.
5.Коефіцієнт інтенсивного обновлення (Кінт)	Кінт = Фвиб / Фвв (1.5)	Фвиб – вартість вибувших за звітний період основних засобів; Фвв – вартість основних засобів, що знову надійшли за звітний період.
6.Коефіцієнт оптимальності вибуття основних засобів (Копт.виб)	Копт.виб = Фвиб факт / Фвиб норм (1.6)	Фвиб – вартість вибувших за звітний період основних засобів.
7. Коефіцієнт зносу (Кз)	Кз = З / $Ф_П$ (1.7)	З – сума зносу; $Ф_П$ – первісна вартість основних засобів.
8.Коефіцієнт гідності (Кг)	Кг = Фзал / $Ф_П$ (1.8)	Фзал – залишкова вартість основних засобів.
9.Фондооснащеність (Фосн)	Фосн = Фср / Ч (1.9)	Фср – середньорічна вартість основних засобів; Ч – чисельність робітників підприємства.
10.Фондоозброєність (Фозб)	Фозб = Факт / Чвир (1.10)	Факт – середньорічна вартість активних основних засобів; Чвир – чисельність виробничих робітників підприємства.

Показники, що характеризують ефективність використання основних засобів наведені у табл. 1.4.

Таблиця 1.4 – Показники, що характеризують ефективність використання основних засобів [35]

Показники	Формула розрахунку	Умовні позначення
1.Фондовіддача (Фв)	$Ф_В$ = ЧД / Фср (1.11)	ЧД – чистий дохід від реалізації продукції (робіт, послуг); Фср – середньорічна вартість основних засобів.
2.Фондоємність (Фе)	Квиб = 1 / $Ф_В$ (1.12)	$Ф_В$ – показник фондовіддачі
3.Рентабельність основних засобів (Рф)	Рф = Пч / Фср (1.13)	Пч – чистий прибуток підприємства; Фср – середньорічна вартість основних засобів.
4.Інтегральний показниквикористання основних засобів ($I_{інтегр}$)	$I_{інтегр} = \sqrt{I_{Фв} \times I_{Рф}}$ (1.14)	$I_{Фв}$ – індекс фондовіддачі основних засобів; $I_{Рф}$ – індекс рентабельності основних засобів.

Показники ефективності використання оборотних активів наведені у табл. 1.5.

Таблиця 1.5 – Показники ефективності використання оборотних активів підприємства [35]

Показники	Формула розрахунку	Умовні позначення
1. Рентабельність оборотних активів (Роа)	Роа = П / ОА *100 (1.15)	П – прибуток підприємства; ОА – середньорічний залишок оборотних активів.
2. Коефіцієнт фондовіддачі оборотних активів (Кфв)	Кфв = ЧД / ОА *100 (1.16) або Кфв = Т / ОА *100 (1.17)	ЧД – чистий дохід від реалізації продукції, робіт, послуг; Т – товарообіг.
3. Коефіцієнт фондоємності (завантаження) засобів в обороті (Кз)	Кз = ОА / ЧД (1.18) або Кз = ОА / Т (1.19)	ОА – середньорічний залишок оборотних активів; ЧД – чистий дохід від реалізації продукції, робіт, послуг; Т – товарообіг.
4. Коефіцієнт оборотності оборотних активів (Коб)	Коб = Д / t (1.20) або Коб = ЧД /ОА (1.21)	Д – кількість днів аналізованого періоду; t – тривалість одного обороту в днях.
5. Тривалість одного обороту в днях (t)	t = (ОА*Д)/ЧД (1.22) або t = ОА/ Дсд (1.23)	Д – число днів в періоді, що аналізується; Дсд – середньоденний дохід від реалізації продукції, робот, услуг.

Зазначена система показників дасть можливість оцінити стан, структуру та ефективність використання активів підприємства в цілому та заокремими складовими, що дасть можливість більш ефективного управління ними.

Висновки до розділу 1

Управління активами є важливим аспектом ефективної діяльності будь-якого підприємства, оскільки від цього залежить стабільність його фінансового стану, здатність досягати стратегічних цілей і залишатися конкурентоспроможним. Підприємства повинні розглядати оборотний капітал як основу для інвестицій у високоліквідні активи, що дозволяє знижувати випадковий ризик і отримувати максимальний прибуток. Тому важливо не лише управляти активами, але й забезпечувати їх ефективне використання для досягнення максимальних результатів у різних сферах діяльності.

Забезпечення ефективного управління активами вимагає постійного аналізу їх складових частин, що дозволяє оптимізувати розподіл ресурсів і підвищити ефективність використання кожного виду активів. Система управління активами передбачає розробку управлінських рішень, що оптимізують їх формування з різних джерел і забезпечують максимальний результат у процесах господарської діяльності підприємства.

Для забезпечення високих результатів і фінансової стабільності підприємств необхідно застосовувати чітко обґрунтовану фінансову політику, яка включає ефективне формування і регулювання обсягу активів. Це дозволяє підтримувати оптимальний рівень ліквідності, оперативність виробничих і фінансових циклів, а також забезпечує високий рівень платоспроможності та фінансової стійкості підприємства. Від цього залежить здатність підприємства досягати стратегічних переваг, що важливо для забезпечення конкурентоспроможності на довгостроковий період.

2 АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «ПОЛОГІВСЬКИЙ ОЛІЙНО-ЕКСТРАКЦІЙНИЙ ЗАВОД»

2.1 Загальна характеристика ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод»

Підприємство є одним з найбільших у Європі з переробки олійних культур. Першу чергу заводу було здано в експлуатацію у грудні 1974 року. Підприємство являє собою єдиний комплекс цехів та допоміжних підрозділів з розвиненою інфраструктурою.

ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» сьогодні – це компанія, що розвиває свою техніко-технологічну базу. А досягається це завдяки впровадженню в діяльність інвестиційних проектів, новітніх методів контролю, налагодженню виробничих потужностей відповідно до вимог європейських стандартів. ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» був і продовжує залишатися лідером передових технологій у виробництві.

Саме на ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» вперше в Україні у 2004 році було впроваджено нову технологічну схему паралельної переробки двох олійних культур: соняшника та сої. Завдяки реконструкції обладнання та застосуванню нових технологій на окремих етапах переробки було збільшено продуктивність виробництва з 1080 до 2200 тонн соняшника на добу. Технологія захисту олій інертними газами з застосуванням азоту на різних етапах виробництва та зберігання забезпечує гарантовану якість показників протягом усього терміну реалізації.

На підприємстві постійно проводяться заходи, метою яких є зниження витрат та підвищення ефективності виробництва, що, в свою чергу, приводить до зниження собівартості кінцевого продукту.

Так, у 2015 році, було розпочато впровадження проекту реконструкції котельні шляхом переведення її на альтернативне паливо лушпиння –

соняшник, що привело до значного скорочення обсягів закупівлі природного газу. Знижено витрати на використання енергоресурсів завдяки застосуванню елементів систем енергетичного менеджменту на основі МС ІСО 50001:2011. Також проведено ряд заходів, які призвели до зменшення витрат води, забезпечили надійність електропостачання важливих об'єктів виробництва, покращили ремонтну базу підприємства, тощо.

У травні 2020 року завершено 1-й етап нового будівництва за проектом «Реконструкція олійноекстракційного заводу продуктивністю 1800т/добу (за насінням соняшнику) на території ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» та введено чергу пускового комплексу в експлуатацію.

У 2021 році ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» став першим підприємством переробної промисловості України, яке отримало сертифікат МС GMP+B4 «Перевезення. Перевезення автомобільним та залізничним транспортом, фрахтування» (в частині перевезення шротів залізничним транспортом).

Одним із головних ресурсів підприємства, важливою складовою його дедалі зростаючого потенціалу, був і залишається висококваліфікований персонал.

Стабільно стійкі позиції на внутрішньому та міжнародних ринках досягаються завдяки високій якості продукції та конкурентним цінам на неї. Тому стратегія підприємства полягає у зміцненні лідируючого положення як виробника високоякісної, конкурентоспроможної продукції, що відповідає нормативним та законодавчим вимогам, а також очікуванням споживачів.

З метою максимального задоволення потреб споживача впроваджено у виробництво нові формати фасування олії: у 2019 році – в ПЕТ 1,8 л з боковою ручкою, 5,0 л; в 2020 році – в bag in box 10 л, 18 л, 20 л, у 2021 році – в ПЕТ 10л. 1,5 л, 3 л (з верхньою ручкою), 4,3 л.

Станом на 31 грудня 2022 р. чисельність персоналу підприємства становила 800 осіб.

Аналіз фінансового стану підприємства розпочинають з його загальної

оцінки (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Динаміка показників виробничо-господарської діяльності підприємства ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» за 2020 – 2022 рр.

Показники	2020	2021	2022	Відношення,%	
				2021 р. до 2020 р.	2022 р. до 2021 р.
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робот, послуг), тис. грн.	4003448	2913763	175338	72,78	6,02
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робот, послуг), тис. грн.	3558573	2550278	142192	71,67	5,58
Валовий прибуток, тис. грн.	444875	363485	33146	81,70	9,12
Інші операційні доходи	49549	36421	28427	73,51	78,05
Адміністративні витрати	85512	104437	24975	122,13	23,91
Витрати на збут	247666	163013	28773	65,82	17,65
Інші операційні витрати	41170	27035	101224	65,67	374,42
Фінансовий результат від операційної діяльності -прибуток, тис. грн.	120076	105421	-	87,80	-
збиток, тис. грн.	-	-	93399	-	-
Інші фінансові доходи, тис. грн.	2094	443	96	21,16	21,67
Інші доходи, тис. грн.	-	18834	-	-	-
Фінансові витрати, тис. грн.	12672	16668	7601	131,53	45,60
Інші витрати, тис. грн.	42442	3081	67712	7,26	2197,73
Фінансовий результат до оподаткування - прибуток, тис. грн.	67056	104949	-	156,51	-
збиток, тис. грн.	-	-	168616	-	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток, тис. грн.	-18964	-24321	-	128,25	-
Чистий прибуток, тис. грн.	48092	80628	-	167,65	-
Збиток, тис. грн.	-	-	168616	-	-

Дані табл. 2.1 свідчать про поступове зменшення показників виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» за 2020 – 2022 рр. Так, показник чистого доходу від реалізації продукції свідчит про зменшення у 2021 р. порівняно з 2020 р. на 27,22%, у 2022 р. порівняно з 2021р. – на 93,98%. Показник собівартості реалізованої продукції у 2021 р. порівняно з 2020 р. – зменшення на 28,33%, у 2022 р. порівняно з 2021 р. зменшення на 94,42%. Показники валового прибутку зменшились у 2021 р. порівняно з 2020 р. – на 18,3%, у 2022 р. порівняно з 2021 р. – на 90,88%. За цей період операційні витрати зросли на 274,42%. Як наслідок, фінансовий результат від операційної діяльності підприємства у 2022 рр. – збиток у розмірі 93399 тис. грн. Фінансовим результатом діяльності підприємства у 2020-2021 рр. є прибуток – 48092 тис. грн. та 80628 тис. грн. відповідно, у 2022 р. внаслідок військових дій та окупації території, підприємство отримало збиток у розмірі 168616 тис. грн.

Більш наочно дану ситуацію ілюструє рис. 2.1.

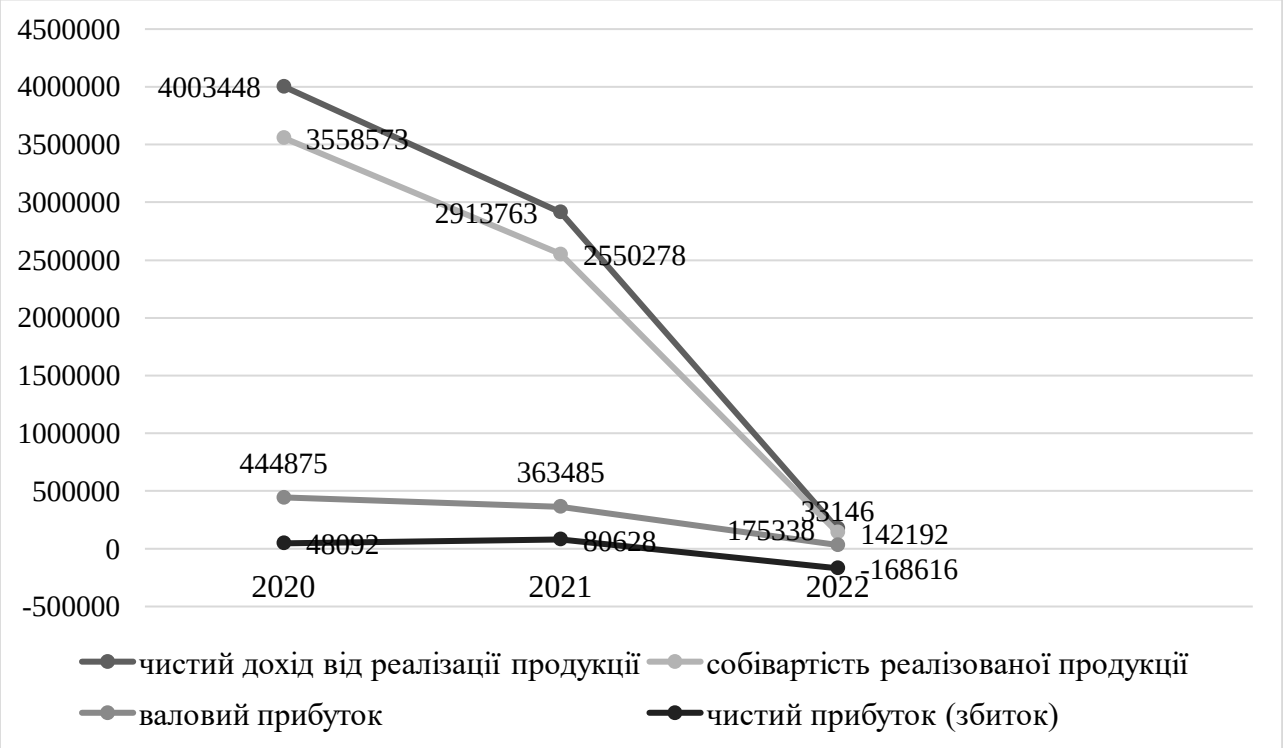

Рисунок 2.1 – Динаміка основних показників господарської діяльності ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод», тис. грн

Грошові потоки підприємства характеризується сукупними доходами і витратами, що забезпечуються надходженнями і виплатами грошових коштів і відповідно позитивним та негативним їх рухом. Аналіз руху грошових коштів за джерелами надходження і витрачання за елементами при прямому методі їх визначення наведено в табл. 2.2, 2.3 і 2.4.

Таблиця 2.2 – Аналіз руху грошових коштів ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» у результаті операційної діяльності при прямому методі їх розрахунку за 2020 – 2022 рр., тис. грн.

Показники	2020	2021	2022	Відношення, %	
				2021 р. до 2020 р.	2022 р. до 2021 р.
Надходження від:					
реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1752681	1522425	236416	86,86	15,53
повернення податків і зборів	553140	323547	21497	58,49	6,64
цільового фінансування	20	19	1096	95,00	5768,42
авансів від покупців і замовників	2686052	1241527	22936	46,22	1,85
повернення авансів	19914	408	1023	2,05	250,74
відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	2094	443	96	21,16	21,67
боржників неустойки (штрафи, пені)	1438	1130	14	78,58	1,24
операційної оренди	2792	8275	3264	296,39	39,44
інші надходження	5296	6724	-	126,96	-
Витрачання на оплату:					
товарів (робіт, послуг)	1808351	905962	111146	50,09	12,27
праці	102252	125517	34410	122,75	27,41
відрахувань на соціальні заходи	27645	34262	10124	123,94	29,55
зобов’язань з податків і зборів	36911	86203	8129	233,54	9,43
зобов’язань з податку на прибуток	8335	51823	-	621,75	-
зобов’язань з інших податків і зборів	28576	34380	924	120,31	2,69
авансів	3050785	1408757	93830	46,18	6,66
повернення авансів	86051	4946	303	5,74	6,13
інші витрачання	5990	6075	-	101,42	-
Чистий рух коштів від операційної діяльності	-94558	532776	28400	х	5,33

За даними табл. 2.2 можна зробити висновок, що за період, що аналізується, відбулись зміни величини чистого руху коштів від операційної діяльності. Цей показник у 2020 р. був з від'ємним знаком і становив збиток у розмірі 94558 тис. грн., у 2021 р. підприємство отримало прибуток від операційної діяльності у розмірі 532776 тис. грн, у 2022 р. також прибуток у розмірі 28400 тис. грн, що становить 5,33% від попереднього року.

Таблиця 2.3 – Аналіз руху грошових коштів ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» у результаті інвестиційної діяльності при прямому методі їх розрахунку за 2020 – 2022 рр., тис. грн.

Показники	2020	2021	2022	Відношення, %	
				2021 р. до 2020 р.	2022 р. до 2021 р.
Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності					
Надходження від:					
реалізації фінансових інвестицій	1390	-	-	-	-
реалізації необоротних активів	1237	412	-	33,31	-
погашення позик	462036	208610	3400	45,15	1,63
Витрачання на:					
придбання фінансових інвестицій	11700	52478	-	448,53	-
придбання необоротних активів	126687	36283	2215	28,64	6,10
надання позик	461560	279897	18100	60,64	6,47
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	-135284	-159636	-16915	118,00	10,60

Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності підприємства має від'ємне значення на протязі всього досліджуваного періоду. Цей показник у 2020 р. становив 135284 тис. грн., у 2021 р. – 159636 тис. грн., тобто 118% від 2020 р., у 2022 р. – 16915 тис. грн., тобто 10,6% від 2021 р. Така тенденція пояснюється значним перевищення витрат над надходження грошових коштів. У 2022 р. надходження від погашення позик у сумі 3400 тис. грн. становлять 1,63% від попереднього року. Інших надходжень у підприємства немає. Проте величина витрачання на надання позик становить 6,47% за аналогічний період.

Таблиця 2.4 – Аналіз руху грошових коштів ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» у результаті фінансової діяльності при прямому методі їх розрахунку за 2020 – 2022 рр., тис. грн.

Показники	2020	2021	2022	Відношення, %	
				2021 р. до 2020 р.	2022 р. до 2021 р.
Рух коштів у результаті фінансової діяльності					
Надходження від:					
отримання позик	1377896	1060807	-	76,99	-
інші надходження	-	146	-	-	-
Витрачання на:					
погашення позик	1194759	1422136	23629	119,03	1,66
сплату відсотків	12757	17053	6553	133,68	38,43
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	170380	-378236	-30182	х	7,98
Чистий рух грошових коштів за звітний період	-59462	-5096	-18697	8,57	366,90
Залишок коштів на початок року	82764	26781	18976	32,36	70,86
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3479	-2709	-	х	-
Залишок коштів на кінець року	26781	18976	279	70,86	1,47

Негативна тенденція спостерігається за результатами фінансової діяльності підприємства. Чистий рух коштів від фінансової діяльності у 2020 р. має позитивне значення – 170380 тис. грн., отриманий внаслідок надходження коштів від отримання позик на суму 1377896 тис. грн. Така тенденція пояснюється значним перевищення надходжень над витратами грошових коштів від фінансової діяльності. У 2021-2022 рр. чистий рух коштів від фінансової діяльності має від’ємне значення у розмірах 378236 тис. грн та 30182 тис. грн відповідно.

В цілому чистий рух грошових коштів має від’ємне значення за результатами 2020 р. – 59462 тис. грн., у 2021 р. – 5096 тис. грн., у 2022 р. – 18697 тис. грн.

Залишок коштів на кінець року по роках становить: у 2020 р. – 26781 тис. грн., у 2021 р. – 18976 тис. грн., тобто 70,86% від попереднього, у 2022 р. – 279 тис. грн., тобто 1,47% від попереднього.

На рис. 2.2 наочно зображено динаміку руху грошових коштів підприємства за 2020-2022 рр. за всіма видами діяльності.

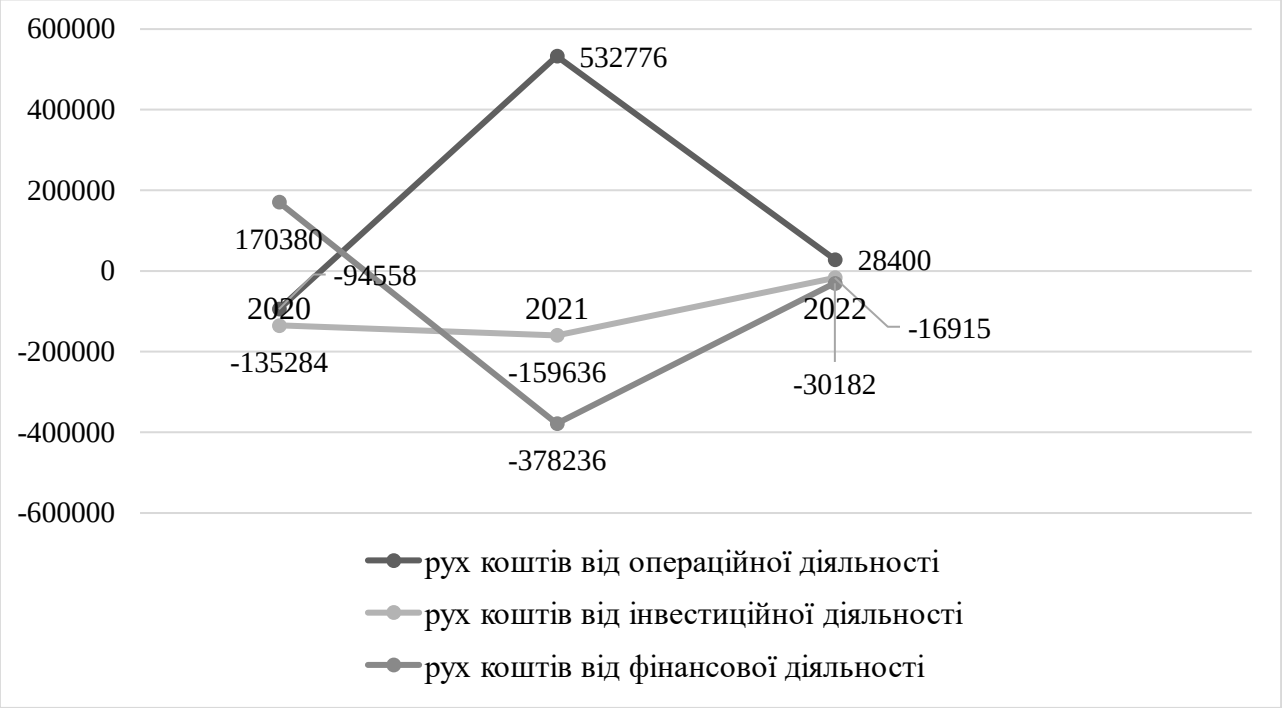

Рисунок 2.2 – Рух грошових коштів ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності за 2020-2022 рр., тис. грн.

Оцінку ефективності формування грошових потоків підприємства, насамперед, здійснюють за розрахунком чистого грошового потоку (ЧГ), який характеризується різницею між надходженням (НГ) і витрачанням (ВГ) грошових коштів у певному інтервальному періоді [38-40]:

$$ЧГ = НГ – ВГ, \quad (2.1)$$

де ЧГ – чистий грошовий потік;

НГ – надходження грошей;

ВГ – витрачання грошей.

Як показує розрахунок, в залежності від співвідношення позитивного і негативного грошового потоку, величина чистого грошового потоку може бути

позитивною (+ЧГ) і негативною (–ЧГ).

Позитивна величина чистого грошового потоку свідчить про наявність у підприємства вільного залишку грошових коштів, одержаних від об'єктів господарювання в окремих періодах. У протилежному випадку можна говорити про те, що поточних надходжень недостатньо для здійснення платежів, і підприємству для розрахунків необхідно використовувати залишки грошових коштів минулих періодів, користуватися позиками, або тимчасово збільшувати кредиторську заборгованість, тобто бути неплатоспроможним.

За відношенням позитивного і негативного грошових потоків визначають рівні окупності (РО) і завантаження (РЗ) грошових витрат:

$$РО = НГ/ ВГ;\ \ РЗ = ВГ/НГ;\ РО < 1 < РЗ, \tag{2.2}$$

де РО – рівень окупності грошових витрат;

РЗ – рівень завантаження грошових витрат.

Якщо рівень показника РО ≤ 1, грошовий потік підприємства вважається окупним, тобто формується певна величина чистого грошового потоку, а на 1 гривню грошових надходжень використовується менше однієї гривні грошових витрат.

Рівень завантаження грошових витрат повинен бути більше 1,0 і показує скільки грошових надходжень формує кожна гривня грошових витрат.

Показники рівня доходності грошових потоків визначають за відношенням чистого грошового потоку до величини грошових надходжень (ДН) та суми грошових витрат (ДВ):

$$ДН = ЧГ/НГ;\ ДВ = ЧГ/ВГ, \tag{2.3}$$

де ДН – доходність грошових надходжень;

ДВ – доходність грошових витрат.

Показник доходності грошових надходжень (ДН) показує яка сума

чистого грошового потоку надходить з кожною гривнею позитивного грошового потоку. Рівень доходності грошових витрат (ДВ) свідчить про чисті грошові потоки, що формує кожна гривня негативного грошового потоку підприємства [41]. Розрахунок показників грошових потоків та оцінку їх рівня наведено в табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Аналіз показників грошових потоків ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» за 2020–2022 рр.

Показники	2020	2021	2022	Відхилення, (+,-)	
				2021 р. від 2020	2022 р. від 2021
Позитивний грошовий потік (НГ), тис. грн.	6902897	4460676	290666	-2442221	-4170010
Негативний грошовий потік (ВГ), тис. грн.	6962359	4465772	309363	-2496587	-4156409
Чистий грошовий потік (ЧГ), тис. грн.	-59462	-5096	-18697	+54366	-13601
Окупність грошових витрат (РО), грн.	0,99	0,99	0,94	0,00	-0,05
Завантаження грошових витрат (РЗ), грн.	1,01	1,01	1,06	0,00	+0,05
Доходність (збитковість) грошових надходжень (ДН), коп.	-0,009	-0,001	-0,064	+0,008	-0,063
Доходність (збитковість) грошових витрат (ДВ), коп.	-0,008	-0,001	-0,060	+0,007	-0,059

Дані табл. 2.5 свідчать, що господарська діяльність підприємства має стійку негативну тенденцію, оскільки грошові потоки – і позитивний і негативний змінюються рівномірно за тенденцією зменшення. Чистий грошовий потік за період, що аналізується, має від’ємне значення у 2020-2022 рр, що свідчить про недостачу поточних надходжень для здійснення платежів і підприємство має залучати позиковий капітал і знижувати свою платоспроможність. Показники ефективності формування грошових потоків підприємства у динаміці свідчать, що у 2020-2022 рр. виникла збитковість грошових надходжень і грошових витрат, внаслідок від’ємного показника чистого грошового потоку. Показник окупності грошових витрат менше 1, тому грошовий потік підприємства не можна вважати окупним.

Основним критерієм успішної роботи підприємства є його прибутковість. Підприємство зобов'язано одержувати такі доходи, які не тільки покривають витрати, але й у достатній мірі їх перевищують (табл. 2.6).

Таблиця 2.6 – Аналіз складу та динаміки доходів (збитків) ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» за 2020 – 2022 рр., тис. грн

Вид доходів	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення (+,-) 2022 р. від	
				2020 р.	2021 р.
Доходи (збитки) від основної операційної діяльності (реалізації продукції, товарів, робіт, послуг)	-94558	532776	28400	+122958	-504376
Доходи (збитки) від фінансової діяльності (дохід від участі в капіталі, інші фінансові доходи)	170380	-378236	-30182	-200562	+348054
Доходи (збитки) від інвестиційної діяльності	-135284	-159636	-16915	+118369	+142721
Всього доходів (збитків)	-59462	-5096	-18697	+40765	-13601

За даними табл. 2.6 підприємство ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» формує доходи тільки в процесі операційної діяльності. Так, у 2022 р. цей показник склав 28400 тис. грн., що на 122958 тис. грн. більше 2020 р., і на 504376 тис. грн. менше 2021 р. Доходи від іншої операційної діяльності (доходи від оприбуткування запасів, від реалізації надлишкових запасів, пені та штрафи отримані, повернення надмірно сплаченого ввізного мита, доходи від операційних курсових різниць та інше) мають тенденцію до зменшення. У 2022 р. збиток від фінансової діяльності склав 30182 тис. грн., що на 200562 тис. грн. менше 2020 р., і на 348054 тис. грн. більше показника 2021 р. За результатами від інвестиційної діяльності підприємство має збитки за весь період, що аналізується. У 2022 р. цей показник становив 16915 тис. грн, що на 118369 тис. грн більше 2020 р. і на 142721 тис. грн більше 2021 р.

Підприємство будь-якої форми власності під час своєї діяльності здійснює певні витрати (матеріальних, нематеріальних, грошових і трудових ресурсів), пов'язані з простим і розширеним відтворенням основних та

оборотних засобів, виробництвом і реалізацією продукції, наданням послуг, виконанням робіт, соціальним розвитком колективу тощо. Розрізняють витрати, пов'язані з операційною, інвестиційною та фінансовою діяльністю підприємства [42]. Одні групи витрат безпосередньо пов'язані зі здійсненням конкретної операції (із конкретним об'єктом витрат), інші – мають загальний характер і необхідні для забезпечення функціонування підприємства в цілому. Усі витрати – і матеріальні, і трудові, і фінансові – підприємство здійснює для забезпечення своєї виробничої діяльності (табл. 2.7).

Таблиця 2.7 – Аналіз складу та структури витрат ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» за 2020-2022 рр.

Елементи витрат	2020		2021		2022		Темп приросту (зниження) % 2022 р. до	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	2020 р.	2021р.
Собівартість реалізованої продукції	3558573	89,23	2550278	89,03	142192	38,17	-96,00	-94,42
Адміністративні витрати	85512	2,14	104437	3,65	24975	6,71	-70,79	-76,09
Витрати на збут	247666	6,21	163013	5,69	28773	7,72	-88,38	-82,35
Інші операційні витрати	41170	1,03	27035	0,94	101224	27,18	+145,87	+274,42
Фінансові витрати	12672	0,32	16668	0,58	7601	2,04	-40,02	-54,40
Інші витрати	42442	1,07	3081	0,11	67712	18,18	+59,54	+2098
Всього	3988035	100,00	2864512	100,00	372477	100,00	-90,66	-86,99

За даними табл. 2.7, у структурі витрат підприємства ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» переважає собівартість реалізованої продукції, питома вага якої у 2020 р. складає 89,23%, у 2021 р. – 89,03%, у 2022 р. – 38,17%. Далі – витрати на збут, питома вага яких складає у 2020 р. – 6,21%, у 2021 р. – 5,69%, у 2022 р. – 7,72%.

Найменшу питому вагу у структурі витрат підприємства займають фінансові витрати – 0,32%, 0,58%, 2,04% по роках відповідно.

У 2022 р. суттєво змінилась структура витрат: майже наполовину зменшилась питома вага собівартості реалізованої продукції, значно збільшилась питома вага інших операційних витрат і інших витрат.

У 2022 р. порівняно з попередніми роками зменшилась величина всіх видів витрат, а загальна сума витрат у 2022 р. становить 90,66% від 2020 р. та 86,99% від 2021 р. Така тенденція пояснюється військовими діями та окупацією території, на якій розташоване дане підприємство.

Дану тенденцію більш наочно ілюструє рис. 2.3.

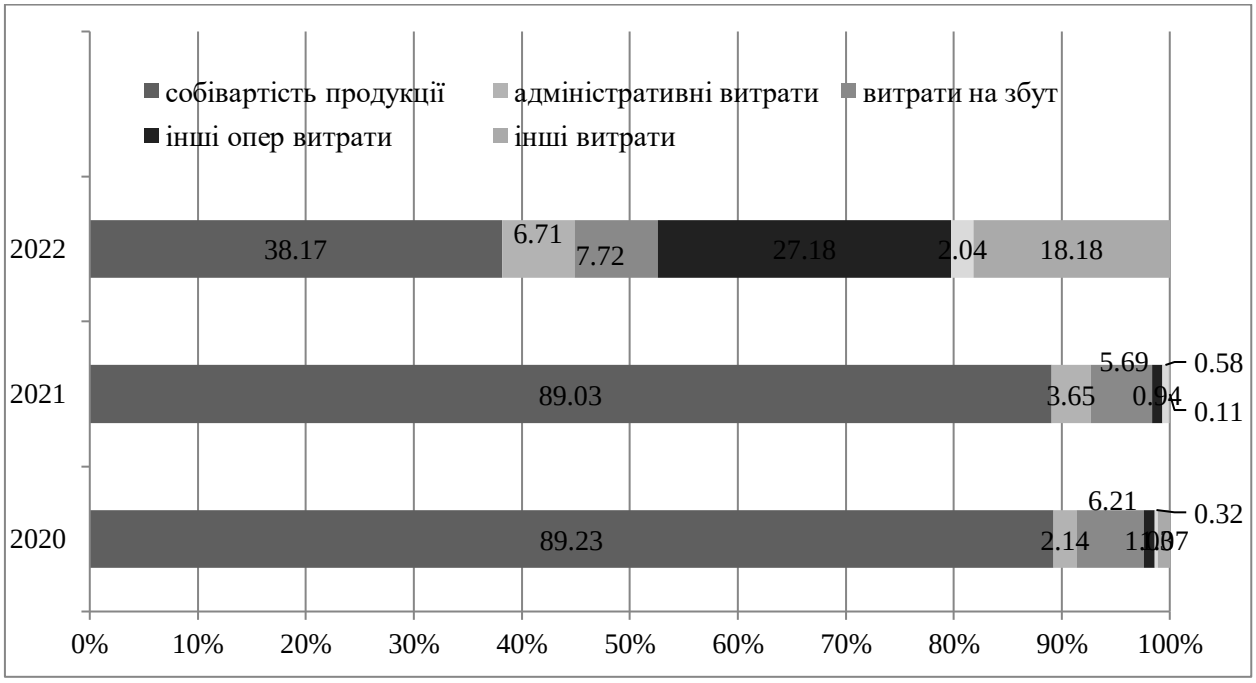

Рисунок 2.3 – Структура витрат ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» за 2020-2022 рр., %

Операційні витрати є основною складовою витрат підприємства. До них входять виробнича собівартість реалізованої продукції, адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати. До виробничої собівартості включають: прямі матеріальні витрати; прямі витрати на оплату праці; інші прямі витрати; загальновиробничі витрати [43].

До складу прямих матеріальних витрат входять вартість сировини та основних матеріалів, що є основою продукції, яку виробляють, купівельних напівфабрикатів, комплектуючих виробів, допоміжних та інших матеріалів, які

можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об’єкта витрат. Прямі витрати на оплату праці – це заробітна плата та інші виплати робітникам, які займаються виробництвом продукції, виконанням робіт або наданням послуг.

До складу інших прямих витрат входять усі інші виробничі витрати, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об’єкта витрат, зокрема відрахування на соціальні заходи, плата за оренду земельних і майнових паїв, амортизація виробничих основних засобів тощо (табл. 2.8).

Таблиця 2.8 – Аналіз складу, структури та динаміки операційних витрат за елементами ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» за 2020-2022 рр.

Елементи витрат	2020 р.		2021 р.		2022 р.		Темп приросту (зниження), % 2022 р. до	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	2020	2021
Матеріальні витрати	3483319	86,70	1889741	78,86	149049	45,20	-95,72	-92,11
Витрати на оплату праці	131820	3,28	161004	6,72	35389	10,73	-73,15	-78,02
Відрахування на соціальні заходи	28178	0,70	34709	1,44	8053	2,44	-71,42	-76,80
Амортизація	38404	0,96	36582	1,53	37494	11,37	-2,37	+2,49
Інші операційні витрати	335904	8,36	274276	11,45	99778	30,26	-70,30	-63,62
Всього	4017625	100,00	2396312	100,00	329763	100,00	-91,79	-86,24

Дані табл. 2.8 свідчать, що у структурі операційних витрат ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» найбільшу питому вагу займають матеріальні витрати – 86,70%, 78,86%, 45,20% за період дослідження відповідно по роках, далі витрати на оплату праці – 3,28%, 6,72%, 10,73% відповідно. Найменшу питому вагу займають відрахування на соціальні заходи – 0,70%, 1,44%, 2,44% за роками. Майже за всіма елементами витрат спостерігається тенденція до зниження. Так, темп зниження матеріальних витрат у 2022 р. порівняно з 2020 р. становив 95,72%, з 2021 р. – 92,11%; загальної величини витрат – 91,79% і 86,24% відповідно.

Отже, аналіз операційних витрат підприємства за 2020-2022 рр. свідчить, що суттєві зміни у структурі операційних витрат відбулись відносно матеріальних витрат та інших операційних витрат (рис. 2.4 і 2.5).

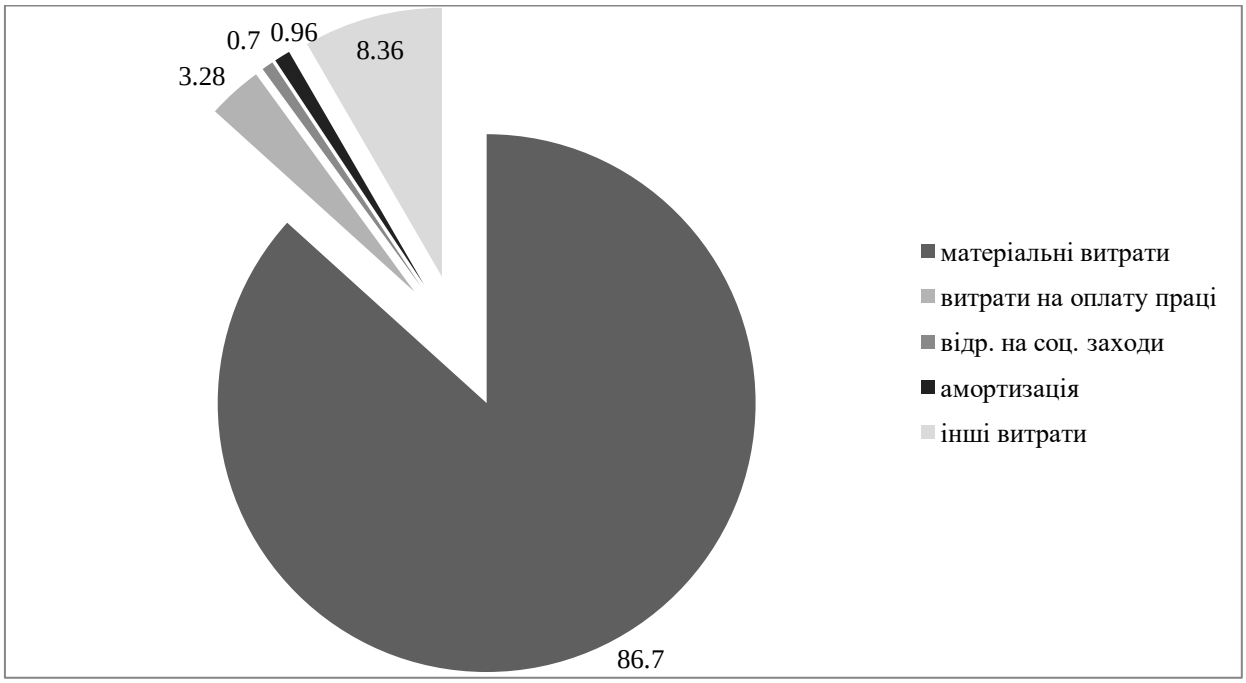

Рисунок 2.4 – Структура операційних витрат ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» у 2020 р.,%

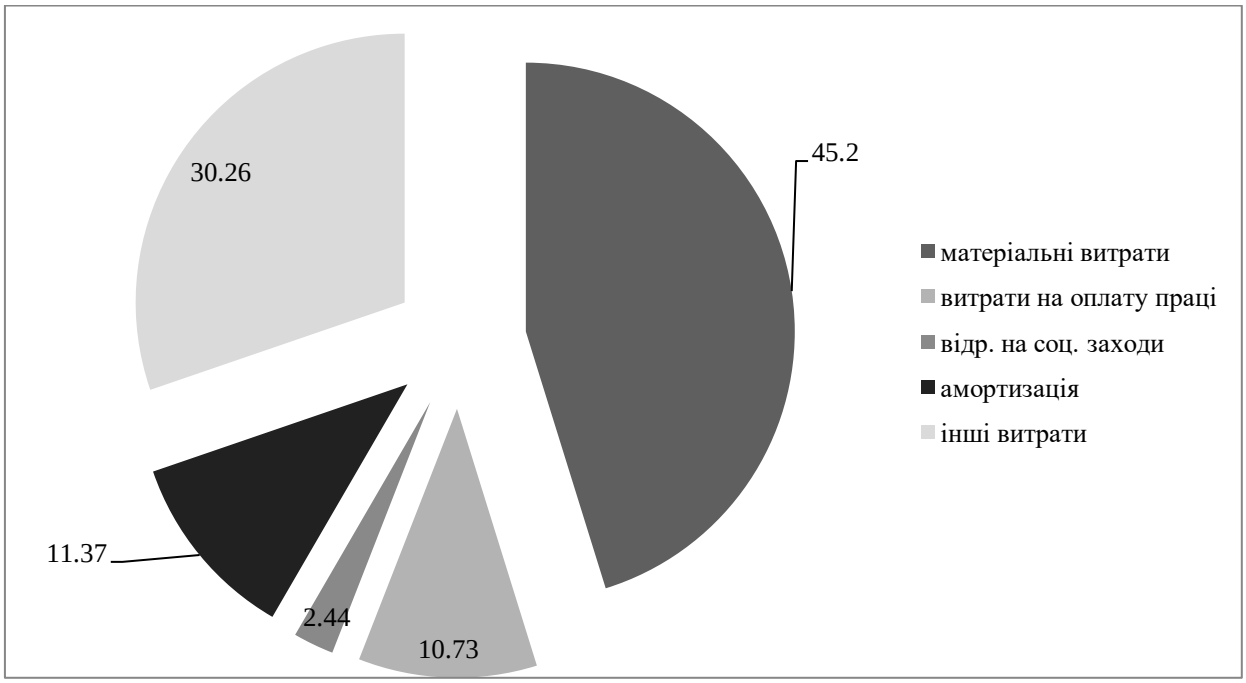

Рисунок 2.5 – Структура операційних витрат ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» у 2022 р.,%

Прибуток є основним джерелом фінансування розвитку підприємства, удосконалення матеріально-технічної бази, забезпечення всіх форм фінансування та джерелом доходів. Для оцінки ефективності господарської діяльності використовують показники рентабельності – прибутковості чи дохідності капіталу, ресурсів, продукції (табл. 2.9 та рис. 2.6).

Таблиця 2.9 – Аналіз основних показників рентабельності ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» за 2020 – 2022 рр., %

Показники	Алгоритм	2020	2021	2022
Рентабельність продукції	Валовий прибуток / Собівартість продукції	12,50	14,25	23,31
Рентабельність продажу	Чистий прибуток / Чистий дохід від реалізації	1,20	2,77	-96,16
Рентабельність активів підприємства	Чистий прибуток / Середньорічна вартість активів	2,18	3,90	-10,29
Рентабельність матеріальних активів	Чистий прибуток / Матеріальні активи	2,44	6,35	-14,05
Рентабельність фондів	Чистий прибуток / Основні засоби+Виробничі запаси	2,90	6,69	-15,29
Рентабельність основних засобів	Чистий прибуток / Основні засоби	4,89	7,41	-16,26
Рентабельність власного капіталу	Чистий прибуток / Власний капітал	4,82	7,48	-18,54
Рентабельність операційної діяльності	Прибуток від операційної діяльності / Витрати операційної діяльності	-2,35	22,23	8,61
Рентабельність інвестиційної діяльності	Прибуток від інвестиційної діяльності / Витрати інвестиційної діяльності	-22,55	-43,30	-83,26
Рентабельність фінансової діяльності	Прибуток від фінансової діяльності / Витрати фінансової діяльності	14,11	-26,28	-100,00

Дані табл. 2.9 свідчать, що у 2022 р. підприємство має рентабельність за основним показником – рентабельності продукції у розмірі 23,31% та

рентабельність операційної діяльності у розмірі 8,61%.

За 2022 рр., оскільки у підприємства показник чистого прибутку мав від'ємне значення, підприємство мало збитковість. Слід відзначити, що показники збитковості підприємства у 2022 р. порівняно з 2020-2021 р. мають тенденцію до збільшення. Можна стверджувати про наявність стійкої негативної тенденції до зниження показників рентабельності підприємства за досліджуваний період і про значне погіршення ситуації у 2022 р.

На рис. 2.6 зображено динаміку основних показників рентабельності підприємства.

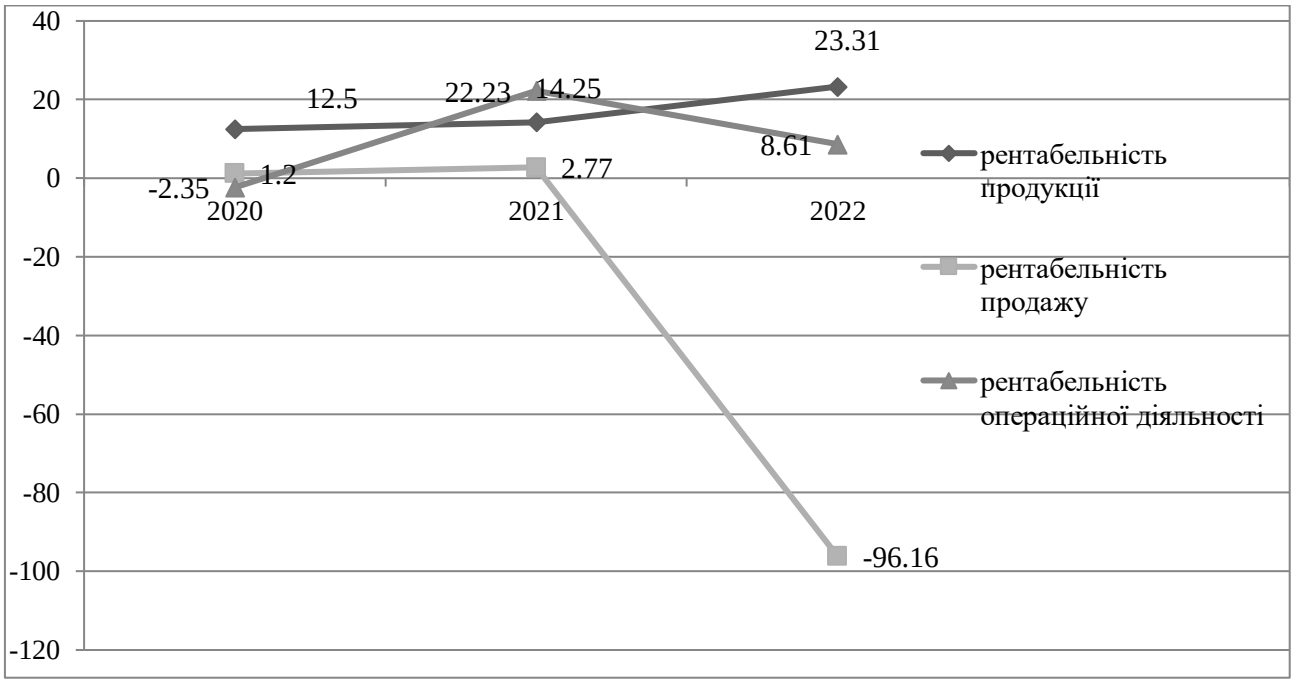

Рисунок 2.6 – Динаміка показників рентабельності ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» за 2020 – 2022 рр., %

Дані рис. 2.6 ілюструють, що у 2022 р., порівняно з попередніми роками, відбулись значні зміни всіх представлених на рисунку показників рентабельності: рентабельність продажу знизилась з 1,20% у 2020 р. до -96,16% у 2022 р.; рентабельність продукції – зросла з 12,50% до 23,31% відповідно; рентабельність операційної діяльності знизилась з -2,35 % у 2020 р. до 8,61% у 2022 р.

2.2 Аналіз майна ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод»

Для здійснення господарської діяльності кожне підприємство мусить мати певне майно, котре належить йому на правах власності чи володіння. Аналіз фінансового стану підприємства за даними активу розпочинають з його загальної оцінки на основі вивчення структури і динаміки майна підприємства (табл. 2.10).

Таблиця 2.10 – Аналіз складу та динаміки майна ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» за 2020 – 2022 рр.

Показники	2020	2021	2022	Відношення,%	
				2021 р. до 2020 р.	2022 р. до 2021 р.
1. Необоротні активи, тис. грн.					
Незавершені капітальні інвестиції	62492	70956	41175	113,54	58,03
Основні засоби	954506	1034807	1062447	108,41	102,67
Інші фінансові інвестиції	26507	57901	84140	218,44	145,32
Усього за розділом 1	1043505	1163664	1187762	111,51	102,07
2. Оборотні активи					
Виробничі запаси	485107	395869	90894	81,60	22,96
Незавершене виробництво	9429	12934	11998	137,17	92,76
Готова продукція	270704	174672	69351	64,53	39,70
Товари	1994	660	660	33,10	100,00
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	78867	86969	148913	110,27	171,23
Дебіторська заборгованість за розрахунками	205055	160276	72290	78,16	45,10
Інша поточна дебіторська заборгованість	170	12648	32235	7440,00	254,86
Гроші та їх еквіваленти	54773	22878	9628	41,77	42,08
Інші оборотні активи	52500	35776	15618	68,14	43,65
Усього за розділом 2	1158599	902682	451586	77,91	50,03
Разом активи	2202104	2066346	1639348	93,84	79,34

Аналіз даних табл. 2.10 свідчить про наявність темпів падіння майна підприємства за період, що аналізується. Зокрема, темп падіння активів підприємства у 2021 р. порівняно з 2020 р. становить 93,84%, у 2022 р. порівняно з 2022 р. – 79,34%. Це свідчить про негативну характеристику результатів господарської діяльності підприємства ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод», що може спричинити зниження його платоспроможності. Перевищення темпів приросту необоротних активів підприємства над темпом приросту оборотних активів свідчить про зменшення частки оборотних активів у майні. Така динаміка забезпечує збільшення ризику компенсації авансованого капіталу та зменшення його віддачі за рахунок уповільнення оборотності коштів. Необоротні активи підприємства представлені насамперед основними засобами, вартість яких збільшилась на 2,67%. Темп приросту основних засобів перевищив темп приросту майна в цілому, тому можна стверджувати про певне зростання частки основного капіталу у майні підприємства.

На рис. 2.7 зображено динаміку необоротних та оборотних активів підприємства.

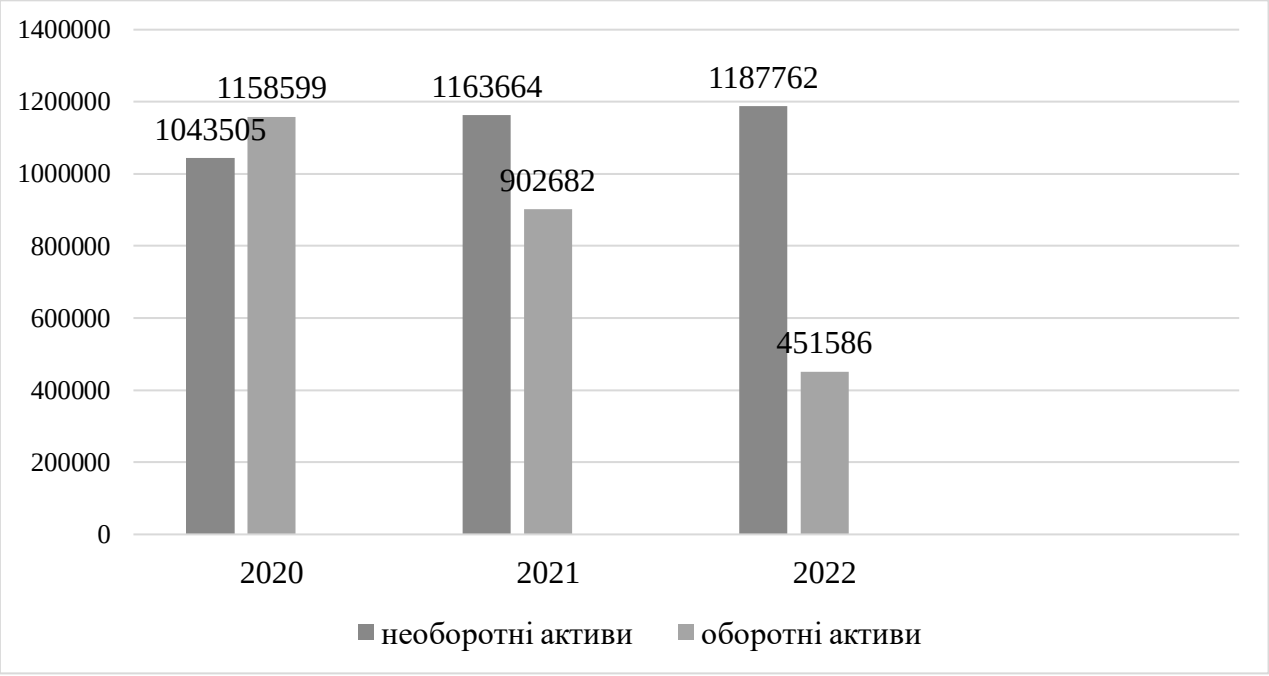

Рисунок 2.7 – Динаміка активів підприємства ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод», тис. грн.

У табл. 2.11 наведено показники структури майна ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод».

Таблиця 2.11 – Показники структури майна підприємства ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод»,%

Показники	2020	2021	2022	Відхилення (+,-), пунктів	
				2021 р. від 2020 р.	2022 р. від 2021 р.
Частка:					
необоротних активів у майні	47,39	56,32	72,45	+8,93	+16,13
оборотних активів у майні	52,61	43,68	27,55	-8,93	-16,13
основних засобів у майні	43,35	50,08	64,81	+6,73	+14,73
основних засобів у необоротних активах	91,47	88,93	89,45	-2,54	+0,52
оборотних виробничих фондів в оборотних активах	42,68	45,29	22,78	+2,61	-22,51
фондів обігу в оборотних активах	57,32	54,71	77,22	-2,61	+22,51
готової продукції та товарів у майні	12,38	8,49	4,27	-3,89	-4,22
готової продукції та товарів в оборотних активах	23,54	19,42	15,50	-4,12	-3,92
поточної дебіторської заборгованості в майні	12,90	12,58	15,46	-0,32	+2,88
поточної дебіторської заборгованості в оборотних активах	24,52	28,79	56,12	+4,27	+27,33
грошових коштів і поточних фінансових інвестицій у майні	2,49	1,11	0,59	-1,38	-0,52
грошових коштів і поточних фінансових інвестицій в оборотних активах	4,73	2,53	2,13	-2,20	-0,40

Аналіз даних табл. 2.11 показав, що частка необоротних активів у майні підприємства майже вдвічі більше частки оборотних активів (72,45% і 27,55% відповідно у 2022 р.). Частка основних засобів у майні підприємства у 2022 р. становить 64,81%, що на 14,73 відсоткових пунктів більше ніж у 2021р. Частка основних засобів у необоротних активах підприємства є досить високою і

становить 89,45% у 2022 р., що на 0,52 відсоткових пункти більше ніж у 2021 р. До негативних тенденцій можна віднести зменшення частки оборотних виробничих фондів в оборотних активах з 45,29% до 22,78% у 2022 р. порівняно з 2021 р. До негативних тенденцій можна віднести значну частку фондів обігу в оборотних активах підприємства (57,32% у 2020 р.; 54,71% у 2021 р.; 77,22% у 2022 р.), проте, цей показник поступово збільшується. До негативних тенденцій можна віднести значну частку поточної дебіторської заборгованості, яка поступово збільшується – 24,52% у 2020 р.; 28,79% у 2021 р.; 56,12% у 2022 р. До негативних тенденцій також можна віднести незначну частку грошових коштів і поточних фінансових інвестицій як високоліквідних активів у майні і в оборотних активах підприємства, яка стрімко знижується (з 2,49% у 2020 р. до 0,59% у 2022 р.). За допомогою вертикального аналізу дослідимо структурні зміни в активах підприємства (рис. 2.8).

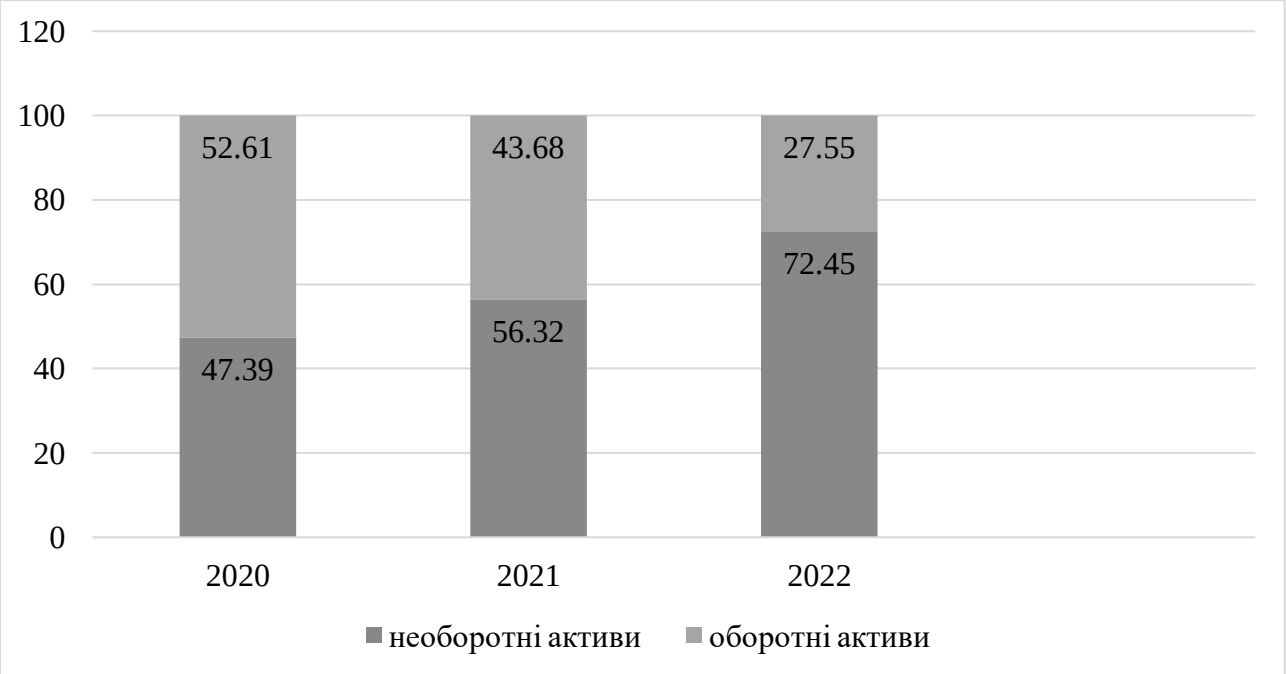

Рисунок 2.8 – Структура майна підприємства ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод», %

Результати горизонтального та вертикального аналізу майна підприємства ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» свідчать про наявність як позитивних так і негативних ознак і тенденцій у майновому стані

підприємства за інформацією активу балансу. До основних характеристик майнового стану належать такі:

– у звітному 2022 р. порівняно з попереднім 2021 р. вартість майна зменшилась на 20,66%, що свідчить про зменшення майнового потенціалу підприємства. Так, у 2021 р. порівняно з 2020 р. зменшення вартості майна становить 6,16%;

– необоротні активи підприємства зросли на 11,51% або на 120159 тис. грн. у 2021 р. порівняно з 2020 р.; зросли на 2,07% або на 24098 тис. грн. у 2022 р. порівняно з 2021 р. Оборотні активи у 2021 р. порівняно з 2020 р. зменшились на 22,09% або на 255917 тис. грн.; у 2022 р. вартість оборотних активів зменшилась на 49,97% або на 451096 тис. грн. у порівнянні з 2021 р.;

– темп падіння оборотних активів значно перевищив темп приросту необоротних активів за період, що аналізується, в результаті чого частка необоротних активів поступово зросла з 47,39% у 2020 р. до 72,45% у 2022 р., відповідно зменшилась частка оборотних активів – з 52,61% до 27,55% відповідно. Така динаміка вказує на зменшення коефіцієнта співвідношення оборотних і необоротних активів, та створення умов для уповільнення оборотності активів;

– необоротні активи підприємства представлені насамперед основними засобами, вартість яких у 2021 р. збільшилась на 8,41% або на 80301 тис. грн. порівняно з 2020 р., та на 2,67% або на 27640 тис. грн. у 2022 р. порівняно з 2021 р. Темп приросту основних засобів не перевищив темп падіння майна підприємства, тому не можна стверджувати про створення сприятливих умов для розширення основної діяльності підприємства;

– найбільшу питому вагу у оборотних активах підприємства займає поточна дебіторська заборгованість, частка якої у 2022 р. становила 56,12%, що вдвічі більше ніж у попередніх роках.

З урахуванням поділу видів майна за класифікаційними ознаками, нами проведено аналіз складу, структури та динаміки активів балансу ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» (табл. 2.12).

Таблиця 2.12 – Аналіз складу, структури та динаміки активів ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» за 2020-2022 рр.

Види майна	2020		2021		2022	
	сума, тис. грн.	у % до підсумку	сума, тис. грн.	у % до підсумку	сума, тис. грн.	у % до підсумку
За характером участі в господарському процесі та швидкістю обороту						
Необоротні	1043505	47,39	1163664	56,32	1187762	72,45
Оборотні	1158599	52,61	902682	43,68	451586	27,55
Всього	2202104	100,0	2066346	100,0	1639348	100,0
За формою функціонування						
Матеріальні	1810739	82,23	1689898	81,78	1276525	77,87
Нематеріальні	-	-	-	-	-	-
Фінансові	391365	17,77	376448	18,22	362823	22,13
Всього	2202104	100,0	2066346	100,0	1639348	100,0
За чутливістю до інфляційних процесів						
Монетарні	338865	15,39	282771	13,68	263066	16,05
Немонетарні	1863239	84,61	1783575	86,32	1376282	83,95
Всього	2202104	100,0	2066346	100,0	1639348	100,0
За рівнем ліквідності						
Високоліквідні	54773	2,49	22878	1,11	9628	0,59
Середньоліквідні	336592	15,29	295669	14,31	269056	16,41
Низьколіквідні	767234	34,83	584135	28,26	172903	10,55
Важколіквідні	1043505	47,39	1163664	56,32	1187761	72,45
Всього	2202104	100,0	2066346	100,0	1639348	100,0
За джерелами формування						
Чисті активи	951085	43,19	1038058	50,24	993987	60,63
Валові активи	2202104	100,0	2066346	100,0	1639348	100,0

За результатами аналізу складу, структури та динаміки активів балансу підприємства можна сформулювати такі висновки:

– у структурі майна за характером участі в господарському процесі та швидкістю обороту переважають необоротні активи (72,45% у 2022 р.), що пояснюється більшим темпом їх зростання порівняно з оборотними активами;

– за формою функціонування матеріальні активи зменшились на 413373 тис. грн. у 2022 р. порівняно з 2021 р. і на 534214 тис. грн. порівняно з 2020 р. Частка фінансових активів у 2022 р. становила 22,13% проти 18,22% у 2021 р. Відповідно частка матеріальних активів зменшилась з 81,78% у 2021 р. до 77,87% у 2022 р.;

– за чутливістю до інфляційних процесів монетарні активи становили 263066 тис. грн. у 2022 р., відповідно немонетарні активи – 1376282 тис. грн.

Підсумком досліджуваної динаміки стало незначне збільшення частки монетарних активів з 15,39% у 2020 р. до 16,05% у 202 р. Відповідно відбулось зменшення частки немонетарних активів з 84,61% у 2020 р. до 83,95% у 2022 р.;

– у структурі активів за ознакою рівня ліквідності у 2022 р. найбільшу питому вагу займають важколіквідні активи – 72,45%, найменшу – високоліквідні 0,59%. Отже, динаміка структури активів за рівнем ліквідності характеризується негативними змінами.

Проведемо аналіз необоротних активів підприємства (табл. 2.13).

Таблиця 2.13 – Аналіз необоротних активів підприємства ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» у динаміці

Види необоротних активів	2020	2021	2022	Відхилення (+,-)	
	тис. грн %	тис. грн %	тис. грн %	2021 р. від 2020 р.	2022 р. від 2021 р.
Незавершені капітальні інвестиції	62492 5,99	70956 6,09	41175 3,47	+8464 +0,10	-29781 -2,62
Основні засоби	954506 91,47	1034807 88,93	1062447 89,45	+80301 -2,54	+27640 +0,52
Інші фінансові інвестиції	26507 2,54	57901 4,98	84140 7,08	+31394 +2,44	+26239 +2,10
Необоротні активи – всього	1043505 100,00	1163664 100,00	1187762 100,00	+120159 0,00	+24098 0,00

Аналіз даних табл. 2.13 свідчить про збільшення вартості необоротних активів підприємства за період, що аналізується, причому ця тенденція прискорюється у 2022 р. порівняно з попередніми роками. Так, зростання вартості необоротних активів у 2021 р. порівняно з 2020 р. становить 120159 тис. грн, у 2022 р. порівняно з 2021 р. – 24098 тис. грн. Вартість основних засобів має тенденцію до збільшення – зростання у 2021 р. до 2020 р. становить 80301 тис. грн., у 2022 р. порівняно з 2021 р. – 27640 тис. грн. У структурі необоротних актвів найбільшу питому вагу займають основні засоби – 91,47% у 2020 р., 88,93% у 2021 р., 89,45% у 2022 р.

Для оцінки використання основних засобів підприємства, використовують узагальнюючі показники: фондорентабельність, фондовіддача, фондоємність, фондоозброєність та ін. (табл. 2.14).

Таблиця 2.14 – Показники ефективності використання основних засобів ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» за 2020-2022 рр.

Показники	2020	2021	2022	Відхилення (+,-)	
				2021 р. від 2020 р.	2022 р. від 2021р.
Вартість реалізованої продукції, тис. грн.	4003448	2913763	175338	-1089685	-2738425
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	954506	1034807	1062447	+80301	+27640
Прибуток від реалізації продукції, тис. грн.	444875	363485	33146	-81390	-330339
Сума амортизаційних відрахувань, тис. грн.	828616	858598	888412	+29982	+29814
Чисельність працівників, осіб	861	881	800	+20	-81
Фондовіддача	4,19	2,82	0,17	-1,37	-2,65
Фондоємність	0,24	0,36	6,06	+0,12	+5,70
Фондооозброєність	1108,60	1174,58	1328,06	+65,98	+153,48
Фондорентабельність	0,47	0,35	0,03	-0,12	-0,32
Коефіцієнт амортизаційної віддачі	4,83	3,39	0,19	-1,44	-3,20

За даними наведеними у табл. 2.14, можна стверджувати, що показники ефективності використання основних засобів досліджуваного підприємства за 2020-2022 рр. змінюються за тенденцією до зменшення. Показник фондовіддачі ілюструє значне зниження з 4,19 у 2020 р. до 0,17 у 2022 р., оскільки темп падіння вартості реалізованої продукції значно більший, ніж темп падіння вартості основних засобів. Відповідно, показник фондоємності має тенденцію до зростання – 0,24 у 2020 р. і 6,06 у 2022 р. Показник фондоозброєності збільшився у 2021 р. порівняно з 2020 р. на 65,98 грн./чол. та на 153,48 грн/чол. у 2022 р. порівняно з 2021 р. Це пов’язано з переважаючими темпами падіння вартості основних засобів порівнянно з темпами падіння чисельності працівників. Показник фондорентабельності у 2022 р. має катастрофічне низьке значення на рівні 0,03, що на 0,32 менше показника 2021 р. Коефіцієнт амортизаційної віддачі у 2022 р. зменшився на 3,20 пункти порівняно з 2021 р.

На рис. 2.9 представлено динаміку показників ефективності використання основних засобів ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» за 2020-2022 рр.

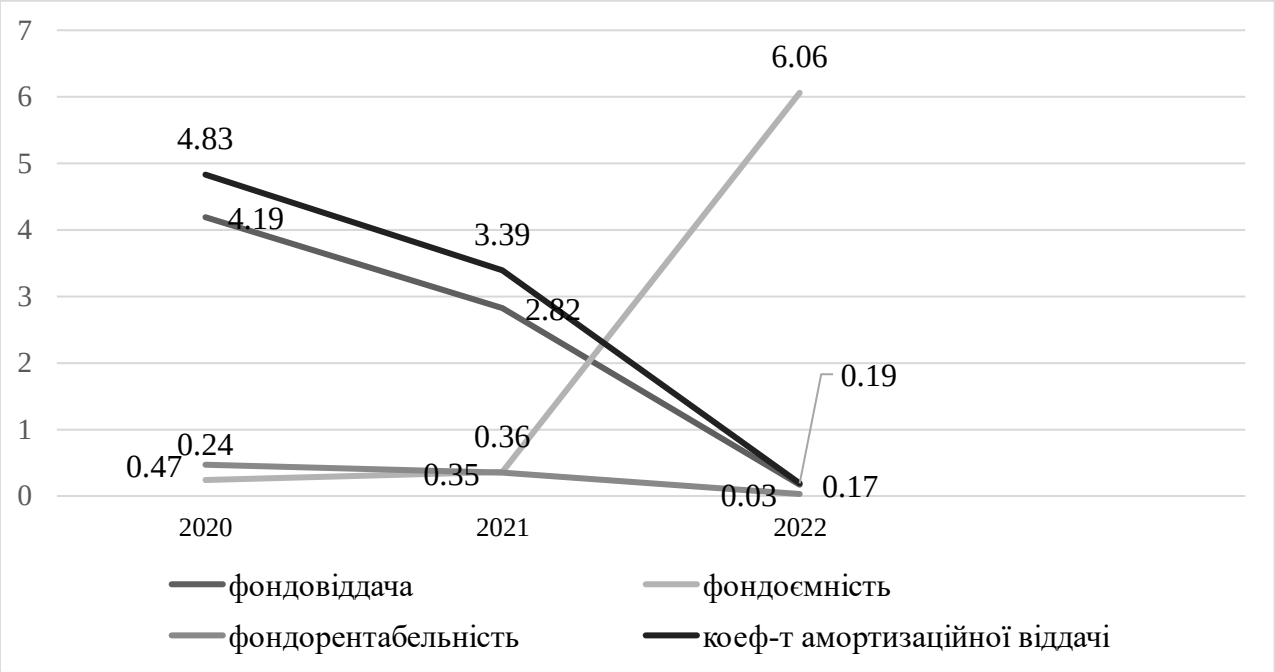

Рисунок 2.9 – Динаміка показників ефективності використання основних засобів ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» за 2020-2022 рр.

Дані, наведені на рис. 2.9 свідчать про те, що показники ефективності використання основних засобів ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» за 2020-2022 рр. мають негативну тенденцію до зменшення. Ці зміни пов’язані зі змінами у вартості реалізованої продукції підприємства, середньорічної вартості основних засобів, прибутку від реалізації, чисельності працівників тощо.

Поглиблений аналіз стану та використання необоротних активів передбачає вивчення складу, структури основних засобів, інтенсивності їх руху протягом досліджуваного періоду та технічного стану. Для цього застосуємо такі показники, як коефіцієнт придатності і коефіцієнт зносу основних засобів [44,45].

Коефіцієнт придатності основних засобів відображає долю залишкової вартості фондів в їх первісній вартості і розраховується за формулою:

$$\text{Кпр.} = \frac{\text{ОЗз}}{\text{ОЗп}}, \quad (2.4)$$

де Кпр. – коефіцієнт придатності основних засобів;

ОЗз – залишкова вартість основних засобів;

ОЗп – первісна вартість основних засобів.

Коефіцієнт зносу основних засобів характеризує долю зносу в їх первісній вартості і розраховується за формулою:

$$\text{Кзн.} = \frac{\sum \text{Зн}}{\text{ОЗ}} = 1 - \text{Кпр}, \quad (2.5)$$

де Кзн – коефіцієнт зносу основних засобів;

ΣЗн – сума зносу основних засобів;

ОЗ – первісна вартість основних засобів.

Оцінка технічного стану основних засобів ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» наведена у табл. 2.15.

Таблиця 2.15 – Аналіз показників технічного стану основних засобів ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» у динаміці

Показники	2020	2021	2022	Відхилення (+,-)	
				2021 р. від 2020 р.	2022 р. від 2021 р.
Первісна вартість основних засобів, тис. грн.	1783122	1893404	1950859	+110282	+57455
Залишкова(балансова) вартість основних засобів, тис. грн.	954506	1034807	1062447	+80301	+27640
Сума зносу, тис. грн.	828616	858597	888412	+29981	+29815
Коефіцієнт придатності основних засобів	0,54	0,55	0,54	+0,01	-0,01
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,46	0,45	0,46	-0,01	+0,01

Дані табл. 2.15 свідчать про задовільний стан основних засобів досліджуваного підприємства ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний

завод». Коефіцієнт придатності основних засобів становить 0,54 у 2020 р., 0,55 – у 2021 рр. та 0,54 – у 2022 р. Відповідно, коефіцієнт зносу – 0,46; 0,45 та 0,46 за роками. Збільшення залишкової вартості основних засобів у 2021 р. порівняно з 2020 р. – на 80301тис. грн., у 2022 р. порівняно з 2021 р. відбулось збільшеня показника на 27640 тис. грн. внаслідок збільшення суми зносу на 29815 тис. грн.

За допомогою способу ланцюгових підстановок визначимо вплив факторів (середньорічної вартості майна і ресурсовіддачі) на зміну чистого доходу від реалізації продукції. Вихідні дані наведено у табл. 2.16.

Таблиця 2.16 – Вихідна інформація для факторного аналізу чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод»

Показники	Умовні позначення	Базовий рік 2020	Звітний рік 2022	Відхилення 2022 р. від 2020 р.	
				абсолютне, тис. грн.	відносне, %
Середньорічна вартість майна, тис. грн.	М	2202104	1639348	-562756	-25,56
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	ЧД	4003448	175338	-3828110	-95,62
Ресурсовіддача	РВ	1,818	0,107	-1,711	-94,11

Модель факторного аналізу чистого доходу від реалізації продукції:

$$ЧД = М \times РВ, \quad (2.6)$$

де ЧД – чистий дохід від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг, гр. од.;

М – середньорічна вартість майна, гр.од.;

РВ – ресурсовіддача, гр. од.

За даними табл. 2.16 розрахуємо умовне значення результативного показника, тис. грн.:

$$ЧД_{ум.} = М_1 \times РВ_0, \quad (2.7)$$

де ЧД ум. – умовне значення чистого доходу від реалізації продукції, тис. грн.;

$М_1$ – середньорічна вартість майна у звітному році, гр.од.;

$РВ_0$ – ресурсовіддача у базовому році, гр. од.

Таким чином отримуємо, ЧДум.= 1639348 × 1,818= 2980334,66 тис. грн.

Загальну зміну (+,-) чистого доходу від реалізації продукції визначимо за формулою:

$$\Delta ЧД = ЧД_1 - ЧД_0, \quad (2.8)$$

де ΔЧД – загальна зміна чистого доходу від реалізації продукції, тис. грн.;

$ЧД_1$ – чистий дохід від реалізації продукції у звітному році, тис. грн.;

$ЧД_0$ – чистий дохід від реалізації продукції у базовому році, тис. грн.;

Таким чином, ΔЧД = 175338-4003448=-3828110 тис. грн.,

у тому числі за рахунок факторів:

1) середньорічної вартості майна (екстенсивний чинник):

$$\Delta ЧД_{м.} = ЧД_{ум.} - ЧД_0 \quad (2.9)$$

Таким чином, ΔЧДм. = 2980334,66 - 4003448 = -1023113,34 тис. грн.;

2) ресурсовіддачі (інтенсивний фактор):

$$\Delta ЧД_{РВ} = ЧД_1 - ЧД_{ум.} \quad (2.10)$$

Таким чином, ΔЧДРВ = 175338-2980334,66 = -2804996,66 тис. грн.

Перевірку розрахунку здійснемо за такою формулою:

$$\Delta ЧД = \Delta ЧД_{м} + \Delta ЧД_{РВ} \quad (2.11)$$

Отримуємо такий результат: ΔЧД= -1023113,34+(-2804996,66) = -3828110.

У звітному 2022 р. порівняно з базовим 2020 р. чистий дохід від реалізації продукції зменшився на 3828110 тис. грн., або 95,62%. Ця зміна відбулась під впливом таких факторів. У результаті зниження середньорічної вартості майна на 562756 тис. грн., що становить 25,56%, чистий дохід зменшився на 1023113,34 тис. грн. Водночас за рахунок зниження ресурсовіддачі на 1,711 грн. (94,11%), чистий дохід зменшився на 2804996,66 тис. грн. Таким чином, головним фактором зменшення чистого доходу від реалізації продукції стало зниження ресурсовіддачі.

Важливим етапом аналізу стану оборотних активів підприємства є вивчення якості та ліквідності дебіторської заборгованості (табл. 2.17).

Таблиця 2.17 – Комплексне оцінювання дебіторської заборгованості ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» за системою відносних показників за 2020-2022 рр.

Показники	2020	2021	2022	Зміни (+,-)	
				2021 від 2020	2022 від 2021
Коефіцієнт обертання дебіторської заборгованості	14,09	11,21	0,69	-2,88	-10,52
Тривалість одного обороту (середній період повернення) дебіторської заборгованості, днів	26	32	520	+6	+488
Частка дебіторської заборгованості в майні,%	12,90	12,58	15,46	-0,32	+2,88
Частка дебіторської заборгованості в оборотних активах,%	24,52	28,79	56,12	+4,27	+27,33
Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	0,47	0,58	1,09	+0,11	+0,51
Відношення дебіторської заборгованості до чистого доходу від реалізації продукції, %	7,09	8,92	144,54	+1,83	+135,62

Показники комплексного оцінювання дебіторської заборгованості ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» (табл. 2.17) мають переважно негативну динаміку. Так, коефіцієнт обертання дебіторської заборгованості зменшився з 14,09 у 2020 р. до 0,69 у 2022 р., а тривалість одного обороту дебіторської заборгованості збільшилась з 26 днів до 520 днів відповідно. Така динаміка пояснюється випереджальним зростанням середньорічної величини дебіторської заборгованості порівняно із зростанням чистого доходу від реалізації продукції.

Частка дебіторської заборгованості в майні збільшилась з 12,90% у 2020 р. до 15,46% у 2022 р., а частка дебіторської заборгованості в оборотних активах – з 24,52% до 56,12% відповідно. Показник, який характеризує відношення дебіторської заборгованості до чистого доходу від реалізації продукції неприпустимо високий і становить 144,54% у 2022 р., що є ознакою катастрофічного стану розрахунків із дебіторами.

У результаті випереджального зростання величини дебіторської заборгованості порівняно із зростанням величини кредиторської заборгованості, коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості збільшився з 0,47 у 2020 р. до 1,09 у 2022 р. (за оптимального рівня близько 1). Якщо у 2020 р. на 1 грн. кредиторської заборгованості припадало 0,47 грн. дебіторської заборгованості, то у 2021 р. – 0,58 грн., у 2022 р. – 1,09 грн. Отже, для підприємства залишаються актуальними питання поліпшення стану платіжно-розрахункових відносин.

Аналіз ефективності розміщення фінансових ресурсів в оборотних активах підприємства наведено у табл. 2.18.

Як бачимо з табл. 2.18, тривалість одного обороту оборотних активів підприємства у поточному періоді збільшилась на 822 дня (935– 113 = -822), що призвело до:

а) зменшення завантаження оборотних активів на 2,84 грн. (0,39 – 3,23 = 2,84);

б) збільшення витратомісткості залишків оборотних активів на 2,25 грн.

(2,56 – 0,31 = +2,25).

Таблиця 2.18 – Оцінка ефективності формування запасів оборотних активів ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» за 2020 – 2022 рр.

Показники	2020	2021	2022	Відхилення, (+,-)	
				2021 р. від 2020 р.	2022 р. від 2021 р.
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	4003448	2913763	175338	-1089685	-273425
Кількість днів періоду	365	365	365	0	0
Одноденна виручка, тис. грн.	10968,35	7982,91	480,38	-2985,44	-7502,53
Середній залишок оборотних активів, тис. грн.	1158599	902682	451586	-255917	-451096
Коефіцієнт обертання оборотних активів	3,46	3,23	0,39	-0,23	-2,84
Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	104	113	935	+9	+822
Коефіцієнт завантаження оборотних активів	0,29	0,31	2,56	+0,02	+2,25

Для визначення суми чистого доходу, яка була одержана за рахунок збільшення завантаження оборотних активів та їх додаткового залучення в господарську діяльність, використаємо індексний метод. Залежність чистого доходу (Ічд), як результативної ознаки, від середнього залишку оборотних активів (Іco) і рівня їх завантаження (Іко) виражає така індексна система:

$$\text{Ічд} = \text{Іко} \cdot \text{Іco}, \text{ або } \frac{З_{оп} \times С_{оп}}{З_{ом} \times С_{ом}} = \frac{З_{оп} \times С_{оп}}{З_{ом} \times С_{оп}} \times \frac{З_{ом} \times С_{оп}}{З_{ом} \times С_{ом}}, \quad (2.12)$$

де Зоп і Зом — рівень завантаження оборотних активів;

Соп і Сом – середній залишок оборотних активів, відповідно у 2022 і 2021 рр.

За даними табл. 2.18 індексна система буде становити:

$\text{Ічд} = \frac{175338}{2913763} = 0{,}0602$; $\text{Іко} = \frac{0{,}39 \times 451586}{3{,}23 \times 902682} = 0{,}0604$; $\text{Іco} = \frac{3{,}23 \times 902682}{2913763} = 1{,}0007$.

Розрахований індекс завантаження оборотних активів склав 0,0604, а індекс їх наявності за балансом 1,0007. Добуток цих індексів становить 0,0602.

Це означає, що чистий дохід зменшився на 93,98% - за рахунок зменшення обертання на 93,96%, але при збільшенні наявності оборотних активів за балансом на 0,07%. Абсолютне падіння чистого доходу підприємства у 2022 р. в порівнянні з 2021 р. становить 273425 тис. грн.

2.3 Аналіз джерел формування капіталу ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод»

Сучасні ринкові умови господарювання та активізація підприємницької діяльності потребують нових підходів до формування, розміщення та використання фінансових ресурсів – основи фінансового забезпечення господарської діяльності суб'єктів господарювання.

За способом формування фінансові ресурси підприємства поділяються на: ті, що створювались при заснуванні підприємства, тобто за рахунок внесків засновників у статутний фонд; ті, що створені за рахунок власних та прирівнених до них коштів, тобто за рахунок надходжень, доходів і прибутку; ті, що мобілізувалися на фінансовому ринку (акції, облігації, цінні папери, кредити , кошти інвесторів); ті, що поступили у порядку розподілу грошових надходжень (дивіденди, відсотки, доходи на пайові внески, страхові відшкодування, бюджетні субсидії, дотації) [46].

Фінансові ресурси – це кошти, що перебувають у розпорядженні підприємств і призначені для виконання ними певних фінансових зобов'язань, здійсненню витрат по розширеному відтворенню й економічному стимулюванню працюючих. Фінансові ресурси підприємств за джерелами створення поділяються на сукупність власного, позичкового та залученого грошового капіталу, який використовується для формування активів підприємства та здійснення його діяльності.

Проведемо горизонтальний аналіз фінансових ресурсів підприємства ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» (табл. 2.19).

Таблиця 2.19 – Горизонтальний аналіз фінансових ресурсів ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» за 2020 – 2022 рр., тис. грн.

Показники	2020	2021	2022	Темп приросту (зниження),%	
				2021 р. до 2020 р.	2022 р. до 2021 р.
1. Власний капітал					
Зареєстрований (пайовий) капітал	15516	15516	15516	0,00	0,00
Капітал у дооцінках	611695	610881	606507	-0,13	-0,72
Додатковий капітал	10545	-	-	-	-
Емісійний дохід	112	-	-	-	-
Резервний капітал	3879	3879	3879	0,00	0,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	309450	407781	368086	+31,78	-9,73
Усього за розділом 1	951085	1038057	993988	+9,14	-4,25
2. Довгострокові зобов’язання і забезпечення					
Відстрочені податкові зобов’язання	126913	131042	131042	+3,25	0,00
Усього за розділом 2	126913	131042	131042	+3,25	0,00
3.Поточні зобов’язання і забезпечення					
Короткострокові кредити банків	503001	428073	260319	-14,90	-39,19
Поточна кредиторська заборгованість за:					
довгостроковими зобов’язаннями	-	-	-	-	-
товари, роботи, послуги	80215	81322	34568	+1,38	-57,49
розрахунками з бюджетом	12373	10393	949	-16,00	-90,87
розрахунками зі страхування	1339	1756	908	+31,14	-48,29
розрахунками з оплати праці	5073	6570	3898	+29,51	-40,67
одержаними авансами	499917	345500	191482	-30,89	-44,58
із внутрішніх розрахунків	94	96	50	+2,13	-47,92
Поточні забезпечення	8755	9291	11374	+6,12	+22,42
Інші поточні зобов’язання	13339	14246	10770	+6,80	-24,40
Усього за розділом 3	1124106	897247	514318	-20,18	-42,68
Разом пасиви	2202104	2066346	1639348	-6,16	-20,66

Результати горизонтального аналізу джерел формування капіталу ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» свідчать про наявність як позитивних, так і негативних ознак і тенденцій у майновому стані підприємства за інформацією пасиву балансу, а саме:

– у 2021 р. порівняно з 2020 р. вартість джерел формування капіталу дещо зменшилась на 6,16%, у 2022 р. порівняно з 2021 р. на 20,66% відповідно. Власний капітал підприємства дещо зріс у 2021 р. порівняно з 2020 р. на 86972 тис. грн., або на 9,14% тис. грн.; у 2022 р. порівняно з 2021 р. зменшився на 44069 тис. грн., або на 4,25%;

– власний капітал підприємства у 2020-2022 рр. має значення у розмірі 951085 тис. грн.; 1038057 тис. грн.; 993988 тис. грн. відповідно. Проте, дещо зросли довгострокові зобов'язання підприємства – на 3,25% у 2021 р. порівняно з 2020 р. і без змін у 2022 р. порівняно з 2021 р. Отже, у підприємства дещо знизився рівень фінансової стійкості за критерієм забезпеченості власним капіталом;

– відсутня залежність підприємства від довгострокових зобов'язань, щодо короткострокових кредитів банків, то ця сума залежності зменшилась на 14,9% у 2021 р. порівняно з 2020 р.і на 39,19% у 2022 р. порівняно з 2021 р. відповідно;

– серед джерел формування капіталу зміни кредиторської заборгованості такі: зменшення поточної кредиторської заборгованості за всіма статтями у 2022 р. порівняно з 2021 р., збільшення рівня цього показника у 2021 р. відносно 2020 р. свідчить про погіршення стану розрахунків підприємства з кредиторами;

– немає рівноваги між сумами і динамікою дебіторської (табл. 2.10) і кредиторської заборгованості. Так, зменшення дебіторської заборгованості у 2021 р. порівняно з 2020 р. становило 8,52%, у 2022 р. порівняно з 2021 р. – 2,48%; зменшення кредиторської заборгованості становило 25,60% і 47,97% відповідно.

У підприємства можуть бути непередбачені зобов'язання, які вимагають витрачання ресурсів в сумі очікуваних збитків або вартості прийнятих на себе зобов'язань за договорами поруки.

На рис. 2.10 зображено динаміку фінансових зобов'язань підприємства.

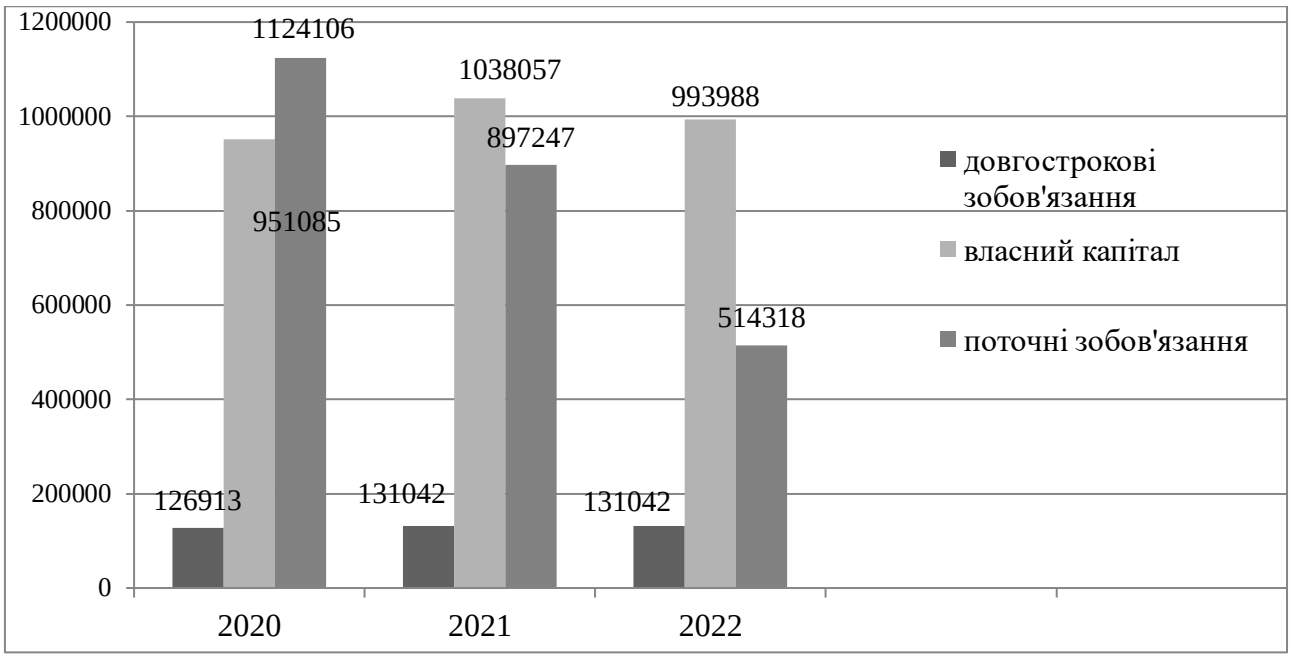

Рисунок 2.10 – Динаміка фінансових ресурсів ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод», тис. грн.

За наведеними даними спостерігається така тенденція: стрибкоподібні зміни показників власного капіталу у 2020-2022 рр., показник має значення у 2020 р. у розмірі 951085 тис. грн., у 2021 р. відбулось зростання цього показника на 9,14% і стновило 1038057 тис. грн. і зменшення у 2022 р. на 4,25% порівняно з 2021 р.

Водночас відбувається незначне збільшення довгострокових зобов’язань підприємства – з 126913 тис. грн. у 2020 р. до 131042 тис. грн. у 2021-2022 рр., тобто на 3,25%. Величина поточних зобов’язань підприємства значно знизилась з 1124106 тис. грн. у 2020 р. до 897247 тис. грн. у 2021 р., тобто на 20,18%, і до 514318 тис. грн. у 2022 р., що на 42,68% менше 2021 р.

Дану тенденцію можна вважати негативною, оскільки відбувається незначне зростання величини власного капіталу, з одночасним збільшенням величини позикового капіталу підприємства.

Вертикальний аналіз забезпечує дослідження капіталу за структурою окремих розділів і статей пасиву балансу. За допомогою цього методу досліджуються зміни в якості капіталу щодо співвідношення його елементів Наприклад, висока частка власного капіталу свідчить про низькі фінансові

ризики, але також про неповне використання підприємством свого потенціалу. Проте, якщо є можливість підвищити присутність на ринку – важливо залучати додаткові позикові кошти для інтенсифікації власної діяльності (табл. 2.20).

Таблиця 2.20 – Вертикальний аналіз фінансових ресурсів ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» за 2020–2022 рр.,%

Показники	2020	2021	2022	Відхилення,%	
				2021 р. до 2020 р.	2022 р. до 2021 р.
Зареєстрований (пайовий) капітал	0,70	0,75	0,95	+0,05	+0,20
Капітал у дооцінках	27,78	29,56	37,00	+1,78	+7,44
Додатковий капітал	0,48	-	-	-	-
Резервний капітал	0,18	0,20	0,24	+0,02	+0,04
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	14,05	19,73	22,44	+5,68	+2,71
1. Власний капітал - всього	43,19	50,24	60,63	+7,05	+10,39
Відстрочені податкові зобов’язання	5,76	6,34	8,00	+0,58	+1,66
2. Довгострокові зобов’язання і забезпечення - всього	5,76	6,34	8,00	+0,58	+1,66
Короткострокові кредити банків	22,84	20,72	15,88	-2,12	-4,84
Поточна кредиторська заборгованість за:					
довгостроковими зобов’язаннями	-	-	-	-	-
товари, роботи, послуги	3,64	3,94	2,11	+0,30	-1,83
розрахунками з бюджетом	0,56	0,50	0,06	-0,06	-0,46
розрахунками зі страхування	0,06	0,08	0,06	+0,02	-0,02
розрахунками з оплати праці	0,23	0,32	0,23	+0,09	-0,09
одержаними авансами	22,70	16,72	11,68	-5,98	-5,04
із внутрішніх розрахунків	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Поточні забезпечення	0,40	0,45	0,69	+0,05	+0,24
Інші поточні зобов’язання	0,62	0,69	0,66	+0,07	-0,03
3. Поточні зобов’язання і забезпечення - всього	51,05	43,42	31,37	-7,63	-12,05
Разом пасиви	100,00	100,00	100,00	0,00	0,00

За даними табл. 2.20, у структурі пасивів підприємства значно збільшилась частка власного капіталу і склала у 2022 р. 60,63%, незначно зросла частка довгострокових зобов’язань – з 5,76% у 2020 р. до 8,00% у 2022

р., частка поточних зобов’язань значно знизилась і становить 51,05% у 2020 р. та 31,37% у 2022 р.

На рис. 2.11 зображено структуру фінансових ресурсів підприємства за основними складовими.

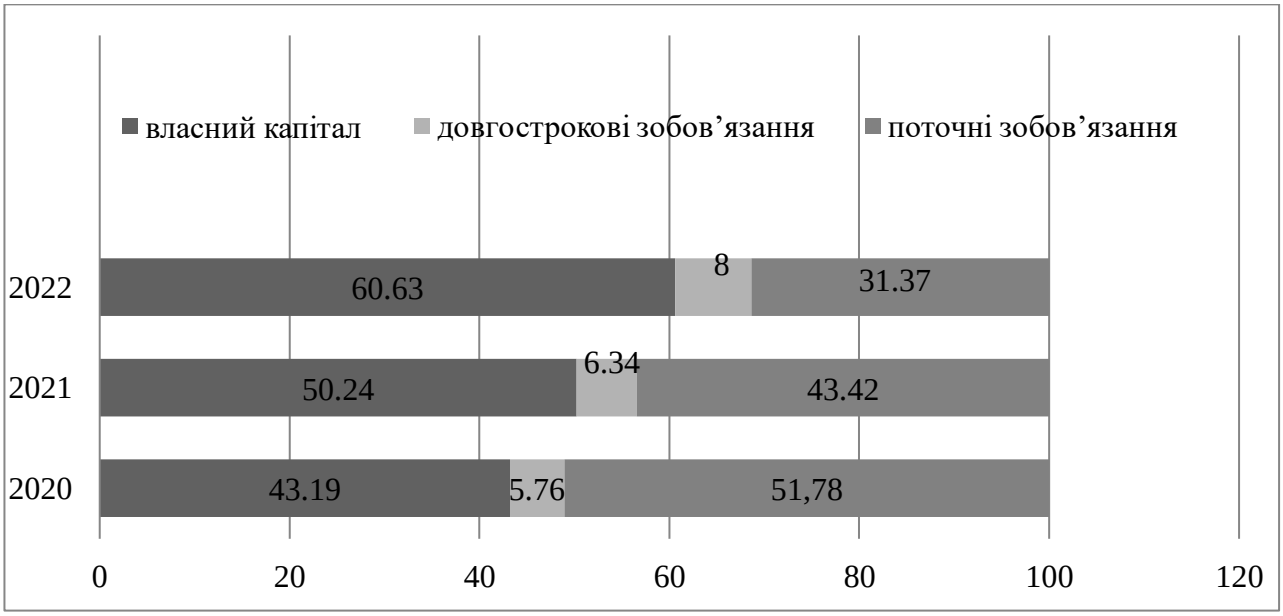

Рисунок 2.11 – Структура фінансових ресурсів ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» за 2020-2022 рр., %

Результати горизонтального та вертикального аналізу джерел формування капіталу підприємства свідчать про наявність позитивних тенденцій у майновому стані підприємства. У структурі фінансових ресурсів питома вага власного капіталу займає 43,19% у 2020 р.; 50,24% у 2021 р. і 60,63% у 2022 р., що свідчить про поступове збільшення питомої ваги власного капіталу у структурі фінансових ресурсів підприємства і про зниження частки боргових зобов’язань.

Питома вага поточних зобов’язань підприємства значна і становить – 51,05% у 2020 р.; 43,23% у 2021 р. і 31,37% у 2022 р. Питома вага довгострокових зобов’язань у 2020 р. – 5,76%; у 2021 р. – 6,34%; у 2022 р. – 8,00%. За 2020-2022 рр. у структурі фінансових ресурсів підприємства змінилось співвідношення власного капіталу, довгострокових та поточних

зобов'язань на користь збільшення власного капіталу. Зниження частки заборгованості підприємства може свідчити про підвищення фінансової стійкості підприємства та про покращення стану розрахунків з кредиторами.

Фінансовий стан підприємства оцінюється сукупністю показників, які відображають наявність, ефективність розміщення та використання фінансових ресурсів. Такий аналіз можна здійснити за даними табл. 2.21.

Таблиця 2.21 – Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» за 2020 – 2022 рр.

Показники	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Темп зростання / зниження (індекс)	
				2021 р. до 2020 р.	2022 р. до 2021 р.
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робот, послуг), тис. грн.	4003448	2913763	175338	0,7278	0,060
2.Середній підсумок балансу, тис. грн.	2202104	2066346	1639348	0,9384	0,7934
Різниця в темпах зростання між 1 та 2 показниками	х	х	х	-0,2106	-0,7334

Темп падіння по чистому доходу від реалізації продукції (товарів, робот, послуг) вищий, ніж темп падіння по середньому підсумку балансу за результатами 2020-2021 рр. Це свідчить про зниження ефективності використання фінансових ресурсів порівняно з базовим періодом. У 2022 р. ця тенденція посилилась – темп зниження по чистому доходу від реалізації продукції (товарів, робот, послуг) вищий на 0,7334 пункти, ніж темп падіння по середньому підсумку балансу. Тобто, існує тенденція прискорення темпу зниження чистого доходу від реалізації продукції – з 0,7278 у 2021 р. по відношенню до 2020 р. до 0,0,060 у 2022 р. по відношенню до 2021 р. і тенденція збільшення темпу падіння середнього підсумку балансу – з 0,9384 до 0,7934 за аналогічний період.

Фінансовий аналіз платоспроможності підприємства полягає у абсолютному і відносному порівнянні активів як платіжних засобів з

фінансовими ресурсами (зобов'язаннями), за рахунок яких відбулося їх формування.

В залежності від ступеня ліквідності, тобто швидкості перетворення в грошові засоби, активи підприємства поділяються на такі групи [47]:

Перша група ($А_1$) – абсолютно ліквідні активи – грошові засоби підприємства і короткострокові фінансові вкладення (цінні папери);

Друга група ($А_2$) – швидко ліквідні активи – поточна дебіторська заборгованість;

Третя група ($А_3$) – повільно ліквідні активи – запаси і витрати, інші оборотні активи;

Четверта група ($А_4$) – умовні ліквідні активи – необоротні активи.

Для оцінки платоспроможності фінансові ресурси підприємства групуються таким чином:

Перша група ($З_1$) – поточні зобов'язання (найбільш строкові зобов'язання), які слід погасити протягом поточного місяця (кредиторська заборгованість і суми кредитів банків, терміни повернення яких наступили);

Друга група ($З_2$) – короткострокові зобов'язання з терміном погашення до одного року (суми кредитів банків, поточної заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями, забезпечень наступних витрат і платежів та векселів виданих, терміни повернення яких настануть у майбутньому, протягом року);

Третя група ($З_3$) – довгострокові зобов'язання з терміном погашення більше одного року (довгострокові кредити банків і позики);

Четверта група ($З_4$) – постійні зобов'язання, що формуються фінансовими ресурсами з елементів власного капіталу.

Підприємство вважається платоспроможним, якщо при порівнянні абсолютних величин його активів і фінансових ресурсів виконуються такі умови:

$$А1 \geq З1; А2 \geq З2; А3 \geq З3; А4 \leq З4 \qquad (2.13)$$

Якщо на підприємстві виконуються перші три умови, тобто поточні активи перевищують зовнішні зобов'язання підприємства, то обов'язково виконується й остання умова, оскільки це свідчить про наявність у підприємства власних оборотних активів, які забезпечують його фінансову стійкість. Невиконання однієї з перших трьох умов указує на те, що фактична платоспроможність відрізняється від нормативної.

Розрахунок оцінки платоспроможності підприємства ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» шляхом порівняння його активів і пасивів наведемо в табл. 2.22.

Таблиця 2.22 – Аналіз ліквідності балансу ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» за 2020-2022 рр., тис. грн.

Активи	2020	2021	2022	Пасиви	2020	2021	2022	Платіжний надлишок (+), нестача (-)		
								2020	2021	2022
А1	107273	58654	25245	З1	621105	469174	253999	-513832	-410520	-228754
А2	284092	259893	253438	З2	503001	428073	260319	-218909	-168180	-6881
А3	767234	584135	172903	З3	126913	131042	131042	+640321	+453093	+41861
А4	1043505	1163664	1187762	З4	951085	1038057	993988	+92420	+125607	+193774
Баланс	2202104	2066346	1639348	Баланс	2202104	2066346	1639348	0,00	0,00	0,00

Аналізуючи дані табл. 2.22, бачимо, що баланс ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» не можна вважати ліквідним, оскільки за період, що аналізується, перше, друге та четверте співвідношення груп активів і пасивів не відповідають умовам ліквідності. Дослідження співвідношень активів і зобов'язань свідчить про те, що підприємство не виконує нормативні умови платоспроможності. При цьому недостаток платіжних засобів по одній групі компенсується їх надлишком по іншій групі лише вартісною величиною. Однак менш ліквідні платіжні засоби не можуть замінити більш ліквідні.

Зіставлення найбільш ліквідних платіжних засобів (А1, А2) з найбільш терміновими платіжними зобов'язаннями (З1, З2) дає змогу оцінити поточну платоспроможність. Порівняння платіжних засобів, що мають повільну ліквідність (А3) з довгостроковими зобов'язаннями, відображає перспективну платоспроможність.

Поряд з абсолютними показниками для оцінювання платоспроможності розраховують відносні показники (табл. 2.23).

Таблиця 2.23 – Показники ліквідності ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» за 2020 – 2022 рр.

Показники	2020	2021	2022	Нормативне значення	Відхилення, (+,-)	
					2021 р. від 2020 р.	2022 р. від 2021 р
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,095	0,065	0,049	≥0,2-0,3	-0,030	-0,016
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,348	0,355	0,542	≥1,0	+0,007	+0,187
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,031	1,006	0,878	≥2,0	-0,025	-0,128

Показники ліквідності підприємства мають значення менше нормативного за весь період дослідження. Це означає, що підприємство не має можливості розраховуватись за своїми поточними зобов'язаннями за допомогою готівки і грошових коштів на рахунках в банку. Отже, підприємство не можна вважати абсолютно платоспроможним. Ліквідність підприємства - це його спроможність швидко реалізувати активи й одержати гроші для оплати своїх зобов'язань.

Одним з напрямів оцінки фінансового стану підприємства є визначення його фінансової стійкості, тобто рівня забезпеченості потреб господарської діяльності фінансовими ресурсами щодо їх наявності, розміщення і використання. Стійкість економіки підприємства залежить від результатів його операційної, фінансової та інвестиційної діяльності за умови досягнення стабільного перевищення доходів над витратами, вільного маневрування грошовими коштами та економічного зростання [48].

Фінансова стійкість підприємства відіграє важливу роль у забезпеченні розширеного відтворення та прибутковості у майбутньому. Це здатність підприємства здійснювати свою діяльність в напрямку розвитку.

Оцінку фінансової стійкості підприємства доцільно здійснювати поетапно, на основі комплексу показників (табл. 2.24).

Таблиця 2.24 – Показники фінансової стійкості ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» за 2020 – 2022 рр.

Показники	2020	2021	2022	Нормативне значення	Відхилення, (+,-)	
					2021 р. від 2020	2022 р. від 2021
Коефіцієнт автономії	0,43	0,50	0,61	>0,5	+0,07	+0,11
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,57	0,50	0,39	<0,5	-0,07	-0,11
Коефіцієнт фінансового ризику	1,32	0,99	0,65	<1,0	-0,33	-0,34
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,76	1,01	1,54	>1,0	+0,25	+0,53
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами	-0,08	-0,14	-0,43	>0,1	-0,06	-0,29
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-0,09	-0,12	-0,19	≥0,50	-0,03	-0,07
Коефіцієнт забезпеченості запасів власними оборотними коштами	-0,12	-0,22	-1,12	≥0,50	-0,10	-0,90
Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	-0,59	-0,18	-0,05	підвищення	+0,41	+0,13
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	1,11	0,78	0,38	підвищення	-0,33	-0,40

За даними табл. 2.24, коефіцієнт автономії має значення вище нормативного – 0,43 у 2020 р., 0,50 у 2021 р., 0,61 – 2022 р. Коефіцієнт концентрації залученого капіталу не перевищує нормативне значення – 0,57 у 2020 р., 0,50 у 2021 р., 0,39 – у 2022 р. Отримані значення показників автономії і концентрації залученого капіталу свідчать про те, що дане підприємство має невисоку залежність від зовнішніх джерел фінансування, тобто має можливості працювати на власному капіталі, і здійснювa залучення позикового капіталу без ризику банкруства. Коефіцієнт фінансового ризику означає, скільки позикових коштів припадає на одну гривню власних коштів, вкладених в активи підприємства. У 2020 р. на одну гривню власних коштів припадало 1,32 грн. позикових, у 2021 р. – 0,99 грн., у 2022 р. – 0,65 грн.

Зменшення цього показника в динаміці свідчить про певне зменшення залежності підприємства від інвесторів і кредиторів, проте відсутність

перевищення фактичного значення нормативного не має викликати сумніви щодо фінансової стійкості підприємства.

Коефіцієнт фінансової стабільності, який показує співвідношення власних і залучених коштів і характеризує здатність підприємства залучати зовнішні джерела фінансування не перевищує нормативне значення і свідчить про стабільну діяльність підприємства.

Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами має негативне значення і нижче нормативного, що свідчить про відсутність у підприємства покриття оборотних активів власними джерелами. Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів прагне до зменшення, що свідчить про негативну динаміку діяльності підприємства.

На рис. 2.12 наочно зображено динаміку показників фінансової стійкості ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» (рис. 2.12).

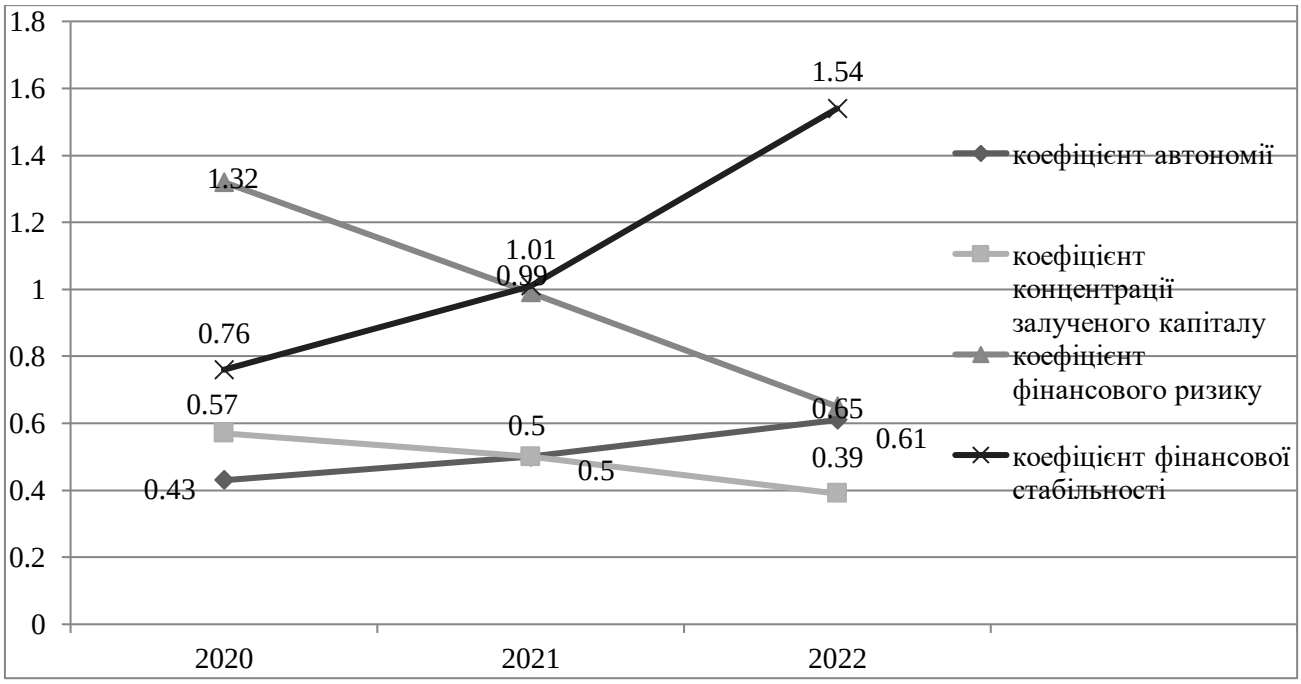

Рисунок 2.12 – Динаміка показників фінансової стійкості ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод»

Зростання ринкової активності є важливим завданням кожного суб'єкта підприємницької діяльності та його власників. Ринкова активність

підприємства забезпечується надійними і стабільними прибутками для власників та нарощуванням величини власного капіталу.

Залежно від поставленої мети та визначених завдань аналізу, може використовуватись різна вихідна інформація для розрахунку відповідних показників оцінки ринкової активності підприємства (табл. 2.25).

Таблиця 2.25 – Показники оцінювання ринкової активності ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» за 2020 – 2022 рр.

Показники	2020	2021	2022	Відхилення (+,-) 2022 р. від	
				2020	2021
Показники, що характеризують ефективність використання капіталу власників					
Зареєстрований (пайовий) капітал, тис. грн	15516	15516	15516	0,00	0,00
Додатковий капітал, тис. грн	10545	-	-	-	-
Резервний капітал, тис. грн	3879	3879	3879	0,00	0,00
Нерозподілений прибуток, тис. грн	309450	407781	368086	+58636	-39695
Рентабельність зареєстрованого (пайового) капіталу, %	309,95	519,64	-1086,72	-1396,67	-1606,36
Вартість коштів зареєстрованого (пайового) капіталу (балансової вартості акцій), грн	61,29	66,90	64,06	+2,77	-2,84
Прибуток, тис. грн	48092	80628	-168616	-216708	-249244
Рентабельність власного капіталу, %	5,06	7,77	-16,96	-22,02	-24,73
Показники, що відображають положення підприємства на фондовому ринку					
Номінальна вартість однієї акції, грн	31,90	31,90	31,90	0,00	0,00
Балансова вартість однієї акції, грн	1955	2134	2044	+89	-90
Чистий фінансовий результат, який припадає на одну акцію, грн	98,87	165,76	-346,66	-445,53	-512,42

Аналіз даних табл. 2.25 свідчить, що величина пайового та резервного капіталів досліджуваного підприємства за період 2020-2022 рр. залишилась незмінною. Проте дещо збільшилась величина нерозподіленого прибутку підприємства, яка зросла з 309450 тис. грн. у 2020 р. до 368086 тис. грн. у 2022 р. Відповідно, зріс показник рентабельності пайового капіталу з 309,95% у 2020

р. до 519,64% у 2021 р., але має від'ємне значення за результатами 2022 р. і становить -1086,72%.

В результаті того, що підприємство протягом досліджуваного періоду отримувало прибуток у 2020-2021 рр., рентабельність власного капіталу має тенденцію до збільшення – з 5,06% у 2020 р. до 7,77% у 2021 р. У 2022 р. цей показник має від'ємне значення -16,96%, оскільки підприємство отримало збитки.

Висновки до розділу 2

У даному розділі здійснено аналіз результатів господарської діяльності підприємства ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод». Зокрема, визначено динаміку показників виробничо-господарської діяльності підприємства, проведено горизонтальний та вертикальний аналіз активів та фінансових ресурсів підприємства, аналіз ефективності використання власного капіталу та позикових коштів підприємства, досліджено динаміку руху грошових коштів, проаналізовано показники ділової та ринкової активності підприємства, ліквідності, фінансової стійкості.

Аналіз проведений на основі фінансової звітності підприємства за 2020-2022 роки. У процесі аналізу показники порівнювалися з нормативними значеннями та значеннями попередніх років, за результатами якого визначалося наскільки ефективно підприємство здійснює господарську діяльність та використовує власні можливості.

Проведений аналіз результатів господарської діяльності підприємства дозволяє виділити наступне:

– спостерігається поступове зменшення показників виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» за 2020 – 2022 рр. Так, показник чистого доходу від реалізації продукції свідчит про зменшення у 2021 р. порівняно з 2020 р. на 27,22%, у 2022 р. порівняно з 2021р. – на 93,98%. Показник собівартості реалізованої продукції у 2021 р.

порівняно з 2020 р. – зменшення на 28,33%, у 2022 р. порівняно з 2021 р. зменшення на 94,42%. Показники валового прибутку зменшились у 2021 р. порівняно з 2020 р. – на 18,3%, у 2022 р. порівняно з 2021 р. – на 90,88%. За цей період операційні витрати зросли на 274,42%. Як наслідок, фінансовий результат від операційної діяльності підприємства у 2022 рр. – збиток у розмірі 93399 тис. грн. Фінансовим результатом діяльності підприємства у 2020-2021 рр. є прибуток – 48092 тис. грн. та 80628 тис. грн. відповідно, у 2022 р. внаслідок військових дій та окупації території, підприємство отримало збиток у розмірі 168616 тис. грн.;

– господарська діяльність підприємства має стійку негативну тенденцію, оскільки грошові потоки – і позитивний і негативний змінюються рівномірно за тенденцією зменшення. Чистий грошовий потік за період, що аналізується, має від'ємне значення у 2020-2022 рр, що свідчить про недостачу поточних надходжень для здійснення платежів і підприємство має залучати позиковий капітал і знижувати свою платоспроможність;

– у 2022 р. підприємство має рентабельність за основним показником – рентабельності продукції у розмірі 23,31% та рентабельність операційної діяльності у розмірі 8,61%. За 2022 рр., оскільки у підприємства показник чистого прибутку мав від'ємне значення, підприємство мало збитковість. Слід відзначити, що показники збитковості підприємства у 2022 р. порівняно з 2020-2021 р. мають тенденцію до збільшення. Можна стверджувати про наявність стійкої негативної тенденції до зниження показників рентабельності підприємства за досліджуваний період і про значне погіршення ситуації у 2022р.;

– наявність темпів падіння майна підприємства за період, що аналізується. Зокрема, темп падіння активів підприємства у 2021 р. порівняно з 2020 р. становить 93,84%, у 2022 р. порівняно з 2022 р. – 79,34%. Це свідчить про негативну характеристику результатів господарської діяльності підприємства ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод», що може спричинити зниження його платоспроможності;

– частка необоротних активів у майні підприємства майже вдвічі більше частки оборотних активів (72,45% і 27,55% відповідно у 2022 р.). Частка основних засобів у майні підприємства у 2022 р. становить 64,81%, що на 14,73 відсоткових пунктів більше ніж у 2021р. Частка основних засобів у необоротних активах підприємства є досить високою і становить 89,45% у 2022 р., що на 0,52 відсоткових пункти більше ніж у 2021 р. До негативних тенденцій можна віднести зменшення частки оборотних виробничих фондів в оборотних активах з 45,29% до 22,78% у 2022 р. порівняно з 2021 р. До негативних тенденцій можна віднести значну частку фондів обігу в оборотних активах підприємства (57,32% у 2020 р.; 54,71% у 2021 р.; 77,22% у 2022 р.), проте, цей показник поступово збільшується. До негативних тенденцій можна віднести значну частку поточної дебіторської заборгованості, яка поступово збільшується – 24,52% у 2020 р.; 28,79% у 2021 р.; 56,12% у 2022 р. До негативних тенденцій також можна віднести незначну частку грошових коштів і поточних фінансових інвестицій як високоліквідних активів у майні і в оборотних активах підприємства, яка стрімко знижується (з 2,49% у 2020 р. до 0,59% у 2022 р.);

– показники ефективності використання основних засобів досліджуваного підприємства за 2020-2022 рр. змінюються за тенденцією до зменшення. Показник фондовіддачі ілюструє значне зниження з 4,19 у 2020 р. до 0,17 у 2022 р., оскільки темп падіння вартості реалізованої продукції значно більший, ніж темп падіння вартості основних засобів. Відповідно, показник фондоємності має тенденцію до зростання – 0,24 у 2020 р. і 6,06 у 2022 р. Показник фондоозброєності збільшився у 2021 р. порівняно з 2020 р. на 65,98 грн./чол. та на 153,48 грн/чол. у 2022 р. порівняно з 2021 р. Це пов’язано з переважаючими темпами падіння вартості основних засобів порівнянно з темпами падіння чисельності працівників. Показник фондорентабельності у 2022 р. має катастрофічне низьке значення на рівні 0,03, що на 0,32 менше показника 2021 р. Коефіцієнт амортизаційної віддачі у 2022 р. зменшився на 3,20 пункти порівняно з 2021 р.;

– за результатами факторного аналізу було встановлено, що у звітному 2022 р. порівняно з базовим 2020 р. чистий дохід від реалізації продукції зменшився на 3828110 тис. грн., або 95,62%. Ця зміна відбулась під впливом таких факторів. У результаті зниження середньорічної вартості майна на 562756 тис. грн., що становить 25,56%, чистий дохід зменшився на 1023113,34 тис. грн. Водночас за рахунок зниження ресурсовіддачі на 1,711 грн. (94,11%), чистий дохід зменшився на 2804996,66 тис. грн. Таким чином, головним фактором зменшення чистого доходу від реалізації продукції стало зниження ресурсовіддачі;

– показники комплексного оцінювання дебіторської заборгованості ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» мають переважно негативну динаміку. Так, коефіцієнт обертання дебіторської заборгованості зменшився з 14,09 у 2020 р. до 0,69 у 2022 р., а тривалість одного обороту дебіторської заборгованості збільшилась з 26 днів до 520 днів відповідно. Така динаміка пояснюється випереджальним зростанням середньорічної величини дебіторської заборгованості порівняно із зростанням чистого доходу від реалізації продукції. Частка дебіторської заборгованості в майні збільшилась з 12,90% у 2020 р. до 15,46% у 2022 р., а частка дебіторської заборгованості в оборотних активах – з 24,52% до 56,12% відповідно. Показник, який характеризує відношення дебіторської заборгованості до чистого доходу від реалізації продукції неприпустимо високий і становить 144,54% у 2022 р., що є ознакою катастрофічного стану розрахунків із дебіторами. У результаті випереджального зростання величини дебіторської заборгованості порівняно із зростанням величини кредиторської заборгованості, коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості збільшився з 0,47 у 2020 р. до 1,09 у 2022 р. (за оптимального рівня близько 1). Якщо у 2020 р. на 1 грн. кредиторської заборгованості припадало 0,47 грн. дебіторської заборгованості, то у 2021 р. – 0,58 грн., у 2022 р. – 1,09 грн. Отже, для підприємства залишаються актуальними питання поліпшення стану платіжно-розрахункових відносин;

– стрибкоподібні зміни показників власного капіталу у 2020-2022 рр., показник має значення у 2020 р. у розмірі 951085 тис. грн., у 2021 р. відбулось зростання цього показника на 9,14% і стновило 1038057 тис. грн. і зменшення у 2022 р. на 4,25% порівняно з 2021 р. Водночас відбувається незначне збільшення довгострокових зобов'язань підприємства – з 126913 тис. грн. у 2020 р. до 131042 тис. грн. у 2021-2022 рр., тобто на 3,25%. Величина поточних зобов'язань підприємства значно знизилась з 1124106 тис. грн. у 2020 р. до 897247 тис. грн. у 2021 р., тобто на 20,18%, і до 514318 тис. грн. у 2022 р., що на 42,68% менше 2021 р. Дану тенденцію можна вважати негативною, оскільки відбувається незначне зростання величини власного капіталу, з одночасним збільшенням величини позикового капіталу підприємства;

– у структурі пасивів підприємства значно збільшилась частка власного капіталу і склала у 2022 р. 60,63%, незначно зросла частка довгострокових зобов'язань – з 5,76% у 2020 р. до 8,00% у 2022 р., частка поточних зобов'язань значно знизилась і становить 51,05% у 2020 р. та 31,37% у 2022 р.;

– баланс ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» не можна вважати ліквідним, оскільки за період, що аналізується, перше, друге та четверте співвідношення груп активів і пасивів не відповідають умовам ліквідності. Дослідження співвідношень активів і зобов'язань свідчить про те, що підприємство не виконує нормативні умови платоспроможності;

– показники ліквідності підприємства мають значення менше нормативного за весь період дослідження. Це означає, що підприємство не має можливості розраховуватись за своїми поточними зобов'язаннями за допомогою готівки і грошових коштів на рахунках в банку. Отже, підприємство не можна вважати абсолютно платоспроможним.

3 ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПРАТ «ПОЛОГІВСЬКИЙ ОЛІЙНО-ЕКСТРАКЦІЙНИЙЗАВОД»

3.1 Підвищення ефективності управління активами підприємства у сучасних умовах

Управління активами є комплексною системою, що включає в себе розробку і реалізацію управлінських рішень, які спрямовані на оптимальне формування активів з різноманітних джерел та забезпечення їх ефективного використання в різних сферах господарської діяльності підприємства [49].

Управління необоротними та оборотними активами має важливі відмінності, які визначають їх роль у стратегічному плануванні підприємства. Необоротні активи, зокрема, дають стабільність, оскільки мають довгострокову цінність, що дозволяє підприємствам забезпечити необхідну матеріальну базу для розвитку. Вони також менш чутливі до короткострокових змін в економіці та інфляції, однак їх ліквідність є низькою, і часто для їхнього обслуговування необхідні значні витрати. Проте в умовах фінансових труднощів вони можуть бути використані для залучення капіталу через оренду чи лізинг.

Оборотні активи, на відміну від необоротних, швидше переходять у готівку і забезпечують ліквідність підприємства. Вони дозволяють покривати поточні потреби та швидко реагувати на зміни в економічному середовищі. Однак через свою короткострокову природу вони можуть піддаватися інфляційним та ринковим коливанням, що створює ризики для стабільності фінансового стану [50].

Неефективність деяких складових активів може бути результатом інфляційного знецінення фінансових активів або витрат на утримання окремих оборотних активів. Це може негативно позначатися на ліквідності підприємства та збільшувати його фінансові ризики. Такі активи потребують постійного моніторингу і оптимізації для зменшення витрат і мінімізації втрат.

З іншого боку, приріст операційних необоротних активів має великий потенціал для підвищення стабільності та довгострокового розвитку підприємства. Це може бути фінансовано за рахунок власного капіталу або через позикові кошти, такі як фінансовий кредит або лізинг. Однак, залучення зовнішнього фінансування потребує обґрунтованих стратегій щодо управління ризиками, що дозволить збалансувати потенційні вигоди та витрати.

Стратегічність розробки і прийняття господарських завдань для отримання відновлення операційних необоротних активів підприємства аналізується такими ефективними кроками:

1. Формування максимального рівня ефективності оновлення різних груп операційних необоротних активів фірми.

2. Визначення максимального обсягу відновлення операційних необоротних активів у наступному етапі.

3. Вибір максимальних стратегічних форм відновлення окремих груп операційних необоротних активів фірми.

4. Розрахунок вартості відновлення різних груп операційних необоротних активів у розрізі ефективних його видів [51].

Основними джерелами фінансування оборотних активів є власний капітал, довгостроковий залучений капітал та короткостроковий залучений капітал [52].

Удосконалення механізму управління оборотними коштами підприємства справді є важливим аспектом для підвищення економічної ефективності виробництва. Це зокрема важливо в умовах соціально-економічної нестабільності, де підприємства стикаються з безліччю викликів, таких як зміни в попиті, коливання на ринках фінансування, інфляція та непередбачуваність економічної ситуації [53].

Прискорення оборотності оборотних коштів досягається різними заходами.

На стадії створення виробничих запасів такими шляхами можуть бути:

– впровадження економічно обґрунтованих норм запасу;

– наближення постачальників сировини, напівфабрикатів, що комплектують виробів і ін. до споживачів;

– широке використання прямих тривалих зв’язків;

– розширення складської системи матеріально-технічного забезпечення, а також оптової торгівлі матеріалами й устаткуванням;

– комплексна механізація й автоматизація вантажно-розвантажувальних робіт на складах.

На стадії незавершеного виробництва:

– прискорення науково-технічного прогресу, упровадження прогресивної техніки і технології;

– розвиток стандартизації, уніфікації, типізації;

– удосконалювання форм організації промислового виробництва, застосування дешевих конструктивних матеріалів;

– удосконалювання системи економічного стимулювання ощадливого використання сировинних і паливно-енергетичних ресурсів;

– збільшення питомої ваги продукції, що користується підвищеним попитом.

На стадії обігу прискорення оборотності оборотних коштів досягається за рахунок:

– наближення споживачів продукції до її виробників;

– удосконалювання системи розрахунків;

– збільшення обсягу реалізованої продукції унаслідок виконання замовлень по прямих зв’язках, дострокового випуску продукції, виготовлення продукції з заощаджених матеріалів;

– ретельна і своєчасна добірка продукції, що відвантажується по партіях, в асортиментові, транзитній нормі, відвантаження в строгій відповідності з укладеними договорами [54].

Основними джерелами економії сировини та матеріалів повинно стати:

– зниження ваги виробів;

– зменшення питомих витрат матеріалів;

– скорочення відходів і витрат сировини та матеріалів;

– використання відходів;

– використання вторинної сировини.

Ефективне управління матеріальними ресурсами та оборотними коштами є ключовим чинником для підвищення економічної ефективності підприємства. Збільшення виходу кінцевої продукції з однієї одиниці сировини і матеріалів дозволяє підприємству знижувати витрати і підвищувати рентабельність, що сприяє зростанню його конкурентоспроможності.

Скорочення втрат у виробничому процесі також має важливе значення, адже навіть незначні втрати можуть призвести до значних економічних збитків. Це включає не лише покращення умов зберігання та перевезення матеріалів і готової продукції, але й раціональне використання сировини, а також запровадження системи контролю за витратами. Системи економічного стимулювання працівників можуть сприяти підвищенню їхньої продуктивності та зменшенню витрат.

Прискорення оборотності оборотних коштів, своєю чергою, дозволяє підприємству звільняти фінансові ресурси для подальших інвестицій або операцій, що знижує потребу у зовнішньому фінансуванні та підвищує ліквідність підприємства. Це особливо важливо в умовах нестабільної економіки, де швидкий доступ до грошових коштів може бути вирішальним фактором для успіху [55-57].

Ефективність використання оборотних коштів залежить від багатьох факторів. Серед них можна виділити зовнішні фактори, що впливають незалежно від інтересів і діяльності підприємства, і внутрішні, на які підприємство може і повинне активно впливати.

До зовнішніх факторів належать: загальна економічна ситуація, особливості податкового законодавства, умови отримання кредитів і процентні ставки по них, можливість цільового фінансування, участь в програмах, що фінансуються з бюджету. З огляду на ці та інші чинники, підприємство може використовувати внутрішні резерви раціоналізації руху оборотних коштів.

Підвищення ефективності використання оборотних коштів забезпечується прискоренням їх оборотності на всіх стадіях кругообігу [58].

Управління оборотними коштами підприємства є ключовим елементом, що забезпечує фінансову стійкість і ефективність у складних економічних умовах. Важливим аспектом є оптимізація внутрішніх процесів, що дозволяє значно підвищити ефективність використання активів. Зокрема, зменшення наднормативних запасів, поліпшення організації постачання та зберігання, а також скорочення часу перебування коштів у незавершеному виробництві допомагають знизити витрати і поліпшити загальний фінансовий стан підприємства. Всі ці заходи сприяють не лише підвищенню ліквідності, але й оптимізації оборотних коштів для досягнення стійких фінансових результатів [59].

Правильна організація обігу оборотних коштів є важливою складовою ефективного фінансового управління підприємством. Кошти, що використовуються в обігу, не створюють нового продукту, але є необхідними для забезпечення безперебійного процесу виробництва та збуту. Зайві вкладення в цю сферу можуть призвести до фінансових труднощів і уповільнення обігових процесів.

Прискорення обороту оборотних коштів допомагає підприємствам більш ефективно використовувати наявні ресурси. Це дозволяє не лише зменшити потребу у додатковому фінансуванні, але й підвищити оборотність активів, що в свою чергу покращує ліквідність підприємства. Ось чому важливо організувати ефективний збут, дотримуватись договірної дисципліни та оптимізувати документообіг.

Підсумовуючи все вищезазначене можна відмітити, що підприємство ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» – фінансово нестабільне підприємство. Однією з головних причин порушення фінансової стійкості підприємства є нераціональне використання оборотних коштів. Весь процес управління оборотним капіталом підприємства на основі даних управлінського

аналізу може бути описаний єдиною моделлю. Ми пропонуємо запровадити наступну модель управління оборотним капіталом (рис. 3.1).

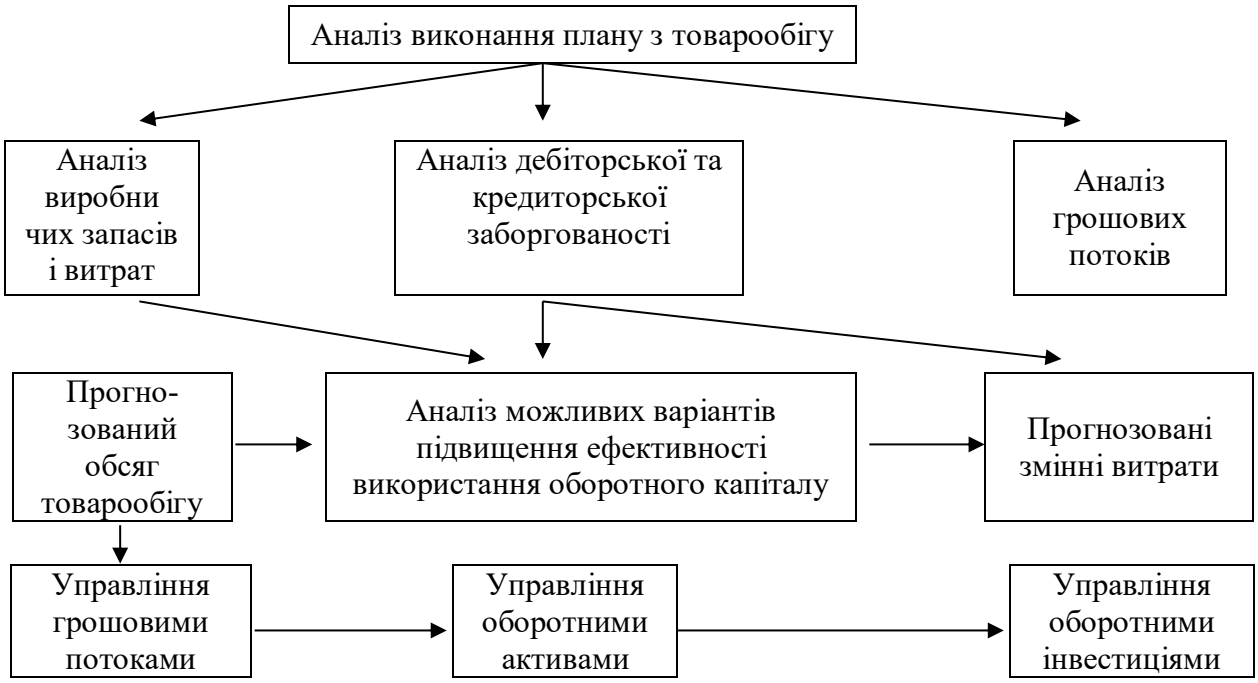

Рисунок 3.1 – Модель управління оборотним капіталом підприємства ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод»

Поліпшення використання оборотних коштів вивільняє їх. Це вивільнення може бути абсолютним і відносним. Абсолютне вивільнення оборотних коштів - це пряме скорочення потреби в оборотних коштах проти попереднього періоду за одночасного збільшення обсягу виробництва (реалізації) [60].

Відносне вивільнення оборотних коштів виникає тоді, коли внаслідок поліпшення їх використання підприємство з тією самою сумою оборотних коштів або з незначним їх зростанням у плановому році збільшує обсяг виробництва. За нинішніх умов господарювання через інфляційні процеси найбільш реальним є відносне вивільнення оборотних коштів. Ураховуючи це, слід більше уваги приділяти реалізації заходів, які сприяють відносному вивільненню оборотних коштів [61].

3.2 Заходи щодо оптимізації структури оборотних активів підприємства

Структура оборотних активів є важливим компонентом фінансового стану підприємства, і її оптимальне формування має безпосередній вплив на здатність підприємства до інновацій та адаптації до змінюваних умов ринку. Раціональне управління оборотними активами дозволяє не тільки забезпечити стабільність підприємства, але й сприяти його розвитку, створюючи умови для більш гнучкого реагування на потреби замовників та зміни на ринку.

Втратити ліквідність – це одна з основних загроз для будь-якого підприємства. Навіть якщо підприємство має високоякісну продукцію та ефективні виробничі процеси, відсутність достатніх ліквідних активів може призвести до серйозних фінансових труднощів, у тому числі й до банкрутства. Тому постійний моніторинг та коригування структури оборотних активів є критично важливими для підтримки фінансової стабільності та розвитку підприємства в умовах економічної невизначеності [62].

Принцип узгодження строків є критично важливим для ефективного управління оборотними активами підприємства. Це забезпечує не лише фінансову стабільність, але й дозволяє мінімізувати ризики, пов’язані з несвоєчасними розрахунками з кредиторами та іншими контрагентами.

Ключовим елементом цього підходу є баланс між термінами активів і зобов’язань, що дозволяє підприємствам уникати ситуацій, коли термін погашення зобов’язань наступає до того, як активи підприємства будуть реалізовані або переведені в готівку. Якщо ж підприємство не зможе забезпечити своєчасне погашення боргів, це може призвести до необхідності пролонгації позик, що може негативно вплинути на фінансову репутацію компанії та її здатність залучати нові ресурси в майбутньому.

Тому важливо, щоб кожен актив був пов’язаний з відповідним пасивом по термінах погашення, а для цього необхідно регулярно аналізувати структуру оборотних активів і забезпечити, щоб фінансування за рахунок короткострокових зобов’язань покривало саме ті активи, які мають високу

ліквідність і можуть бути реалізовані в короткі терміни. Виходячи з цього принципу основні засоби та постійна частина оборотних засобів повинна формуватися із довгострокового капіталу (власного капіталу та довгострокових кредитів), при цьому власний капітал в першу чергу спрямовується на формування основних фондів, а його залишки – на формування оборотних коштів. Перемінна частина оборотних коштів повинна формуватися із короткострокових кредитів та кредиторської заборгованості. Але на практиці, через різні причини, таке співвідношення порушується. На основі цього виділяють два підходи до формування оборотного капіталу .

Агресивний підхід передбачає використання короткострокових пасивів, таких як короткострокові кредити та кредиторська заборгованість, для фінансування не тільки оборотних активів, а й частини основних фондів. Це дозволяє скоротити витрати на фінансування, оскільки короткострокові кредити зазвичай мають нижчу процентну ставку порівняно з довгостроковими. Цей підхід пов’язаний з високими ризиками. Зокрема:

1.Фінансові ризики та ризик неплатоспроможності. Використання короткострокових кредитів для фінансування основних засобів і частини оборотних активів створює значний ризик. Якщо підприємство не зможе швидко реалізувати свої активи, щоб погасити короткострокові зобов’язання, це може призвести до ліквідних проблем і навіть до банкрутства. Чим більше підприємство покладається на короткострокові кредити, тим більша ймовірність, що воно не зможе вчасно виконати свої зобов’язання, якщо економічна ситуація зміниться або виникнуть непередбачувані труднощі.

2. Зменшення фінансового потенціалу. Агресивна політика з фінансування, що базується на короткострокових позиках, може знизити здатність підприємства залучати нові фінансові ресурси. Коли велика частина оборотних коштів вже фінансується за рахунок короткострокових позик, підприємство може втратити доступ до додаткового фінансування, що обмежить його можливості для швидкого розширення діяльності або інвестицій у нові проекти.

3. Зниження гнучкості в управлінні активами. Підприємства, що використовують короткострокові кредити для формування частини своїх активів, часто стають менш гнучкими в управлінні своєю фінансовою стратегією. Вони повинні постійно контролювати оборотність активів і швидкість їх реалізації, що збільшує потребу в оперативному фінансовому плануванні і аналізі. [63].

На жаль, на сьогоднішній день, українським підприємствам довгострокові позики майже не надаються та відсоткова ставка по ним значно вища. Тому українські підприємства зіткнулися із проблемою заміщення довгострокового кредиту короткостроковим, що значно погіршує структуру джерел формування капіталу та знижує фінансову надійність підприємств [64].

Консервативний підхід до фінансування оборотних коштів базується на використанні більшої частки довгострокового капіталу, зокрема для фінансування як постійної, так і змінної частини оборотних активів. Відповідно, короткострокові кредити використовуються лише у випадках пікових потреб у оборотних коштах, таких як сезонні коливання або короткострокові фінансові потреби. У періоди, коли підприємство не потребує великих оборотних коштів, вивільнені ресурси можуть бути інвестовані в високоліквідні цінні папери. Такий підхід має кілька ключових переваг і недоліків:

1. Менший фінансовий ризик. Завдяки більшим обсягам фінансування за рахунок довгострокового капіталу, підприємство зменшує свою залежність від короткострокових позик, що знижує ризик неплатоспроможності або дефіциту ліквідності.

2. Збільшення фінансового потенціалу. Оскільки підприємство менш залежне від короткострокових зобов’язань, у нього зберігається більший фінансовий потенціал для розвитку, адже довгострокове фінансування дозволяє забезпечити стабільність.

3. Вищі витрати на фінансування. Однак, довгострокові кредити або інші форми довгострокового капіталу часто є дорожчими у порівнянні з

короткостроковими. Це може збільшити загальні витрати на обслуговування боргу та підвищити вартість використання оборотного капіталу.

Таким чином, консервативний підхід є менш ризикованим, що дозволяє зберігати фінансову стійкість, але його реалізація супроводжується вищими витратами на фінансування [65].

Оптимальна структура оборотних коштів, крім узгодження строків, також залежить від ряду таких факторів, як: специфічні особливості виробничого процесу, технології, організації виробництва та умов реалізації продукції. Оптимальна структура визначається багатьма факторами виробничого, економічного й організаційного порядку [66-67].

Тому існує багато поглядів на визначення оптимальної структури оборотних коштів. Ми пропонуємо розглянути управління структурою оборотних активів на основі функціональної моделі оптимізації структури капіталу.

Оптимізація структури оборотних активів передбачає такий вид співвідношення елементів оборотного капіталу, який би усував проблеми з платоспроможністю на основі рекомендованих критеріїв (нормативів). У зв’язку з цим даний процес можна віднести до факторів, які здійснюють вплив на стратегічну поведінку підприємства.

Характер діяльності підприємства ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод», умови розрахунків з дебіторами, стан запасів та інші обставини можуть призвести до зміни конкурентного становища підприємства на ринку у зв’язку з бажанням утримати свої позиції, відповідну частку ринку. Необхідність забезпечення страхового запасу ресурсів в умовах інфляційної економіки і структурної кризи галузей, що є узагальнюючим елементом в системі відтворення, що забезпечує ринкову життєздатність підприємства і відображається на значеннях коефіцієнтів ліквідності.

Ризиковий характер діяльності змушує здійснювати аналіз підприємств галузі в короткостроковій перспективі, обумовлюючи використання показників ліквідності. Для внутрішньої оцінки платоспроможності можна розрахувати

частину боргів, яка погашається за рахунок тієї чи іншої складової оборотних активів. Однак важливіше знати, що загальна величина оборотних активів повинна перевищувати короткострокову заборгованість.

Для поліпшення платоспроможності підприємства необхідно скорочувати кредиторську заборгованість і нарощувати величину оборотних коштів. Реалізації зазначених заходів сприяють відмова від авансів покупців, скорочення термінів оплати кредитів, частота виплат податків, а також заробітної плати персоналу [68].

Рахуючи раціональну структуру оборотних активів ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод», що функціонує в переробній промисловості, виявлено, що підприємство є платоспроможним при коефіцієнті покриття в межах від 1 до 2, але почнемо розрахунки з умови, коли Кпл.=1,0, щоб дослідити динаміку.

Отже, якщо Кпл.=1,0. Умови покриття оборотними активами поточних зобов'язань визначені коефіцієнтом поточної ліквідності: 0,7 / 1 × 100% = 70% і 0,2 / 1 × 100% = 20%

Грошові кошти і короткострокові фінансові вкладення повинні становити 20% оборотних активів, дебіторська заборгованість – 50%, матеріальні оборотні кошти – 29% (30% – 1%) (при запасах готової продукції 1%). Здійснюючи розрахунки раціональної структури оборотних активів, виключимо з питомої ваги запасів 1%, який припадає на готову продукцію.

Середньорічні значення оборотних активів підприємства у 2022 р. наступні: оборотні активи (ОАс) – 451586 тис.грн.; грошові кошти (ГКс) – 90317 тис.грн.; дебіторська заборгованість (ДЗс) – 225793 тис.грн.; запаси (Зс) – 130960 тис.грн. Чистий дохід від реалізації товарів, робіт, послуг – 175338 тис. грн.

За цими даними можемо обрахувати оборотність оборотних активів:

$$К_{ОА} = \frac{ЧД}{ОА_с}, \quad (3.1)$$

де Коа – коефіцієнт оборотності оборотних активів;

ЧД – чистий дохід підприємства, тис. грн.;

ОАс – середньорічне значення оборотних активів, тис. грн.

$$К_{ГК} = \frac{ЧД}{ГК_с}, \quad (3.2)$$

де Кгк - коефіцієнт оборотності грошових коштів;

ГКс – середньорічна вартість грошових коштів, тис.грн.

$$К_{ДЗ} = \frac{ЧД}{ДЗ_с}, \quad (3.3)$$

де КДЗ – коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості;

ДЗс – середньорічна вартість дебіторської заборгованості, тис.грн.

$$К_з = \frac{ЧД}{З_с}, \quad (3.4)$$

де Кз – коефіцієнт оборотності запасів;

Зс – середньорічна вартість запасів, тис.грн.

Тоді розрахунки за даними звітності за 2022 р. ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» є наступними:

$$К_{ОА} = \frac{175338}{451586} = 0{,}39$$

$$К_{ГК} = \frac{175338}{90317} = 1{,}94$$

$$К_{ДЗ} = \frac{175338}{225793} = 0{,}78$$

$$К_з = \frac{175338}{130960} = 1{,}34$$

Отже, розрахуємо склад оборотних активів підприємства, щоб отримати рівність Кп.л. = 1 (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 – Склад оборотних активів підприємства для отримання рівності Кпл. = 1

При наявності поточних зобов'язань на суму 360023 тис. грн.	При наявності поточних зобов'язань на суму 432027 тис. грн.
Оборотні активи = 360023	Оборотні активи = 432027
Грошові кошти = 0,2х360023=72005	Грошові кошти = 0,2х432027=86405
Дебіторська заборгованість =0,5х360023=180012	Дебіторська заборгованість =0,5х432027=216014
Запаси =0,29х360023=104407	Запаси = 0,29х432027=125288

Періоди обороту елементів оборотних активів складуть:

$$ПО_{ОА} = \frac{365}{К_{ОА}}, \quad (3.5)$$

де ПОоа - період обороту оборотних активів.

$$ПО_{ДЗ} = \frac{365}{К_{ДЗ}}, \quad (3.6)$$

де ПОдз - період обороту дебіторської заборгованості.

$$ПО_{З} = \frac{365}{К_{З}}, \quad (3.7)$$

де Поз - період обороту запасів.

$ПО_{ОА} = \frac{365}{0,39} = 935$ днів.

$ПО_{ДЗ} = \frac{365}{0,78} = 468$ дня.

$ПО_{з} = \frac{365}{1,34} = 272$ дня.

Далі потрібно розрахувати період фінансового циклу (ПФЦ). Фінансовий цикл підприємства – період обертання грошових коштів, інвестованих в оборотні активи, починаючи з моменту погашення кредиторської заборгованості за сировину, матеріали і закінчуючи інкасацією дебіторської заборгованості за відвантажену готову продукцію.

Фінансовий цикл підприємства розраховується за формулою:

$$ПФЦ = ПОЗ+ПОДЗ-ПОКЗ, \quad (3.8)$$

де ПФЦ – тривалість фінансового циклу, днів;

ПОКЗ - період обертання кредиторської заборгованості, дні.

Для визначення періоду оборотності кредиторської заборгованості розрахуємо коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості:

$$К_{КЗ} = \frac{ЧД}{КЗ}, \quad (3.9)$$

де КЗ – середньорічна кредиторська заборгованість.

$$К_{КЗ} = \frac{175338}{231855} = 0,76$$

Період оборотності кредиторської заборгованості ми розрахуємо за формулою:

$$ПО_{КЗ} = \frac{365}{Ккз}, \quad (3.10)$$

Тоді, $ПО_{КЗ} = \frac{365}{0,76} = 480$ днів.

Тоді, за розрахунками період фінансового циклу складе:

ПФЦ1=272 + 468 – 480 = 260 дня.

Це означає, що при такому складі оборотних активів підприємство буде розраховуватись з кредиторами 260 дня.

Надалі, якщо Кп.л. = 1,5. Тоді за означеною структурою рівень оборотних активів та поточних зобов'язань буде наступним: 70% / 1,5 = 47% і 20% / 1,5 = 13%.

Отже, грошові кошти і короткострокові фінансові вкладення повинні становити 13% оборотних активів, дебіторська заборгованість – 34% (47% – 13%=34%), матеріальні оборотні кошти – 52% (100% – 47% –1%=52%).

Середньорічні значення оборотних активів складуть: оборотні активи – 677379 тис.грн.; грошові кошти – 88059 тис.грн.; дебіторська заборгованість – 230308 тис.грн.; запаси – 352237 тис.грн.

Коефіцієнти оборотності:

$$К_{ОА} = \frac{175338}{677379} = 0,26$$

$$К_{ГК} = \frac{175338}{88059} = 1,99$$

$$К_{ДЗ} = \frac{175338}{230308} = 0,76$$

$$К_{з} = \frac{175338}{352237} = 0,49$$

Після цього розрахуємо склад оборотних активів підприємства, щоб отримати рівність Кпл. = 1,5 (табл. 3.2).

Таблиця 3.2 – Склад оборотних активів підприємства для отримання рівності Кпл. = 1,5

При наявності поточних зобов'язань на суму 360023 тис. грн.	При наявності поточних зобов'язань на суму 432027 тис. грн.
Оборотні активи = 360023х1,5=540035	Оборотні активи = 432027х1,5=648041
Грошові кошти = 0,13х540035=70205	Грошові кошти = 0,13х648041=84245
Дебіторська заборгованість =0,34х540035=183612	Дебіторська заборгованість =0,34х648041=220334
Запаси =0,52х540035=280818	Запаси = 0,52х648041=336981

Періоди обороту елементів оборотних активів складуть:

$$ПО_{ОА} = \frac{365}{0,26} = 1404 \text{ днів.}$$

$$ПО_{ДЗ} = \frac{365}{0,76} = 480 \text{ днів.}$$

$$ПО_{з} = \frac{365}{0,49} = 745 \text{ днів.}$$

Тоді період фінансового циклу складе:

ПФЦ1,5 = 480+745-480 = 745 днів.

Тобто, при такому складі оборотних активів підприємство буде розраховуватись з кредиторами 745 днів.

Якщо Кпл. = 2, тоді за означеною структурою рівень оборотних активів та поточних зобов'язань буде наступним: 70% / 2 = 35% і 20% / 2 = 10%.

Грошові кошти та короткострокові фінансові вкладення – 10%, дебіторська заборгованість – 25% (35%– 10% = 25%), запаси – 64% (100% – 35% – 1%= 64%).

Середньорічні значення оборотних активів: оборотні активи – 903172 тис.грн.; грошові кошти – 90317 тис.грн.; дебіторська заборгованість – 225793 тис.грн.; запаси – 578030 тис.грн.

Розрахуємо коефіцієнти оборотності:

$$К_{ОА} = \frac{175338}{903172} = 0,19$$

$$К_{ГК} = \frac{175338}{90317} = 1{,}94$$

$$К_{ДЗ} = \frac{175338}{225793} = 0{,}78$$

$$К_{з} = \frac{175338}{578030} = 0{,}30$$

Періоди обороту елементів оборотних активів складуть:

$$ПО_{ОА} = \frac{365}{0{,}19} = 1921 \text{ днів.}$$

$$ПО_{ДЗ} = \frac{365}{0{,}78} = 468 \text{ днів.}$$

$$ПО_{з} = \frac{365}{0{,}30} = 1217 \text{ днів.}$$

Для отримання значення Кпл. = 2, склад оборотних активів повинен бути таким (табл. 3.3):

Таблиця 3.3 – Склад оборотних активів підприємства для отримання рівності Кпл. = 2

При наявності поточних зобов'язань на суму 360023 тис. грн.	При наявності поточних зобов'язань на суму 432027 тис. грн.
Оборотні активи = 360023х2=720046	Оборотні активи = 432027х2=864054
Грошові кошти = 0,1х720046=72005	Грошові кошти = 0,1х864054=86405
Дебіторська заборгованість =0,25х720046=180012	Дебіторська заборгованість =0,25х864054=216014
Запаси =0,64х720046=460829	Запаси = 0,64х864054=552995

Тоді період фінансового циклу складе:

ПФЦ2 = 468+1217-480 = 1205 днів. Період обороту коштів при Кпл.=2, буде складати 1205 днів.

Якщо Кпл. = 2,5. Тоді за означеною структурою рівень оборотних активів та поточних зобов'язань буде наступним: 70% / 2,5 = 28% і 20% / 2,5 = 8%.

Короткострокові фінансові вкладення та грошові кошти складають 8%, дебіторська заборгованість має питому вагу 28% – 8% = 20%, а запаси – 100% – 28% – 1% = 71%.

Середньорічні значення оборотних активів: оборотні активи – 1128965 тис.грн.; грошові кошти – 90317 тис.грн.; дебіторська заборгованість – 225793 тис.грн.; запаси – 801565 тис.грн.

Розрахуємо коефіцієнти оборотності:

$$К_{ОА} = \frac{175338}{1128965} = 0{,}16$$

$$К_{ГК} = \frac{175338}{90317} = 1{,}94$$

$$К_{ДЗ} = \frac{175338}{225793} = 0{,}78$$

$$К_{з} = \frac{175338}{801565} = 0{,}22$$

Для отримання значення Кпл. = 2,5 склад оборотних активів повинен бути таким (табл. 3.4):

Таблиця 3.4 – Склад оборотних активів підприємства для отримання рівності Кпл. = 2,5

При наявності поточних зобов'язань на суму 360023 тис. грн.	При наявності поточних зобов'язань на суму 432027 тис. грн.
Оборотні активи = 360023х2,5=900058	Оборотні активи = 432027х2,5=1080068
Грошові кошти = 0,08х900058=72005	Грошові кошти = 0,08х1080068=86405
Дебіторська заборгованість =0,2х900058=180012	Дебіторська заборгованість =0,2х1080068=216014
Запаси =0,71х900058=639041	Запаси = 0,71х1080068=766848

Періоди обороту елементів оборотних активів складуть:

$$ПО_{ОА} = \frac{365}{0{,}16} = 2281 \text{ днів.}$$

$$ПО_{ДЗ} = \frac{365}{0{,}78} = 468 \text{ дня.}$$

$$ПО_{з} = \frac{365}{0{,}22} = 1659 \text{ днів.}$$

Тоді період фінансового циклу складе:

ПФЦ2,5 = 468+1659-480 = 1647 днів. Період обороту коштів при Кпл.=2,5 буде складати 1647 днів.

Якщо Кпл. = 3. Тоді за означеною структурою рівень оборотних активів

та поточних зобов'язань буде наступним: 70% / 3 = 23% і 20% / 3 = 7%.

Грошові кошти – 7%, дебіторська заборгованість – 16% (23% – 7%= 16%), запаси – 76% (100% – 16% –7% – 1% = 76%).

Середньорічні значення оборотних активів: оборотні активи – 1354758 тис.грн.; грошові кошти – 94833 тис.грн.; дебіторська заборгованість – 216761 тис.грн.; запаси – 1029616 тис.грн.

Розрахуємо коефіцієнти оборотності:

$$К_{ОА} = \frac{175338}{1354758} = 0{,}13$$

$$К_{ГК} = \frac{175338}{94833} = 1{,}85$$

$$К_{ДЗ} = \frac{175338}{216761} = 0{,}81$$

$$К_{з} = \frac{175338}{1029616} = 0{,}17$$

Розрахуємо склад оборотних активів підприємства, щоб отримати рівність Кпл. = 3 (табл. 3.5).

Таблиця 3.5 – Склад оборотних активів підприємства для отримання рівності Кпл. = 3

При наявності поточних зобов'язань на суму 360023 тис. грн.	При наявності поточних зобов'язань на суму 432027 тис. грн.
Оборотні активи = 360023х3=1080069	Оборотні активи = 432027х3=1296081
Грошові кошти = 0,07х1080069=75605	Грошові кошти = 0,07х1296081=90726
Дебіторська заборгованість =0,16х1080069=172811	Дебіторська заборгованість =0,16х1296081=207373
Запаси =0,76х1080069=820852	Запаси = 0,76х1296081=985022

Періоди обороту елементів оборотних активів складуть:

$$ПО_{ОА} = \frac{365}{0{,}13} = 2808 \text{ днів.}$$

$$ПО_{ДЗ} = \frac{365}{0{,}81} = 451 \text{ днів.}$$

$$ПО_{з} = \frac{365}{0{,}17} = 2147 \text{ днів.}$$

Тоді період фінансового циклу складе:

ПФЦЗ = 451+2147-480 = 2118 дня. Період обороту коштів при Кпл.=3 буде складати 2118 дня.

Розрахувавши для кожного варіанту структури оборотних активів

значення коефіцієнта покриття і періоди фінансового циклу, можна помітити: що чим вище значення коефіцієнта покриття, тим більше тривалість фінансового циклу (табл. 3.6).

Таблиця 3.6 – Аналіз величини фінансового циклу, днів

Кпл.=1	Кпл.=1,5	Кпл.=2	Кпл.=2,5	Кпл.=3
ПВЦ1 = 260	ПВЦ1,5 = 745	ПВЦ2 = 1205	ПВЦ2,5 = 1647	ПВЦ3 = 2118

Нормативні значення коефіцієнта поточної ліквідності більш раціональні для даного підприємства. Для утворення чистих оборотних активів оборотні активи повинні бути більше короткострокових зобов'язань, тому підприємству доцільно мати поточні активи, що перевищують поточні зобов'язання в 1-1,5 рази.

Найбільш раціональною величиною оборотних активів для ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» буде від 451586 до 677379 тис. грн., а найбільш раціональною структурою оборотних активів 13% ≤ ГК ≤20%, 34% ≤ДЗ ≤ 50%, 29% ≤ З ≤ 52%.

Порівнявши фактичну структуру оборотних активів підприємства (табл. 2.11) з раціональною, можна зробити висновок, що за весь період дослідження вони недалекі один від одного (табл. 3.7).

Таблиця 3.7 – Раціональна структура оборотних активів підприємства для деяких значень коефіцієнта поточної ліквідності

Показник	Структура				
	1	1,5	2	2,5	3
Питома вага у складі оборотних активів,%:					
- запасів, в т.ч. готової продукції	30	52	64	71	76
- дебіторської заборгованості	50	34	25	20	16
- грошових коштів	20	13	10	8	7
Оборотність оборотних активів (обороти), з них:					
- запасів	1,34	0,49	0,30	0,22	0,17
- дебіторської заборгованості	0,78	0,76	0,78	0,78	0,81
- грошових коштів	1,94	1,99	1,94	1,94	1,85
- поточної заборгованості	0,76	0,76	0,76	0,76	0,76
Період обороту оборотних активів (дні), з них:					
- запасів	272	745	1217	1659	2147
- дебіторської заборгованості	468	480	468	468	451
Період операційного циклу, дні	740	1965	1685	2127	2598
Період фінансового циклу, дні	260	745	1205	1647	2118

У фактичній структурі оборотних коштів підприємства у 2022 р. питома вага запасів складає 38%, тобто перевищує раціональний показник на 8%, питома вага дебіторської заборгованості – 56%, тобто на 6% більше раціонального показника, питома вага грошей – 2%, в межах рекомендованого.

Оптимізація структури оборотних активів є важливим інструментом для підтримки конкурентоспроможності підприємства. Ключовим аспектом у формуванні стратегії оптимізації оборотного капіталу є визначення правильної частки кожного елемента (наприклад, дебіторської заборгованості, запасів, готівки тощо) відповідно до стратегічних цілей підприємства. Цей підхід дозволяє підприємству досягти балансу між задоволенням потреб ринку, збереженням ліквідності та забезпеченням стабільності фінансових потоків.

3.3 Удосконалення механізму управління основними засобами підприємства

Підвищення ефективності управління основними виробничими засобами потребує розробки організаційно-економічного механізму.

Управління основними виробничими засобами підприємства, на нашу думку, має бути спрямоване на вирішення таких завдань [69]:

– скорочення витрат часу на виконання замовлень;

– підвищення якості продукції;

– розширення спектру інноваційної продукції, яку може виготовити промислове підприємство;

– рівномірне завантаження устаткування протягом року та доби;

– випуск продукції вчасно в обумовлені терміни;

– зменшення технологічних відходів;

– випуск інноваційних видів продукції, що дасть змогу отримати конкурентні переваги та задовольнити потреби замовників;

– збільшення прибутковості власного капіталу підприємства.

Наявність на балансі підприємства основних засобів, які не використовуються, може бути серйозною проблемою для його фінансової ефективності. Це веде до збільшення витрат на утримання, обслуговування та амортизацію таких активів, що в результаті знижує чистий прибуток. Така ситуація виникає через невиправдане зростання витрат виробництва, оскільки компанія витрачає ресурси на активи, які не приносять доходу [70].

Управління основними засобами підприємства включає такі основні елементи:

– вимірювання, що має на меті розроблення показників ефективності та встановлення цілей для її підвищення;

– оцінка – полягає в порівнянні фактичної ефективності на підприємстві з її цілями та виявлення розбіжностей;

– вплив прийняття рішень із метою підвищення ефективності виробництва, тобто за кожною виявленою розбіжністю розробляються рішення для наближення фактичного значення показника до цільового;

– моніторинг – передбачає контроль виконання рішень і збір інформації, яка необхідна для подальшого вимірювання ефективності виробництва.

Так, сучасні підходи до управління ефективністю орієнтуються на цільову ефективність, яка вказує на ступінь досягнення поставлених цілей виробничою системою. Це дозволяє підприємствам оцінювати, наскільки вони виконують заплановані завдання і чи здатні досягти бажаних результатів. Однак, крім цільової ефективності, існують й інші види ефективності, які можуть бути корисні на різних етапах вимірювання та оцінки [71].

У діяльності сучасних підприємств, виходячи з сучасних підходів, використовуються такі методи управління ефективністю виробництва:

– пропорційно-збалансована система показників;

– ключові індикатори видів ефективності;

– програмно-цільове управління;

– повне управління продуктивністю;

–ABC/ABM-метод – процесно-орієнтований аналіз і системне управління;

– концепція економічної доданої вартості;

– бенчмаркінг.

Формування організаційно-економічного механізму управління основними виробничими засобами підприємств тісно пов’язане з політичними та соціальними умовами, що визначаються в суспільстві. Цей процес є результатом комплексного впливу як внутрішніх факторів підприємства, так і зовнішнього середовища, зокрема, економічної політики держави.

У розвинених країнах досвід показує, що роль держави в управлінні виробничими засобами є визначальною. Держава повинна формувати ефективну науково-промислову політику, визначати стратегічні пріоритети та розробляти механізми їх реалізації. Це включає в себе фокус на технологічне відновлення виробництва, що є основою для зростання конкурентоспроможності підприємств. Важливим аспектом є підвищення рівня знань і кваліфікації персоналу, адже саме висококваліфіковані кадри здатні забезпечити успішну реалізацію інновацій і адаптацію до змін на ринку.

Державна політика також повинна орієнтуватися на задоволення потреб ринку у продукції високого науково-технічного рівня. Це вимагає інтеграції інноваційних технологій в процеси виробництва, що сприяє підвищенню ефективності та стійкості підприємств у конкурентному середовищі.

Для реалізації цих цілей організаційно-економічний механізм представлено у вигляді підсистем: організаційно-управлінської (відображає керовану та керуючу підсистеми управління), методологічної (визначає підходи, принципи та функції управління), результативної (вказує на взаємозв’язок між результатами управління основними виробничими засобами та господарської діяльності підприємств у частині досягнення мети) і забезпечувальної (визначає вихідні параметри, що впливають на вибір методів та інструментів управління основними виробничими засобами завдяки наявному забезпеченню). Окрім того, запропоновано систематизацію інструментів управління основними виробничими засобами відповідно до методів і завдань управління у частині впливу на параметри

структури, стану чи використання основних виробничих засобів підприємства [72].

Запропонована структура організаційно-економічного механізму управління основними виробничими засобами дозволяє реалізувати принципи та підходи, виконувати функції, застосовувати методи та обирати інструменти управління ними таким чином, щоб забезпечити реалізацію загальних цілей діяльності та підвищення показників її результативності з урахуванням наявних ресурсів.

Модель управління ефективністю використання основних засобів представлено на рис. 3.2.

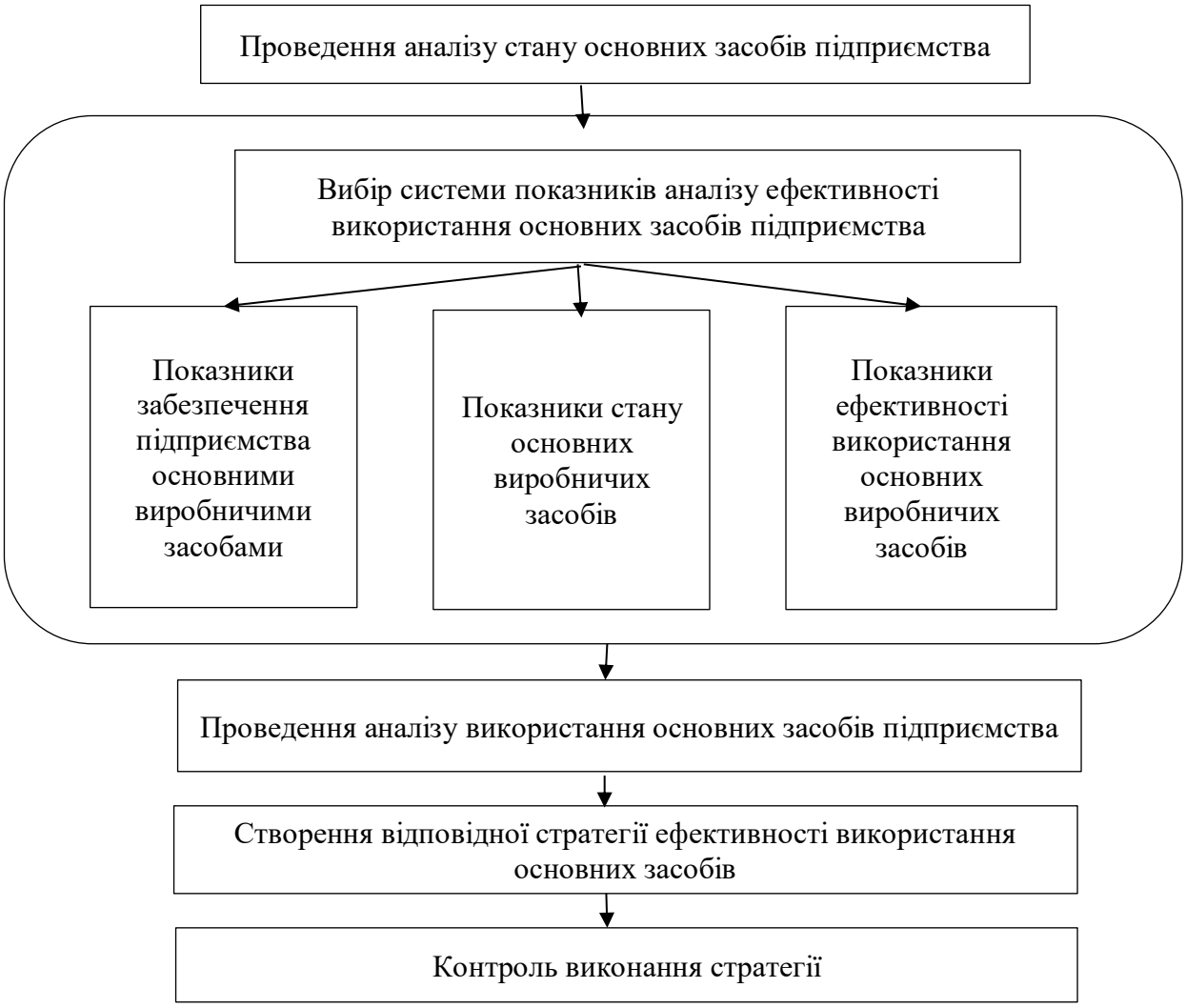

Рисунок 3.2 – Модель управління ефективністю використання основних засобів на підприємстві ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод»

Головним завданням удосконалення управління основними виробничими засобами підприємства є забезпечення збалансованої взаємодії між науковим, технічним і виробничим потенціалами. Це передбачає не лише оптимальне використання наявних ресурсів, а й активне впровадження інновацій, що сприяють підвищенню ефективності виробничих процесів [73].

Системне управління має здійснюватися на засадах планування з дотриманням ряду принципів, зокрема:

– системність – при дотриманні цього принципу має враховуватись взаємозв'язок і взаємодія всіх складових елементів і компонентів підприємства і його зв'язки з зовнішніми об'єктами;

– необхідна участь у плановому процесі всіх взаємодіючих об'єктів залежно від масштабів діяльності;

– безперервність – планувати роботу так, щоб вона здійснювалася постійно і безперервно, тобто послідовно одна за одною;

– гнучкість – дотримання цього принципу дозволяє вносити зміни в напрямок планових робіт з урахуванням виникнення внутрішнього і зовнішнього впливу; значна гнучкість планування може досягатися наявністю різного виду ресурсів;

– достатня значимість – планові роботи повинні бути поставлені відповідно до визначених цілей і завдань управління;

– необхідна трудомісткість – трудомісткість планових робіт повинна бути сумірною з цілями і завданнями управління;

– реальність – планові роботи для потреб управління повинні бути реально здійсненими забезпеченими ресурсами;

– конкретність – всі планові роботи повинні бути сформульовані чітко, дохідливо і конкретно;

– адресність і відповідальність – форма планів повинна передбачати адресну регламентацію відповідальних осіб і виконавців кожного із заходів;

– контрольованість – планові роботи повинні передбачати можливість простого, наочного та ефективного контролю їх виконання, а також можливість коректування відхилень від запланованих заходів [74].

Реалізація системного управління вимагає чіткого визначення потенційних можливостей підприємства, враховуючи його стратегічні цілі, тактику досягнення цих цілей, а також необхідність адаптації до змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі. Всі ці аспекти повинні бути враховані при розробці перспективних і поточних планів підприємства, що допомагає забезпечити ефективне використання ресурсів і досягнення поставлених завдань.

Впровадження системного управління не лише оптимізує внутрішні процеси підприємства, але й дає суттєві конкурентні переваги на ринку. Серед основних переваг можна виділити:

1. Задоволення вимог інвесторів і полегшення доступу до ринку капіталів – система управління дозволяє підприємству демонструвати стабільність, надійність і прозорість, що привертає інвесторів і спрощує залучення фінансування.

2. Збільшення частки ринку та покращення іміджу – підвищення ефективності та впровадження інновацій покращують репутацію підприємства, що позитивно впливає на конкурентоспроможність.

3. Вдосконалення управління витратами – завдяки системному підходу можна точніше контролювати витрати на всіх етапах виробничого процесу, що сприяє зниженню витрат і підвищенню рентабельності.

4.Економія ресурсів – ефективне використання сировини, матеріалів, електроенергії знижує витрати і робить виробництво більш екологічним.

5. Створення сприятливих умов для економічних рішень – інтеграція управлінських систем дає можливість швидше реагувати на зміни в економічному середовищі та приймати ефективні стратегічні рішення.

6. Розширення доступу до закордонних ринків – системне управління допомагає оптимізувати процеси, що полегшує вихід на нові ринки, у тому числі міжнародні.

Системне управління є важливим інструментом для підвищення ефективності використання основних виробничих засобів підприємства. Воно дозволяє не лише оптимізувати їх застосування, а й створювати умови для реалізації інноваційних заходів, що в кінцевому підсумку підвищує конкурентоспроможність підприємства на ринку. Підхід, заснований на ретельному аналізі ефективності діяльності, забезпечує можливість своєчасно реагувати на зміни, вдосконалювати процеси та приймати обґрунтовані управлінські рішення для досягнення сталого економічного росту.

Висновки до розділу 3

Підвищення ефективності використання активів підприємства, як оборотних, так і необоротних, є важливим аспектом управління, оскільки безпосередньо впливає на фінансові результати і конкурентоспроможність.

Зовнішні фактори, як-от економічні умови, зміни на ринку, конкуренція, політичні чи регуляторні зміни, не залежать від підприємства і можуть мати значний вплив на ефективність використання активів. Наприклад, інфляція, коливання валютних курсів чи зміни в законодавстві можуть вимагати адаптації бізнес-стратегій для збереження ефективності.

Внутрішні фактори – це ті, на які підприємство має безпосередній вплив. До них відносяться: оптимізація внутрішніх процесів, вдосконалення управління запасами, покращення технологічних і виробничих процесів, ефективне управління персоналом та інвестиціями. Підприємство може активним чином управляти своїми оборотними активами, зокрема шляхом прискорення їх оборотності, що дозволить збільшити ліквідність і зменшити потребу в додаткових фінансових ресурсах.

У випадку з оборотними коштами, оптимізація цього процесу дозволяє

підприємству не тільки оперативно використовувати свої ресурси, але й мінімізувати фінансові ризики, що пов’язані з відволіканням коштів на довготривалі цикли.Оптимальність структури оборотних коштів виступає однією з найважливіших умов забезпечення інноваційного розвитку підприємства, поліпшення можливості підприємства створювати нові продукти або модифікувати старі згідно з сучасними потребами замовників.

Ми розглянули управління структурою оборотних активів на основі функціональної моделі оптимізації структури капіталу.

Оптимізація структури оборотних активів передбачає такий вид співвідношення елементів оборотного капіталу, який би усував проблеми з платоспроможністю на основі рекомендованих критеріїв (нормативів). У зв’язку з цим даний процес можна віднести до факторів, які здійснюють вплив на стратегічну поведінку підприємства.

Найбільш раціональною величиною оборотних активів для ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» буде від 451586 до 677379 тис. грн., а найбільш раціональною структурою оборотних активів $13\% \leq ГК \leq 20\%$, $34\% \leq ДЗ \leq 50\%$, $29\% \leq З \leq 52\%$.

Управління ефективністю використання основних засобів є важливим аспектом, що безпосередньо впливає на конкурентоспроможність підприємства. Для забезпечення інноваційної активності та швидкої адаптації до змінюваних економічних умов необхідно систематично оцінювати стан основних засобів і розробляти стратегії управління їх використанням.

Модель управління ефективністю використання основних засобів, яка пропонується, включає кілька етапів: оцінка стану основних засобів, розробка стратегії, коригування її за необхідності. Вона дозволяє не лише оцінити поточну ситуацію на підприємстві, але й ефективно реагувати на зміни, що виникають, гарантуючи тим самим максимальну ефективність використання активів підприємства для підтримки його інноваційної діяльності.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі магістра наведені теоретичні узагальнення та вирішення практичних завдань, які полягають у подальшому розвитку теоретико-методичних положень та розробці практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності управління активами підприємства ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод». Загальні висновки, одержані в результаті дослідження, зводяться до такого.

Управління активами підприємства є ключовим аспектом ефективного функціонування будь-якої організації. Воно передбачає не лише формування активів із різних джерел (власний капітал, кредити, позики), а й забезпечення їх оптимального використання в процесі виробництва та інших господарських операцій. Це дозволяє підприємству досягати високих фінансових результатів, забезпечувати стабільність і конкурентоспроможність на ринку.

Проведений аналіз результатів господарської діяльності ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» за 2020-2022 рр. дозволяє виділити наступне:

– спостерігається поступове зменшення показників виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» за 2020 – 2022 рр. Так, показник чистого доходу від реалізації продукції свідчит про зменшення у 2021 р. порівняно з 2020 р. на 27,22%, у 2022 р. порівняно з 2021р. – на 93,98%. Показник собівартості реалізованої продукції у 2021 р. порівняно з 2020 р. – зменшення на 28,33%, у 2022 р. порівняно з 2021 р. зменшення на 94,42%. Показники валового прибутку зменшились у 2021 р. порівняно з 2020 р. – на 18,3%, у 2022 р. порівняно з 2021 р. – на 90,88%. За цей період операційні витрати зросли на 274,42%. Як наслідок, фінансовий результат від операційної діяльності підприємства у 2022 рр. – збиток у розмірі 93399 тис. грн. Фінансовим результатом діяльності підприємства у 2020-2021 рр. є прибуток – 48092 тис. грн. та 80628 тис. грн. відповідно, у 2022 р. внаслідок військових дій та окупації території, підприємство отримало збиток у

розмірі 168616 тис. грн.;

– господарська діяльність підприємства має стійку негативну тенденцію, оскільки грошові потоки – і позитивний і негативний змінюються рівномірно за тенденцією зменшення. Чистий грошовий потік за період, що аналізується, має від'ємне значення у 2020-2022 рр, що свідчить про недостачу поточних надходжень для здійснення платежів і підприємство має залучати позиковий капітал і знижувати свою платоспроможність;

– у 2022 р. підприємство має рентабельність за основним показником – рентабельності продукції у розмірі 23,31% та рентабельність операційної діяльності у розмірі 8,61%. За 2022 рр., оскільки у підприємства показник чистого прибутку мав від'ємне значення, підприємство мало збитковість. Слід відзначити, що показники збитковості підприємства у 2022 р. порівняно з 2020-2021 р. мають тенденцію до збільшення. Можна стверджувати про наявність стійкої негативної тенденції до зниження показників рентабельності підприємства за досліджуваний період і про значне погіршення ситуації у 2022р.;

– наявність темпів падіння майна підприємства за період, що аналізується. Зокрема, темп падіння активів підприємства у 2021 р. порівняно з 2020 р. становить 93,84%, у 2022 р. порівняно з 2022 р. – 79,34%. Це свідчить про негативну характеристику результатів господарської діяльності підприємства ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод», що може спричинити зниження його платоспроможності;

– частка необоротних активів у майні підприємства майже вдвічі більше частки оборотних активів (72,45% і 27,55% відповідно у 2022 р.). Частка основних засобів у майні підприємства у 2022 р. становить 64,81%, що на 14,73 відсоткових пунктів більше ніж у 2021р. Частка основних засобів у необоротних активах підприємства є досить високою і становить 89,45% у 2022 р., що на 0,52 відсоткових пункти більше ніж у 2021 р. До негативних тенденцій можна віднести зменшення частки оборотних виробничих фондів в оборотних активах з 45,29% до 22,78% у 2022 р. порівняно з 2021 р. До негативних

тенденцій можна віднести значну частку фондів обігу в оборотних активах підприємства (57,32% у 2020 р.; 54,71% у 2021 р.; 77,22% у 2022 р.), проте, цей показник поступово збільшується. До негативних тенденцій можна віднести значну частку поточної дебіторської заборгованості, яка поступово збільшується – 24,52% у 2020 р.; 28,79% у 2021 р.; 56,12% у 2022 р. До негативних тенденцій також можна віднести незначну частку грошових коштів і поточних фінансових інвестицій як високоліквідних активів у майні і в оборотних активах підприємства, яка стрімко знижується (з 2,49% у 2020 р. до 0,59% у 2022 р.);

– показники ефективності використання основних засобів досліджуваного підприємства за 2020-2022 рр. змінюються за тенденцією до зменшення. Показник фондовіддачі ілюструє значне зниження з 4,19 у 2020 р. до 0,17 у 2022 р., оскільки темп падіння вартості реалізованої продукції значно більший, ніж темп падіння вартості основних засобів. Відповідно, показник фондоємності має тенденцію до зростання – 0,24 у 2020 р. і 6,06 у 2022 р. Показник фондоозброєності збільшився у 2021 р. порівняно з 2020 р. на 65,98 грн./чол. та на 153,48 грн/чол. у 2022 р. порівняно з 2021 р. Це пов’язано з переважаючими темпами падіння вартості основних засобів порівнянно з темпами падіння чисельності працівників. Показник фондорентабельності у 2022 р. має катастрофічне низьке значення на рівні 0,03, що на 0,32 менше показника 2021 р. Коефіцієнт амортизаційної віддачі у 2022 р. зменшився на 3,20 пункти порівняно з 2021 р.;

– за результатами факторного аналізу було встановлено, що у звітному 2022 р. порівняно з базовим 2020 р. чистий дохід від реалізації продукції зменшився на 3828110 тис. грн., або 95,62%. Ця зміна відбулась під впливом таких факторів. У результаті зниження середньорічної вартості майна на 562756 тис. грн., що становить 25,56%, чистий дохід зменшився на 1023113,34 тис. грн. Водночас за рахунок зниження ресурсовіддачі на 1,711 грн. (94,11%), чистий дохід зменшився на 2804996,66 тис. грн. Таким чином, головним фактором

зменшення чистого доходу від реалізації продукції стало зниження ресурсовіддачі;

– показники комплексного оцінювання дебіторської заборгованості ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» мають переважно негативну динаміку. Так, коефіцієнт обертання дебіторської заборгованості зменшився з 14,09 у 2020 р. до 0,69 у 2022 р., а тривалість одного обороту дебіторської заборгованості збільшилась з 26 днів до 520 днів відповідно. Така динаміка пояснюється випереджальним зростанням середньорічної величини дебіторської заборгованості порівняно із зростанням чистого доходу від реалізації продукції. Частка дебіторської заборгованості в майні збільшилась з 12,90% у 2020 р. до 15,46% у 2022 р., а частка дебіторської заборгованості в оборотних активах – з 24,52% до 56,12% відповідно. Показник, який характеризує відношення дебіторської заборгованості до чистого доходу від реалізації продукції неприпустимо високий і становить 144,54% у 2022 р., що є ознакою катастрофічного стану розрахунків із дебіторами. У результаті випереджального зростання величини дебіторської заборгованості порівняно із зростанням величини кредиторської заборгованості, коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості збільшився з 0,47 у 2020 р. до 1,09 у 2022 р. (за оптимального рівня близько 1). Якщо у 2020 р. на 1 грн. кредиторської заборгованості припадало 0,47 грн. дебіторської заборгованості, то у 2021 р. – 0,58 грн., у 2022 р. – 1,09 грн. Отже, для підприємства залишаються актуальними питання поліпшення стану платіжно-розрахункових відносин;

– стрибкоподібні зміни показників власного капіталу у 2020-2022 рр., показник має значення у 2020 р. у розмірі 951085 тис. грн., у 2021 р. відбулось зростання цього показника на 9,14% і стновило 1038057 тис. грн. і зменшення у 2022 р. на 4,25% порівняно з 2021 р. Водночас відбувається незначне збільшення довгострокових зобов'язань підприємства – з 126913 тис. грн. у 2020 р. до 131042 тис. грн. у 2021-2022 рр., тобто на 3,25%. Величина поточних зобов'язань підприємства значно знизилась з 1124106 тис. грн. у 2020 р. до

897247 тис. грн. у 2021 р., тобто на 20,18%, і до 514318 тис. грн. у 2022 р., що на 42,68% менше 2021 р. Дану тенденцію можна вважати негативною, оскільки відбувається незначне зростання величини власного капіталу, з одночасним збільшенням величини позикового капіталу підприємства;

– у структурі пасивів підприємства значно збільшилась частка власного капіталу і склала у 2022 р. 60,63%, незначно зросла частка довгострокових зобов'язань – з 5,76% у 2020 р. до 8,00% у 2022 р., частка поточних зобов'язань значно знизилась і становить 51,05% у 2020 р. та 31,37% у 2022 р.;

– баланс ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» не можна вважати ліквідним, оскільки за період, що аналізується, перше, друге та четверте співвідношення груп активів і пасивів не відповідають умовам ліквідності. Дослідження співвідношень активів і зобов'язань свідчить про те, що підприємство не виконує нормативні умови платоспроможності;

– показники ліквідності підприємства мають значення менше нормативного за весь період дослідження. Це означає, що підприємство не має можливості розраховуватись за своїми поточними зобов'язаннями за допомогою готівки і грошових коштів на рахунках в банку. Отже, підприємство не можна вважати абсолютно платоспроможним.

Будь-яке підприємство вносить оборотний капітал лише у високоліквідні активи з метою на зниження випадкового ризику та отримання максимального ефективного прибутку. Аналізуючи активи як об'єкт управління, потрібно розглянути важливі їх окремі складові частини. Зокрема потрібно виділити необоротні активи, які є меншою рухливою складовою капіталу суб'єкта підприємства, ефективна різниця якої полягає в максимальному використанні в русі виробництва і надлишковій амортизації і на протязі часу окремого операційного циклу.

Максимально при управлінні оборотними активами слід віднести ефекти і недоліки їх у відношенні їх з необоротними активами.

Оптимальність структури оборотних активів виступає однією з найважливіших умов забезпечення інноваційного розвитку підприємства,

поліпшення можливості підприємства створювати нові продукти або модифікувати старі згідно з сучасними потребами замовників.

Ми розглянули управління структурою оборотних активів на основі функціональної моделі оптимізації структури капіталу.

Оптимізація структури оборотних активів передбачає такий вид співвідношення елементів оборотного капіталу, який би усував проблеми з платоспроможністю на основі рекомендованих критеріїв (нормативів). У зв'язку з цим даний процес можна віднести до факторів, які здійснюють вплив на стратегічну поведінку підприємства.

Нами виявлено, що найбільш раціональною величиною оборотних активів для ПрАТ«Пологівський олійно-екстракційний завод» буде від 451586 до 677379 тис. грн., а найбільш раціональною структурою оборотних активів $13\% \leq ГК \leq 20\%$, $34\% \leq ДЗ \leq 50\%$, $29\% \leq З \leq 52\%$.

Сучасні підходи до управління ефективністю підприємства орієнтовані на досягнення конкретних виробничих цілей, що визначаються на основі цільової ефективності виробництва. Цей підхід дозволяє оцінювати, наскільки успішно виробнича система справляється з поставленими завданнями, а також сприяє адаптації підприємства до змінних умов ринку та технологічних вимог. Однак, поряд із цільовою ефективністю, важливо використовувати й інші критерії для більш повного вимірювання результатів діяльності, таких як економічна, фінансова та технічна ефективність, що дозволяє здійснювати комплексну оцінку.

Впровадження організаційно-економічного механізму управління основними виробничими засобами дає підприємствам можливість оптимізувати використання ресурсів та вдосконалити управлінські практики. На основі результатів аналізу діяльності підприємства можна формувати рекомендації щодо вдосконалення процесів управління основними виробничими засобами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Петруня Н. В. Концептуальні підходи до визначення сутності активів підприємства. *Облік і фінанси АПК : освітній портал*. URL: https://magazine.faaf.org.ua/konceptualni-pidhodi-do-viznachennya-sutnosti-aktiviv-pidpriemstv.html (дата звернення 26.08.2024).

2. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. №73. Дата оновлення: 03.01.2024. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text (дата звернення 28.08.2024).

3. Бланк И. А. Управление активами и капиталом предприятия. Київ : Ника – центр, Эльга, 2003. 448 с.

4. Фаріон І. Д., Урбан Н. М. Економічна суть і особливості функціонування активів. *Наукові записки Ужгородського національного університету*. Ужгород, 2004. № 13. ч. 1. С.70-72.

5. Фінансовий менеджмент : підручник / А. М. Поддєрьогін, Н. Д. Бабяк М. Д. Білик та ін. ; кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 2-ге вид., перероб. Київ : КНЕУ, 2017. 534 с.

6. Поліщук М. П., Михайленко П. П. Основи підприємницької діяльності : навч. посіб. Житомир : ЖІТІ, 2008. 172 с.

7. Коваленко Л. О., Ремньова Л. М. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. 3-тє вид. випр. і доп. Київ : Знання, 2008. 483 с.

8. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : Знання, 2012. 815 с.

9. Склабінська А. І., Дражниця С. А., Федорук Л. Д. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Львів : «Новий Світ-2000», 2013. 342 с.

10. Федько К. А., Пріб В. І. Податкова система України : термінологія і формулювання основних положень : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2007. 319 с.

11. Великий енциклопедичний словник. URL : http://dic.academic.ua/dic.nsf/enc3p/50262 (дата звернення 08.08.2024).

12. Лотюк М. В. Управління активами підприємства. *Причорноморські економічні студії.* Одеса, 2017. №1 (14). С. 62-66.

13. Причепа І. В., Кравець Н. В. Теоретичні засади управління активами підприємства. *Економічний простір*. Дніпро, 2012. № 60. С. 249–257.

14. Петруня Н. В. Класифікація активів підприємств з урахуванням міжнародних стандартів фінансової звітності. *Збірник наукових праць Національного університету державної податковоїслужби України*. Ірпінь, 2010. № 1. с. 235-242. URL: http://lib.osau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1339/1/28_2010_Smyrnova.pdf (дата звернення 15.09.2024).

15. Камінська І. М., Дорош В. Ю., Ковальчук А. Ю. Активи підприємства : морфологічний аналіз категорії, склад та класифікація. *Економічний форум.* 2019. №3. С. 136-143.

16. Скоробогатова В. В. Сутність категорії «активи»: аналіз наукових джерел. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. Житомир, 2011. № 3 (21). Ч. 2. С. 338–348.

17. Фінансовий менеджмент : підручник ; кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А.М. Поддерьогін. Київ : КНЕУ, 2008. 536 с.

18. Швець Ю. О., Скворцова А. В. Управління оборотними активами підприємств. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент.* Одеса, 2015. Вип. 13. С. 127-130.

19. Ярошевич Н. Б. Фінанси підприємства : навч. посіб. Київ : Видавництво «Знання», 2012. 341 с.

20. Natorina A. Online retailers’ management system of marketing commodity policy. Economic journal XXI. 2018. № 174(9-10). pp. 69-72.

21. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент : підручник ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. 2-ге вид., стер. Київ : Знання, 2013. 375 с.

22. Економіка підприємництва: підручник ; за ред. д.е.н., проф. Л. В. Фролової. Одеса : Бондаренко М.О. 2020. 708 с.

23. Голубко А. І. Управління оборотними активами підприємства. Матеріали XLVII науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, м. Вінниця, 14-23 березня 2018 р. Вінниця, 2018. URL : https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fm/all-fm-2018/paper/view/4521 (дата звернення 08.11.2024).

24. Бабій О. М., Койнак В. В. Сучасні проблеми та перспективи управління активами підприємств. *Економіка та суспільство. Серія. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність.* Мукачево, 2024. Вип. 59. С. URL : https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/issue/view/59 (дата звернення 16.11.2024).

25. Бурка О. Ефективне управління активами підприємства та їхній вплив на структуру фінансових ресурсів підприємства. *Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах* : матеріали IX міжнар. наук.-практ. конф., м. Тернопіль, 03 листопада 2020 р. Тернопіль, 2020. С. 31-34.

26. Волощук Л. О., Кірсанова В. В., Філиппова С. В. Аналітичні інструменти управління інноваційним розвитком промислового підприємства : монографія. Одеса: ФОП Бондаренко М.О. 2014. 180 с.

27. Giroud A., Giroud A., Jindra B., Marek P. Heterogeneous FDI in transition economies – a novel approach to assess the developmental impact of backward linkages. *World Development*. 2017. Vol. 7. № 10. P. 2206-2220.

28. Фролова Л. В., Кравченко О. С. Тренінг з економіки підприємства : навч.-метод. посіб. Київ : Кондор-Видавництво. 2013. 154 с.

29. Сєрік Ю. В. Управління оборотними активами підприємства. *Менеджмент, теорія та практика*. Чернігів, 2013. № 4. С. 70 –75.

30. Перевозова І. В., Татчин С. Г. Алгоритм управління оборотними активами промислових підприємств. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія Економічна.* Львів, 2020. Т.7. С. 55-60.

31. Олійник Л. В. Сучасні підходи до ефективного управління ресурсами та активами підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки.* Хмельницький, 2012. № 4. Т. 2. С. 206-209.

32. Мельник М. І. Формування бізнес-середовища України в умовах інституційних трансформацій : монографія. Львів : Вид-во ІРД НАН України, 2012. 568 с.

33. Колодяжна К. С. Управління оборотними коштами торговельних підприємств в сучасних умовах. *Актуальні проблеми економіки*. Київ, 2015. № 19. С. 89-96.

34. Петченко М. В. Методичний підхід до адаптивного управління оборотними коштами підприємств машинобудування. *Ефективна економіка*. 2017. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2017_2_34 (дата звернення 30.08.2024).

35. Брагіна О. С., Романовський В. О. Аналіз стану активів підприємства. *Економіка: реалії часу*. Одеса, 2021. № 5 (57). С. 13-22. URL : https://economics.net.ua/files/archive/2021/No5/13.pdf (дата звернення 10.09.2024).

36. Стоянова О.Г. Методологічні основи управління оборотними активами підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. Київ, 2014. № 7. с. 7–16.

37. Popova, N., Kataiev, A., Nevertii, A., Kryvoruchko, O., Skrynkovskyy, R. Marketing aspects of innovative development of business organizations in the sphere of production, trade, transport, and logistics in VUCA conditions. Estudios de Economia Aplicada. 2021. 38(3). P. 1–14

38. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 566 с.

39. Фінансовий менеджмент : підручник / М. І. Крупка та ін. ; за ред. д-ра екон. наук, проф. М. І. Крупки. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. 438 с.

40. Єгорова О. В., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник Ю. М. Економічний аналіз : навч. посіб. Полтава : РВВД ПДАА, 2018. 290 с.

41. Абрамчук М. Ю., Гуменна Ю. Г., Тютюник І. В., Рубанов П. М. Фінансовий облік : конспект лекцій. Суми : Сумський державний університет, 2018. 395 с.

42. Кривов'язюк І. В. Антикризове управління підприємством : навч. посіб. 3-тє видання, доповн. і переробл. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 396 с.

43. Лисевич С. Г., Д'яченко К. О. Оцінка стану активів підприємства та управління ними. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Серія: Економічні науки*. Полтава, 2013. Вип. 1 (6). Т. 2. С. 206-210.

44. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / Ситник Н. С., Стасишин А. В., Гукалюк А. Ф., Західна О. Р., Сич О. А., Шушкова Ю. В. ; за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 845 с.

45. Єпіфанова І. Ю., Джеджула В. В. Фінансовий аналіз та звітність : практикум. Вінниця : ВНТУ, 2017. 143 с.

46. Юрчишена Л. В., Кречко О. С. Макроекономічний аналіз фінансування оборотних активів промислових підприємств України. *Бізнес Інформ*. Харків, 2020. № 11. С. 337–346. URL ://doi.org/10.32983/2222– 4459–2020–11–337–346 (дата звернення 26.09.2024).

47. Мамонтова Н. А., Іщук О. С. Взаємозв'язок коефіцієнтів ліквідності та модель їх оптимізації. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. Острог, 2016. № 3 (31). С. 37–41.

48. Шушкова Ю. В., Шутко А. М., Баськова Ю. С. Аналіз стану та структури активів вітчизняних підприємств. *Young Scientist. Економічні науки.* 2021. №11 (99). С. 415-421.

49. Бурдонос Л. І., Виноградня В. М. Управління активами підприємства в сучасних умовах. *Innovative Development in the Global Science :* proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Conference, Boston, June 26-28, 2023. Boston, USA. pp. 37-43.

50. Грінченко Р. В. Концептуальні засади управління діяльністю підприємств як складова формування їх конкурентоспроможності. Теоретичні, методологічні та практичні аспекти конкурентоспроможності підприємств : монографія ; за заг. ред. О. Г. Янкового. Одеса : Атлант, 2017. С. 139-149.

51. Шпак Н. З., Рудницька О. М. Система управління капіталом підприємства. *Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України*. Львів, 2010. № 10. С. 257-261.

52. Череп А. В., Томарева-Патлахова В. В., Кабанова О. О. Формування ефективної системи управління підприємствами. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. Хмельницький, 2021. № 6 (2). С. 280-286. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2021_6%282%29__48 (дата звернення 02.09.2024).

53. Чорна О. М., Мацнєва О. О. Економічний зміст та проблематика управління капіталом підприємства реального сектору економіки в Україні. *Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції.* Сімферополь, 2013. № 2. С. 48-56.

54. Моделі і методи прийняття управлінських рішень в стратегічному плануванні фінансової діяльності підприємств виробничої сфери : навч. посіб. / О. С. Балан, С. В. Філиппова, М. А. Юдін та ін. Одеса : ОНПУ, ФОП Бондаренко М.О. 2016. 130 с.

55. Константюк Н. І. Базові аспекти ефективного управління фінансами підприємства. *Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах* : матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф., м. Тернопіль, 2020 р. Тернопіль, 2020. С. 50-51.

56. Каціман С. О., Шаманська О. І. Вдосконалення системи управління активами підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки. Серія «Економіка та управління підприємствами».* Миколаїв, 2017. Вип. 20. С. 357-361.

57. Гринько Т.В. Стратегія як інструмент антикризового управління на підприємстві. *Економіст*. 2013. № 8. С. 51-53.

58. Джеджула В.В., Єпіфанова І.Ю., Оранська Н.О. Оцінювання ефективності антикризового управління підприємством за умов інноваційного розвитку. *Інвестиції: практика та досвід*. Київ, 2017. № 11. С. 10-14.

59. Константюк Н., Дзодз І. Управління фінансовими результатами діяльності підприємства з метою оптимізації структури капіталу. *Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Тернопіль, 22-24 вересня 2016 р. Тернопіль, 2016. С. 83-85.

60. Мамонтова Н. А. Новітні підходи до визначення вартості нематеріальних активів. *Актуальні проблеми економіки*. Київ, 2010. № 5. С. 228–235.

61. Чемчикаленко Р. А., Майборода О. Є., Люткіна А. В. Оцінка ефективності управління активами та пасивами підприємства. *Економіка і суспільство*. Одеса, 2017. Вип. №11. С. 485-489. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/11_ukr/78.pdf (дата звернення 15.10.2024).

62. Коваленко О. В., Отечко Ю. С. Підвищення ефективності формування і використання оборотного капіталу підприємства. *Інфраструктура ринку*. Одеса, 2016. Вип. 1. С. 133–139.

63. Кучменко В. О. Управління структурою оборотних активів на основі функціональної моделі оптимізації структури капіталу. *Економічний вісник університету*. Переяслав, 2017. Вип. 35(1). С. 46–53.

64. Жук О.С. Оцінка стану та структури активів підприємства. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. Острог, 2016. Вип. 3(31). С. 16–20.

65. Keller R. Unternehmenssanierung: aussergerichtliche Sanierung und gerichtliche Sanierung. Berlin: Verl. Neue Wirtschafts-Briefe, 2019.

66. Бровко Л. І., Юрченко А. А., Королькова Т. В. Оптимізація оборотних активів та їх вплив на діяльність підприємства. *Інвестиції : практика та досвід.* Київ, 2021. №2. С. 16-22.

67. Кодацький В. П. Шляхи ефективного управління оборотними активами промислових підприємств. *Актуальні проблеми економіки*. Київ, 2010. № 4. С. 271-274.

68. Рудь І. Ю., Позняк О. В. Управління оборотними активами підприємства. *Інфраструктура ринку. Серія «Гроші, фінанси і кредит».* Одеса, 2018. Вип. 25. С. 759-764.

69. Омельченко Л. С., Піскульова І. В. Аналіз стратегій управління оборотними активами промислових підприємств. *Економіка: реалії часу.* 2015. № 3. С. 178–183.

70. Andre´ F. Perold, George Gund. The Capital Asset Pricing Model. Journal of Economic Perspectives. 2004. Volume 18. Number 3. P. 3–24.

71. Олійник Т. О., Мірошниченко О. В. Основні напрями підвищення ефективності управління активами. *Інвестиції: практика та досвід.* Київ, 2014. № 21. С. 73–77.

72. Константюк Н., Когут І. Основні аспекти управління активами підприємства. *Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Тернопіль, 22-24 вересня 2016 р. Тернопіль, 2016. С. 85-87.

73. Тарасюк Д. С. Проблеми та перспективи стратегічного управління нематеріальними активами. URL: http://libfor.com/index.php?newsid=13 (дата звернення: 26.09.24).

74. Дехтяр Н. А., Дейнека О. В., Черноус Т. М. Управління оборотними активами підприємства. *Економіка і суспільство. Серія «Гроші, фінанси і кредит»*. Мукачево, 2017. Вип. 8. С. 572-578.

ДОДАТОК А

Баланс (Звіт про фінансовий стан) ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» на «31» грудня 2020 р. , тис. грн.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	--	--
первісна вартість	1001	--	--
накопичена амортизація	1002	--	--
Незавершені капітальні інвестиції	1005	26173	98812
Основні засоби	1010	927057	981955
первісна вартість	1011	1739535	1826710
знос	1012	812478	844755
Інвестиційна нерухомість	1015	--	--
Довгострокові біологічні активи	1020	--	--
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	--	--
інші фінансові інвестиції	1035	21352	31662
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	--	--
Відстрочені податкові активи	1045	--	--
Інші необоротні активи	1090	--	--
Усього за розділом I	1095	974582	1112429
II. Оборотні активи Запаси	1100	548856	985612
Виробничі запаси	1101	294777	675436
Незавершене виробництво	1102	8143	10714
Готова продукція	1103	242233	299176
Товари	1104	3703	286
Поточні біологічні активи	1110	--	--
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	140811	16923
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	14551	6886
з бюджетом	1135	143344	245330
у тому числі з податку на прибуток	1136	--	--
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	--	340
Поточні фінансові інвестиції	1160	--	--
Гроші та їх еквіваленти	1165	82764	26781
Готівка	1166	7	4
Рахунки в банках	1167	82757	26777
Витрати майбутніх періодів	1170	--	--
Інші оборотні активи	1190	55600	49400
Усього за розділом II	1195	985926	1331272
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	--	--
Баланс	1300	1960508	2443701

Продовження ДОДАТКУ А

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	**2**	**3**	**4**
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	15516	15516
Капітал у дооцінках	1405	608136	615255
Додатковий капітал	1410	21091	--
Емісійний дохід	1411	223	--
Резервний капітал	1415	3879	3879
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	255729	363170
Неоплачений капітал	1425	--	--
Вилучений капітал	1430	--	--
Усього за розділом I	1495	904351	997820
II. Довгострокові зобов’язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов’язання	1500	122784	131042
Довгострокові кредити банків	1510	--	--
Інші довгострокові зобов’язання	1515	--	--
Довгострокові забезпечення	1520	--	--
Цільове фінансування	1525	--	--
Усього за розділом II	1595	122784	131042
III. Поточні зобов’язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	386334	619668
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов’язаннями	1610	--	--
товари, роботи, послуги	1615	14049	146381
розрахунками з бюджетом	1620	5859	18887
у тому числі з податку на прибуток	1621	4335	16286
розрахунками зі страхування	1625	980	1698
розрахунками з оплати праці	1630	3766	6380
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	496949	502885
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	89	98
Поточні забезпечення	1660	9762	7748
Доходи майбутніх періодів	1665	--	--
Інші поточні зобов’язання	1690	15585	11094
Усього за розділом III	1695	933373	1314839
IV. Зобов’язання, пов’язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	--	--
Баланс	1900	1960508	2443701

ДОДАТОК Б

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» за 2020 рік

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	4003448	3309883
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(3558573)	(2896909)
Валовий: прибуток	2090	444875	412974
збиток	2095	(--)	(--)
Інші операційні доходи	2120	49549	17969
Адміністративні витрати	2130	(85512)	(85623)
Витрати на збут	2150	(247666)	(258722)
Інші операційні витрати	2180	(41170)	(44887)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	120076	41711
збиток	2195	(--)	(--)
Дохід від участі в капіталі	2200	--	--
Інші фінансові доходи	2220	2094	2189
Інші доходи	2240	--	21622
Фінансові витрати	2250	(12672)	(11456)
Втрати від участі в капіталі	2255	(--)	(--)
Інші витрати	2270	(42442)	(--)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	67056	54066
збиток	2295	(--)	(--)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-18964	-13875
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	--	--
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	48092	40191
збиток	2355	(--)	(--)

Продовження ДОДАТКУ Б

Продовження ДОДАТКУ Б

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	45377	--
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	--	--
Накопичені курсові різниці	2410	--	--
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	--	--
Інший сукупний дохід	2445	--	--
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	45377	--
Податок на прибуток, пов’язаний з іншим сукупним доходом	2455	--	--
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	45377	--
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	93469	40191

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	3483319	2554727
Витрати на оплату праці	2505	131820	117169
Відрахування на соціальні заходи	2510	28178	24698
Амортизація	2515	38404	31081
Інші операційні витрати	2520	341619	373365
Разом	2550	4023340	3101040

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	486400	486400
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	486400	486400
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	98.87336000	82.62952000
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	98.87336000	82.62952000
Дивіденди на одну просту акцію	2650	--	--

ДОДАТОК В

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)

ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» за 2020 рік, тис. грн.

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	**2**	**3**	**4**
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності Надходження від: Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	1752681	1376924
Повернення податків і зборів	3005	553140	477206
у тому числі податку на додану вартість	3006	553140	477096
Цільового фінансування	3010	20	29
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	20	29
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	2686052	2099658
Надходження від повернення авансів	3020	19914	7914
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	2094	2189
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	1438	56
Надходження від операційної оренди	3040	2792	4722
Інші надходження	3095	5296	4106
Витрачання на оплату: Товарів (робіт, послуг)	3100	(1808351)	(1382167)
Праці	3105	(102252)	(90082)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(27645)	(24045)
Зобов’язань з податків і зборів	3115	(36911)	(39842)
Зобов’язання з податку на прибуток	3116	(8335)	(14327)
Зобов’язання з інших податків і зборів	3118	(28576)	(25515)
Витрачання на оплату авансів	3135	(3050785)	(2189131)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(86051)	(126087)
Інші витрачання	3190	(5990)	(19601)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	-94558	101849
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності Надходження від реалізації: фінансових інвестицій	3200	1390	25600
необоротних активів	3205	1237	551
Надходження від отриманих: відсотків	3215	--	--
дивідендів	3220	--	--
Надходження від деривативів	3225	--	--
Надходження від погашення позик	3230	462036	23660
Інші надходження	3250	--	--
Витрачання на придбання:	3255	(11700)	(--)

фінансових інвестицій			
необоротних активів	3260	(126687)	(38556)
Виплати за деривативами	3270	(--)	(--)
Витрачання на надання позик	3275	(461560)	(22660)
Інші платежі	3290	(--)	(--)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-135284	-11405
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності Надходження від: Власного капіталу	3300	--	--
Отримання позик	3305	1377896	1308151
Інші надходження	3340	--	--
Витрачання на: Викуп власних акцій	3345	(--)	(--)
Погашення позик	3350	1194759	1327887
Сплату дивідендів	3355	(--)	(--)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(12757)	(11549)
Інші платежі	3390	(--)	(--)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	170380	-31285
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	-59462	59159
Залишок коштів на початок року	3405	82764	33276
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	3479	-9671
Залишок коштів на кінець року	3415	26781	82764

ДОДАТОК Г

Баланс (Звіт про фінансовий стан) ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» на «31» грудня 2021 р. , тис. грн.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	--	--
первісна вартість	1001	--	--
накопичена амортизація	1002	--	--
Незавершені капітальні інвестиції	1005	98812	43101
Основні засоби	1010	981955	1087658
первісна вартість	1011	1826710	1960098
знос	1012	844755	872440
Інвестиційна нерухомість	1015	--	--
Довгострокові біологічні активи	1020	--	--
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	--	--
інші фінансові інвестиції	1035	31662	84140
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	--	--
Відстрочені податкові активи	1045	--	--
Інші необоротні активи	1090	--	--
Усього за розділом I	1095	1112429	1214899
II. Оборотні активи Запаси	1100	985612	182658
Виробничі запаси	1101	675436	116302
Незавершене виробництво	1102	10714	15154
Готова продукція	1103	299176	50169
Товари	1104	286	1033
Поточні біологічні активи	1110	--	--
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	16923	157015
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	6886	12078
з бюджетом	1135	245330	56259
у тому числі з податку на прибуток	1136	--	10686
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	340	24955
Поточні фінансові інвестиції	1160	--	--
Гроші та їх еквіваленти	1165	26781	18976
Готівка	1166	4	8
Рахунки в банках	1167	26777	18968
Витрати майбутніх періодів	1170	--	--
Інші оборотні активи	1190	49400	22152
Усього за розділом II	1195	1331272	474093
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	--	--
Баланс	1300	2443701	1688992

Продовження ДОДАТКУ Г

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	**2**	**3**	**4**
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	15516	15516
Капітал у дооцінках	1405	615255	606507
Додатковий капітал	1410	--	--
Емісійний дохід	1411	--	--
Резервний капітал	1415	3879	3879
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	363170	452393
Неоплачений капітал	1425	--	--
Вилучений капітал	1430	--	--
Усього за розділом I	1495	997820	1078295
II. Довгострокові зобов’язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов’язання	1500	131042	131042
Довгострокові кредити банків	1510	--	--
Інші довгострокові зобов’язання	1515	--	--
Довгострокові забезпечення	1520	--	--
Цільове фінансування	1525	--	--
Усього за розділом II	1595	131042	131042
III. Поточні зобов’язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	619668	236478
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов’язаннями	1610	--	--
товари, роботи, послуги	1615	146381	16263
розрахунками з бюджетом	1620	18887	1898
у тому числі з податку на прибуток	1621	16286	--
розрахунками зі страхування	1625	1698	1815
розрахунками з оплати праці	1630	6380	6761
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	502885	188115
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	98	95
Поточні забезпечення	1660	7748	10831
Доходи майбутніх періодів	1665	--	--
Інші поточні зобов’язання	1690	11094	17399
Усього за розділом III	1695	1314839	476655
IV. Зобов’язання, пов’язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	--	--
Баланс	1900	2443701	1688992

ДОДАТОК Д

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» за 2021 рік

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	2913763	4003448
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(2550278)	(3558573)
Валовий: прибуток	2090	363485	444875
збиток	2095	(--)	(--)
Інші операційні доходи	2120	36421	49549
Адміністративні витрати	2130	(104437)	(85512)
Витрати на збут	2150	(163013)	(247666)
Інші операційні витрати	2180	(27035)	(41170)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	105421	120076
збиток	2195	(--)	(--)
Дохід від участі в капіталі	2200	--	--
Інші фінансові доходи	2220	443	2094
Інші доходи	2240	18834	--
Фінансові витрати	2250	(16668)	(12672)
Втрати від участі в капіталі	2255	(--)	(--)
Інші витрати	2270	(3081)	(42442)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	104949	67056
збиток	2295	(--)	(--)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-24321	-18964
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	--	--
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	80628	48092
збиток	2355	(--)	(--)

Продовження ДОДАТКУ Д

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	--	45377
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	--	--
Накопичені курсові різниці	2410	--	--
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	--	--
Інший сукупний дохід	2445	--	--
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		45377
Податок на прибуток, пов’язаний з іншим сукупним доходом	2455	--	--
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	--	45377
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	80628	93469

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	1889741	3483319
Витрати на оплату праці	2505	161004	131820
Відрахування на соціальні заходи	2510	34709	28178
Амортизація	2515	36582	38404
Інші операційні витрати	2520	274276	341619
Разом	2550	2396312	4023340

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	486400	486400
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	486400	486400
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	165.76	98.87336000
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	165.76	98.87336000
Дивіденди на одну просту акцію	2650	--	--

ДОДАТОК Ж

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)

ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» за 2021 рік, тис. грн.

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності Надходження від: Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	1522425	1752681
Повернення податків і зборів	3005	323547	553140
у тому числі податку на додану вартість	3006	323547	553140
Цільового фінансування	3010	19	20
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	--	20
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	1241527	2686052
Надходження від повернення авансів	3020	408	19914
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	443	2094
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	1130	1438
Надходження від операційної оренди	3040	8275	2792
Інші надходження	3095	6724	5296
Витрачання на оплату: Товарів (робіт, послуг)	3100	(905962)	(1808351)
Праці	3105	(125517)	(102252)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(34262)	(27645)
Зобов’язань з податків і зборів	3115	(86203)	(36911)
Зобов’язання з податку на прибуток	3116	(51823)	(8335)
Зобов’язання з інших податків і зборів	3118	(34380)	(28576)
Витрачання на оплату авансів	3135	(1408757)	(3050785)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(4949)	(86051)
Інші витрачання	3190	(6075)	(5990)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	532776	-94558
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності Надходження від реалізації: фінансових інвестицій	3200	--	1390
необоротних активів	3205	412	1237
Надходження від отриманих: відсотків	3215	--	--
дивідендів	3220	--	--
Надходження від деривативів	3225	--	--
Надходження від погашення позик	3230	208610	462036
Інші надходження	3250	--	--
Витрачання на придбання:	3255	(52478)	(11700)

фінансових інвестицій			
необоротних активів	3260	(36283)	(126687)
Виплати за деривативами	3270	(--)	(--)
Витрачання на надання позик	3275	(279897)	(461560)
Інші платежі	3290	(--)	(--)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-159636	-135284
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності Надходження від: Власного капіталу	3300	--	--
Отримання позик	3305	1060807	1377896
Інші надходження	3340	146	--
Витрачання на: Викуп власних акцій	3345	(--)	(--)
Погашення позик	3350	1422136	1194759
Сплату дивідендів	3355	(--)	(--)
Витрачання на сплату відсотків	3360	17053	(12757)
Інші платежі	3390	(--)	(--)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	-378236	170380
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	-5096	-59462
Залишок коштів на початок року	3405	26781	82764
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	-2709	3479
Залишок коштів на кінець року	3415	18976	26781

ДОДАТОК И

Баланс (Звіт про фінансовий стан) ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» на «31» грудня 2022 р. , тис. грн.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	--	--
первісна вартість	1001	--	--
накопичена амортизація	1002	--	--
Незавершені капітальні інвестиції	1005	43101	39250
Основні засоби	1010	1087658	1037236
первісна вартість	1011	1960098	1941620
знос	1012	872440	904384
Інвестиційна нерухомість	1015	--	--
Довгострокові біологічні активи	1020	--	--
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	--	--
інші фінансові інвестиції	1035	84140	84140
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	--	--
Відстрочені податкові активи	1045	--	--
Інші необоротні активи	1090	--	--
Усього за розділом I	1095	1214899	1160626
II. Оборотні активи Запаси	1100	182658	163148
Виробничі запаси	1101	116302	65486
Незавершене виробництво	1102	15154	8841
Готова продукція	1103	50169	88533
Товари	1104	1033	288
Поточні біологічні активи	1110	--	--
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	157015	140811
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	12078	24332
з бюджетом	1135	56259	51911
у тому числі з податку на прибуток	1136	10686	10686
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	24955	39512
Поточні фінансові інвестиції	1160	--	--
Гроші та їх еквіваленти	1165	18976	279
Готівка	1166	8	4
Рахунки в банках	1167	18968	275
Витрати майбутніх періодів	1170	--	--
Інші оборотні активи	1190	22152	9084
Усього за розділом II	1195	474093	429077
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	--	--
Баланс	1300	1688992	1589703

Продовження ДОДАТКУ И

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	15516	15516
Капітал у дооцінках	1405	606507	606507
Додатковий капітал	1410	--	--
Емісійний дохід	1411	--	--
Резервний капітал	1415	3879	3879
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	452393	283777
Неоплачений капітал	1425	--	--
Вилучений капітал	1430	--	--
Усього за розділом I	1495	1078295	909679
II. Довгострокові зобов’язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов’язання	1500	131042	131042
Довгострокові кредити банків	1510	--	--
Інші довгострокові зобов’язання	1515	--	--
Довгострокові забезпечення	1520	--	--
Цільове фінансування	1525	--	--
Усього за розділом II	1595	131042	131042
III. Поточні зобов’язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	236478	284161
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов’язаннями	1610	--	--
товари, роботи, послуги	1615	16263	52873
розрахунками з бюджетом	1620	1898	--
у тому числі з податку на прибуток	1621	--	--
розрахунками зі страхування	1625	1815	--
розрахунками з оплати праці	1630	6761	1034
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	188115	194849
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	95	5
Поточні забезпечення	1660	10831	11918
Доходи майбутніх періодів	1665	--	--
Інші поточні зобов’язання	1690	17399	4142
Усього за розділом III	1695	476655	548982
IV. Зобов’язання, пов’язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	--	--
Баланс	1900	1688992	1589703

ДОДАТОК К

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» за 2022 рік

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	175338	2913763
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(142192)	(2550278)
Валовий: прибуток	2090	33146	363485
збиток	2095	(--)	(--)
Інші операційні доходи	2120	28427	36421
Адміністративні витрати	2130	(24975)	(104437)
Витрати на збут	2150	(28773)	(163013)
Інші операційні витрати	2180	(101224)	(27035)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	--	105421
збиток	2195	(93399)	(--)
Дохід від участі в капіталі	2200	--	--
Інші фінансові доходи	2220	96	443
Інші доходи	2240	--	18834
Фінансові витрати	2250	(7601)	(16668)
Втрати від участі в капіталі	2255	(--)	(--)
Інші витрати	2270	(67712)	(3081)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	--	104949
збиток	2295	(168616)	(--)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	--	-24321
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	--	--
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	--	80628
збиток	2355	(168616)	(--)

Продовження ДОДАТКУ К

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	--	--
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	--	--
Накопичені курсові різниці	2410	--	--
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	--	--
Інший сукупний дохід	2445	--	--
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		
Податок на прибуток, пов’язаний з іншим сукупним доходом	2455	--	--
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	--	--
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-168616	80628

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	149049	1889741
Витрати на оплату праці	2505	35389	161004
Відрахування на соціальні заходи	2510	8053	34709
Амортизація	2515	37494	36582
Інші операційні витрати	2520	99778	274276
Разом	2550	329763	2396312

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	--	486400
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	--	486400
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	--	165.76
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	--	165.76
Дивіденди на одну просту акцію	2650	--	--

ДОДАТОК Л

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)

ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» за 2022 рік, тис. грн.

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності Надходження від: Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	236416	1522425
Повернення податків і зборів	3005	21497	323547
у тому числі податку на додану вартість	3006	21497	323547
Цільового фінансування	3010	1096	19
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	--	--
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	22936	1241527
Надходження від повернення авансів	3020	1023	408
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	96	443
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	14	1130
Надходження від операційної оренди	3040	3264	8275
Інші надходження	3095	--	6724
Витрачання на оплату: Товарів (робіт, послуг)	3100	(111146)	(905962)
Праці	3105	(34410)	(125517)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(10124)	(34262)
Зобов’язань з податків і зборів	3115	(8129)	(86203)
Зобов’язання з податку на прибуток	3116	(--)	(51823)
Зобов’язання з інших податків і зборів	3118	(924)	(34380)
Витрачання на оплату авансів	3135	(93830)	(1408757)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(303)	(4949)
Інші витрачання	3190	(--)	(6075)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	28400	532776
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності Надходження від реалізації: фінансових інвестицій	3200	--	--
необоротних активів	3205	--	412
Надходження від отриманих: відсотків	3215	--	--
дивідендів	3220	--	--
Надходження від деривативів	3225	--	--
Надходження від погашення позик	3230	3400	208610
Інші надходження	3250	--	--
Витрачання на придбання:	3255	--	(52478)

фінансових інвестицій			
необоротних активів	3260	(2215)	(36283)
Виплати за деривативами	3270	(--)	(--)
Витрачання на надання позик	3275	(18100)	(279897)
Інші платежі	3290	(--)	(--)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-16915	-159636
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності Надходження від: Власного капіталу	3300	--	--
Отримання позик	3305	--	1060807
Інші надходження	3340	--	146
Витрачання на: Викуп власних акцій	3345	(--)	(--)
Погашення позик	3350	(23629)	(1422136)
Сплату дивідендів	3355	(--)	(--)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(6553)	(17053)
Інші платежі	3390	(--)	(--)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	-30182	-378236
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	-18697	-5096
Залишок коштів на початок року	3405	18976	26781
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	--	-2709
Залишок коштів на кінець року	3415	279	18976

Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, Расулов Євген Олександрович Вячеславович, студент 2 курсу, денної форми навчання, економічного факультету, спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», освітньої програми «Фінанси і кредит», адреса електронної пошти doza777ra@gmail.com, підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Ефективність управління активами ПрАТ «Пологівський олійно-екстракційний завод» та шляхи її підвищення» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлен;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;
- згоден на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-системи, а також на архівування роботи в базі даних цієї системи.

Дата_____ Підпис_____ Є.О. Расулов